

ΣΟΣΙΑΛΙΣΜΟΣ

Νοέμβρης - Δεκέμβρης 2024 / Νο 167 / Τιμή: 4€

ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ

ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΜΑΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ
Ο ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΜΟΣ



• Πολιτική κρίση, συστημική κρίση

- “Πάταξη της βίας των ανηλίκων” - Επίθεση στη νεολαία • Εργατική απάντηση στην κρίση στέγης
- Πώς τσακίζουμε την ακροδεξιά απειλή • ΓΕΡΜΑΝΙΑ - Η “ατμομηχανή” της ΕΕ στη δίνη της κρίσης
- ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ - Για τη νίκη της Αντίστασης

Νοέμβρης-Δεκέμβρης 2024

2

**Το μέλλον μας
δεν είναι ο καπιταλισμός**

Μαρία Στύλλου

9

Πολιτική κρίση, συστημική κρίση

Πάνος Γκαργκάνας

16

**“Πάταξη της βίας των ανηλίκων”
Επίθεση στη νεολαία**

Λίλιαν Μπουρίτη

21

Εργατική απάντηση στην κρίση στέγης

Δημήτρης Στεφανάκης

26

Πώς τσακίζουμε την ακροδεξιά απειλή

Γιώργος Ράγκος

32

**Γερμανία - Η “ατμομηχανή” της ΕΕ
στη δίνη της κρίσης**

Νίκος Λούντος

39

**Παλαιστίνη -
Για τη νίκη της Αντίστασης**

Γιώργος Πίττας

46

Βιβλιοκριτική

*Amory Gethin,
Clara Martinez-Toledano,
Thomas Piketty*

**Πολιτικές διαιρετικές τομές
και κοινωνικές ανισότητες**

Σωτήρης Κοντογιάννης

Φωτογραφία εξωφύλλου:
Σχολικές καθαρίστριες σε απεργιακή συγκέντρωση
στις 24 Οκτώβρη

Ο **Σοσιαλισμός από τα Κάτω** είναι το δίμηνο περιοδικό του **Σοσιαλιστικού Εργατικού Κόμματος**

Ιδιοκτήτης: Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, **Υπεύθυνη σύνταξης:** Μαρία Στύλλου

Συντακτική Επιτροπή: Δημήτρης Δασκαλάκης, Σωτήρης Κοντογιάννης, Λέανδρος Μπόλαρης, Λίλιαν Μπουρίτη, Γιώργος Ράγκος
Εξώφυλλο, Σελιδοποίηση: Γιάννης Κούβαρης, Παντελής Γαβριηλίδης

Κεντρική διάθεση: Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Φειδίου 14,

Τηλ. 210 5247584, Περιοδικό “Σοσιαλισμός από τα Κάτω”, Τ.Θ. 8161-102 10, Αθήνα, **ISSN:** 2241-7176

Για επικοινωνία: sosialismosapotakato@gmail.com - www.socialismfrombelow.gr



Κικίλιας και ΜΑΤ "υποδέχονται" τους πυροσβέστες στο Υπουργείο Κλιματικής Κρίσης και Πολιτικής Προστασίας

Το μέλλον μας δεν είναι ο καπιταλισμός

Η εργατική τάξη κατέχει μια ξεχωριστή θέση μέσα στην κοινωνία. Είναι μεγάλη όχι μόνο αριθμητικά, αλλά έχει τη δύναμη να ταρρακουνάει το σύστημα και να περνάει γρήγορα από τις οικονομικές σε πολιτικές μάχες.

Ο Αντόνιο Γκράμσι, ένας από τους πιο μεγάλους επαναστάτες της μαρξιστικής παράδοσης, εξηγεί την αντιφατικότητα που υπάρχει στη συνείδηση της εργατικής τάξης καθώς επηρεάζεται από τη μια μεριά από την κυρίαρχη ιδεολογία και από την άλλη από τις εμπειρίες της, που κερδίζει από τους αγώνες που δίνει συλλογικά. Γράφει στο κείμενο του «Η μελέτη της Φιλοσοφίας»:

«Ο ενεργός άνθρωπος-μέσα-στο-πλή-

Το μέλλον της Αριστεράς είναι ο αντικαπιταλισμός υποστηρίζει η Μαρία Στύλλου και δείχνει τη διέξοδο από την κρίση του κοινοβουλευτικού δρόμου.

θος' έχει μια πρακτική δραστηριότητα αλλά δεν διαθέτει μια καθαρή θεωρητική συνειδητοποίηση της πρακτικής δραστηριότητάς του, η οποία όμως παρ' όλα αυτά εμπειρέχει μια κατανόηση του κόσμου στο βαθμό που επιχειρεί να τον αλλάξει. Η θεωρητική του συνείδηση μπορεί πραγματικά να βρίσκεται σε αντίθεση ιστορικά με τη δράση του. Θα μπορούσε σχεδόν κάποιος να πει ότι διαθέτει δυο θεωρητικές συνειδήσεις (ή μια αντιφατική συνείδηση): μια συνείδηση που εξυπακούεται μέσα στη δράση του

και η οποία στην πραγματικότητα τον συνδέει με όλους τους συναδέλφους του εργάτες στον έμπρακτο μετασχηματισμό του πραγματικού κόσμου. Και μια επιφανειακά ρητή ή φραστική, την οποία έχει κληρονομήσει από το παρελθόν και έχει απορροφήσει άκριτα».¹

Το πόσο πολλοί άνθρωποι είναι ανοιχτοί στην ιδέα ότι μπορούν να αλλάξουν την κοινωνία είναι κάτι που βρίσκεται σε κίνηση όταν συμμετέχουν σε μεγάλες μάχες. Μαζικές απεργίες και αυθόρμητες εκρήξεις εργατικής οργής ανοίγουν



1 Νοέμβρη, οι πυροσβέστες στο Σύνταγμα



Πυροσβέστες μαζί με απεργούς της efood

τη συζήτηση για το ποια μπορεί να είναι η συνέχεια. Ο κόσμος συζητάει πολιτικά παντού- στη δουλειά, στους δρόμους, στις συγκοινωνίες. Αυτή είναι η εικόνα που υπάρχει σήμερα.

Υπάρχουν δυο παράγοντες που παίζουν ρόλο σε αυτή την κατεύθυνση. Το πρώτο είναι η κρίση στην οποία βυθίζεται η κυβέρνηση και όλο το πολιτικό σύστημα. Το δεύτερο και πιο καθοριστικό στοιχείο είναι το φούντωμα των απεργιακών κινητοποιήσεων παράλληλα με πολιτικές μάχες για τα Τέμπη, την Πύλο, τις πλημμύρες στη Θεσσαλία, τις πυρκαγιές στην ίδια την Αττική και βέβαια ενάντια στην εθνοκάθαρση των Παλαιστίνιων και τον πόλεμο του Ισραήλ στον Λίβανο.

Η αλλαγή είναι πολύ πιο έντονη τους

τελευταίους μήνες. Το απεργιακό κίνημα αγκαλιάζει πολλούς εργατικούς χώρους και μεγάλα τμήματα δίνουν πολιτικές μάχες. Ας θυμηθούμε πώς έκανε τέτοιες συνδέσεις η Ρόζα Λούξεμπουργκ στο κλασικό της βιβλίο «Μαζική απεργία, κόμμα, συνδικάτα»:

«Το κίνημα δεν κινείται μόνο σε μια κατεύθυνση, από το οικονομικό στο πολιτικό, αλλά και αντίστροφα. Κάθε σημαντική μαζική πολιτική πράξη μετά την κορύφωσή της οδηγεί σε μαζικές οικονομικές απεργίες. (...) Μετά από κάθε κύμα πολιτικής δράσης εξακολουθεί να υπάρχει γόνιμο έδαφος από το οποίο μπορούν να ξεπηδήσουν χιλιάδες οικονομικοί αγώνες. Ισχύει και το αντίστροφο. Η αδιάκοπη οικονομική πάλη των εργατών ενάντια στο κεφάλαιο τους συντηρεί σε

κάθε ανάπαυλα του πολιτικού αγώνα. Ο οικονομικός αγώνας αποτελεί, κατά κάποιον τρόπο, τη μόνιμη δεξαμενή δύναμης για την εργατική τάξη από την οποία οι πολιτικοί αγώνες αντλούν πάντα νέα δύναμη».²

Η ανάλυση της Ρόζας για αυτή τη δυναμική είναι πολύτιμη, ιδιαίτερα αυτό το φθινόπωρο όπου βλέπουμε κόσμο να πλημμυρίζει το Καλλιμάρμαρο για τα Τέμπη και απεργούς να κλιμακώνουν τις μάχες τους. Χαρακτηριστική είναι η δήλωση ενός εποχικού πυροσβέστη:

«Από τα πάνω' δεν μπορούμε να νικήσουμε, ούτε διασπασμένοι, αλλά ενωμένοι στον δρόμο. Ο Οκτώβρης ήταν ένας μήνας-χαμός, με πολλούς κλάδους να κατεβαίνουν απεργιακά σε κινητοποιήσεις και μαζί πολλές άλλες μάχες -εμείς για παράδειγμα παλεύουμε παράλληλα ενάντια στις ανεμογεννήτριες. Ο Νοέμβρης αναμένεται να είναι πιο "καυτός" απεργιακός μήνας με αποκορύφωμα την πανεργατική στις 20 Νοέμβρη. Χρειάζεται συσπείρωση, αλλά και συνέχεια στον αγώνα με κλιμάκωση. Έτσι θα τους δώσουμε να καταλάβουν. Έχουμε τη δύναμη και μπορούμε να τους ανατρέψουμε. Το έχουμε δει και στο παρελθόν ότι έχουμε ρίξει κυβερνήσεις, όταν τα σωματεία καλούν στην απεργία και στον δρόμο και ενώνουν τη φωνή τους».³

Αυτός ο «χαμός» είχε ξεκινήσει με τους απεργούς της Υγείας που ταπείνωσαν τον Γεωργιάδη μπροστά στο υπουργείο του στις 17 Οκτώβρη. Τα λόγια της Αργυρής Ερωτοκρίτου συνοψίζουν την εικόνα εκείνης της μέρας:

«Συναδέλφισσες και συνάδελφοι, σήμερα η απεργία μας είναι τεράστια. Έκανε ρεζίλι τον Γεωργιάδη, τον υπουργό που έλεγε "πού είναι οι απεργοί". Δύο μέρες πριν έφαγε τη γιούχα του και στον Ευαγγελισμό. Δεν μπορεί να σταθεί πουθενά, ούτε στο Ηρώδειο, γιατί τον κρίζουν παντού, είναι ανεπιθύμητος και πρέπει να φύγει μαζί με την κυβέρνησή του. Είναι μία περίοδος που ο κόσμος βγαίνει στον δρόμο απεργιακά. Όταν ο Νετανιάχου καίει ζωντανούς αρρώστους στα κρεβάτια τους στην Παλαιστίνη, η

κυβέρνηση του Μητσοτάκη τους στηρίζει. Διαδηλώσαμε κατά χιλιάδες το προηγούμενο Σάββατο για την Παλαιστίνη και το περασμένο Σάββατο για τον βαρσωνισμό μέχρι θανάτου του Μοχάμεντ Καμράν στο ΑΤ Αγίου Παντελεήμονα. Γιατί η τάξη μας έχει νεκρούς σε αυτό το σύστημα που σκοτώνει από τα Τέμπη μέχρι την Πύλο και τα νοσοκομεία. Γι' αυτό θέλουμε εδώ και τώρα κλιμάκωση. Το κάλεσμα στις Ομοσπονδίες μας είναι να μετατρέψουν τη Γενική Απεργία στις 20/11 σε 48ωρη απεργία για την Υγεία στις 19-20/11».⁴

Τη σκυτάλη πήραν οι Εκπαιδευτικοί με την απεργία τους στις 23 Οκτώβρη, την οποία η κυβέρνηση προσπάθησε να ακυρώσει, ζητώντας από τα δικαστήρια να την κηρύξουν παράνομη, αλλά το μόνο που πέτυχε ήταν να απλωθεί η απεργία από τα Δημοτικά ως τα Λύκεια. Κάτι που έγινε επειδή χιλιάδες εκπαιδευτικοί έδωσαν τη μάχη τους από σχολείο σε σχολείο:

«Την Παρασκευή πήγα στο σχολείο με την αφίσα, την προκήρυξη και την εφημερίδα Εργατική Αλληλεγγύη. Αρχικά οι συναδέλφισσες δίσταζαν να απεργήσουν λόγω του μεροκάματου που θα έχαναν. Τα βάλουμε κάτω και συζητήσαμε για τους λόγους της απεργίας. Τελικά το σχολείο έκλεισε. Απέρρηξε καθολικά».⁵

Το ίδιο δυνατά έδρασαν και οι ναυτεργάτες και οι λιμενεργάτες με τις δικές τους απεργίες, αλλά η δυναμική αυτή δεν περιορίζεται στα λεγόμενα «παραδοσιακά» κομμάτια της εργατικής τάξης. Παλιότερα οι Διανομείς αντιμετώπιζονταν από πολλούς ως «πρεκαριάτο» σε αντιπαράθεση με το προλεταριάτο. Αλλά οι ντελιβεράδες αποδεικνύονται από τα πιο μαχητικά και προχωρημένα κομμάτια του απεργιακού κύματος, όχι μόνο με τις επαναλαμβανόμενες κινητοποιήσεις τους, αλλά και με τη συμπάρασταση στον αγώνα των Τεμπών και με τη συμμετοχή τους στα αντιρατσιστικά και αντιφασιστικά συλλαλητήρια:

«Με τεράστια επιτυχία πραγματοποιήθηκε η 24ωρη απεργία των διανομέων Wolt και efood στην Αττική την Πα-

ρασκευή 11/10 με την κάλυψη του Συνδικάτου Επισιτισμού Τουρισμού. Η μοτοπορεία που ακολούθησε πλημμύρισε το κέντρο της Αθήνας, ενθουσιάζοντας τον κόσμο από γύρω που έδειχνε με χειροκροτήματα και υψωμένες γροθιές τη συμπάραστασή του. Σημαντική στιγμή ήταν η «στάση» της μοτοπορείας έξω από το Καλλιμάρμαρο, όπου γινόταν η συναυλία για τα Τέμπη, φωνάζοντας συνθήματα για τον κοινό αγώνα».⁶

«What do we want? Justice! - Τι θέλουμε; Δικαιοσύνη!» Αυτό ήταν το οργισμένο μήνυμα που έστειλαν το Σάββατο 12 Οκτώβρη χιλιάδες διαδηλωτές/ριες στη διαδήλωση από την πλ. Βικτωρίας μέχρι τον Άγιο Παντελεήμονα, με τον κόσμο να τους υποδέχεται στα πεζοδρόμια και τα μπαλκόνια με το σήμα της νίκης και υψώνοντας τις γροθιές.

Το συλλαλητήριο ξεκίνησε στις 2μμ στην πλατεία Βικτωρίας. «Δεκάδες μηχανάκια ντελιβεράδων της WOLT και της eFOOD, συναδέλφων του Μοχάμεντ Καμράν Ασίκ, δολοφονημένου στον ΑΤ Αγίου Παντελεήμονα μετά από βαρσωνισμό, μπήκαν στην κορυφή της μαζικής κινητοποίησης οργής που ξεκίνησε από την πλατεία Βικτωρίας και έφτασε στην Πλατεία του Αγίου Παντελεήμονα» αναφέρει στην ανακοίνωσή της η ΚΕΕΡΦΑ».⁷

Η σύνδεση ανάμεσα στο οικονομικό και το πολιτικό ήταν ξεκάθαρη και για τις σχολικές καθαρίστριες στη δική τους απεργία στις 24-25 Οκτώβρη. Η ανακοίνωσή τους τονίζει:

«Είναι παράλογο τα παιδιά μας να έχουν ιθαγένεια, να φοιτούν σε δημόσια πανεπιστήμια, να κάνουν θητεία στον στρατό αλλά οι γονείς τους που δε μπορούν να περάσουν εξετάσεις με 800 ερωτήσεις στην ιστορία να μην έχουν το δικαίωμα να κρατάνε μια σκούπα στα δημόσια σχολεία! Έχουμε πάρει μέρος σε όλες τις απεργίες των ΓΣΕΕ-ΑΔΕ-ΔΥ και της ΠΟΕ-ΟΤΑ τα τελευταία χρόνια αλλά και στην Απεργιακή 8 Μάρτη και τα αντιρατσιστικά και αντιφασιστικά συλλαλητήρια. Είμαστε εργάτριες και όχι εργολάβοι. Διεκδικούμε μόνιμη και σταθερή δουλειά, με πλήρη απασχόλη-

ση και πλήρη δικαιώματα για τις σχολικές καθαρίστριες χωρίς ρατσιστικούς αποκλεισμούς».⁸

The answer is blowing in the wind⁹

Οι εργατικοί αγώνες σήμερα ξεδιπλώνονται μέσα σε συνθήκες πολύπλευρης κρίσης του καπιταλισμού. Το ίδιο το σύστημα δημιουργεί καταστάσεις όπου οι εξελίξεις παίζονται ανάμεσα στην καταστροφή και τις εξεγέρσεις. Ο ρόλος της Αριστεράς είναι να σπρώξει προς το δεύτερο σκέλος και να το ανεβάσει σε νικηφόρες επαναστάσεις. Αλλά αυτό απαιτεί ρήξη με τις στρατηγικές και τις επιλογές μιας προηγούμενης περιόδου.

Ιστορικά στην πορεία του εργατικού κινήματος υπήρχαν από παλιά και υπάρχουν μέχρι σήμερα κόμματα που μιλούν επικριτικά για τον καπιταλισμό, αλλά παραμένουν μέσα στα πλαίσια του. Υποστηρίζουν ότι η κοινωνία θα έπρεπε και μπορεί να αλλάξει σε μια διαφορετική, πιο ανθρώπινη κατεύθυνση από το καταστροφικό σήμερα, αλλά ταυτόχρονα επιμένουν ότι κάτι τέτοιο μπορεί να γίνει με διαπραγματεύσεις και συμβιβασμούς, αξιοποιώντας τα νόμιμα περιθώρια και τους θεσμούς, χωρίς ανατρεπτικές συγκρούσεις.

Αυτή είναι η παράδοση των ρεφορμιστικών κομμάτων σε διεθνές επίπεδο, από την «κεντροαριστερή» σοσιαλδημοκρατία μέχρι τα κόμματα της ρεφορμιστικής Αριστεράς. Αυτή είναι η εμπειρία και στην Ελλάδα, από το ΠΑΣΟΚ του Ανδρέα Παπανδρέου μέχρι πιο πρόσφατα την κυβερνητική αριστερά του ΣΥΡΙΖΑ.

Πρόκειται για κόμματα που αποτελούν την οργανωμένη έκφραση της αντιφασιστικής συνείδησης της εργατικής τάξης, την οποία χρησιμοποιούν για τους δικούς τους σχεδιασμούς. Ο ρεφορμισμός υποτάσσει την πολιτική προοπτική του εργατικού κινήματος στη διμεσολάβηση μιας κοινοβουλευτικής ανάδειξης της Αριστεράς στην κυβέρνηση. Όλη η δυναμική της σχέσης του κοινωνικού με το πολιτικό κατακερματίζεται στο βωμό μιας προσπάθειας διαχει-



23 Οκτώβρη, απεργιακό συλλαλητήριο των εκπαιδευτικών

ρισης που μόνο σε αδιέξοδα οδηγεί.

Αυτό το ζήσαμε χειροπιαστά με τον ΣΥΡΙΖΑ στην κυβέρνηση. Όπως εξηγήσαμε ήδη από τότε:

«Ο ΣΥΡΙΖΑ είχε και έχει ως θεμέλιό του την απόρριψη της επανάστασης ως προοπτικής για την αλλαγή της κοινωνίας. Όχι μόνο γιατί είχε ως κορμό τον παλιό Συνασπισμό όπου κυριαρχούσαν οι προσανατολισμοί της πιο δεξιάς ρεφορμιστικής πολιτικής με εκφραστές σαν τον Κύρκο, τη Δαμανάκη και τον Κουβέλη. Αλλά και γιατί και στη «ριζοσπαστική» του περίοδο, με ηγεσία τον Αλέξη Τσίπρα μιλούσε περιφρονητικά για την προοπτική της «Δευτέρας Παρουσίας»: «Εάν μοιρολατρικά πρέπει να δεχτούμε ότι μονάχα στη δεύτερη παρουσία του σοσιαλισμού μπορεί να υπάρξει ελπίδα και ζωή, τότε θα καταντήσουμε να περιμένουμε δεύτερα παρουσία».

Αυτό είναι το υπόβαθρο της συλλογιστικής που είπε «καλύτερα να πάρουμε νέο δάνειο αντί να μπλέξουμε στην περιπέτεια της διαγραφής του χρέους», «καλύτερα να το πάρουμε από τους θεσμούς της ευρωζώνης αντί να μπλέξουμε με την περιπέτεια της εξόδου», «καλύτερα να ζητήσουμε από τον κόσμο να υποστεί άλλο ένα μνημόνιο αντί να

μπλέξουμε σε συγκρούσεις με αυτούς που φυγαδεύουν τα κεφάλαιά τους και είναι δύσκολο να ελεγχθούν».¹⁰

Ο Μαρξ και ο Ένγκελς αναγκάστηκαν να κάνουν σκληρή κριτική στους ψεύτικους ρεαλισμούς ήδη από τα πρώτα βήματα του εργατικού κινήματος και της Αριστεράς στη Γερμανία της εποχής τους. Στο κείμενο «Κριτική του Προγράμματος της Γκότα» κατακεραυνώνουν την «εκσυγχρονιστική» αντίληψη που πίστευε ότι μπορεί να πάρει το κράτος και να το «απελευθερώσει», για να το χρησιμοποιήσει ώστε να προσφέρει βοήθεια στους συνεταιρισμούς ως «βήμα προς τον σοσιαλισμό».

Οι ρεφορμιστικές αντιλήψεις και στρατηγικές αναπαράγονται ξανά και ξανά, όπως αποδείχθηκε στη συνέχεια. Η Ρόζα χρειάστηκε να δώσει μάχη ενάντια στις θεωρίες του Μπερνστάιν ότι ο καπιταλισμός έχει ξεφύγει από τις κρίσεις του, ο Λένιν συγκρούστηκε με τον Κάουτσκι που ισχυριζόταν ότι οι καπιταλιστές δεν έχουν συμφέρον για πόλεμο και επέμενε σε τέτοιες αυταπάτες την παραμονή του Πρώτου Παγκόσμιου Πολέμου.

Ακόμα και μέσα στις συνθήκες της πιο μεγάλης και πιο βάρβαρης κρίσης του παγκόσμιου καπιταλισμού στη δεκαετία του

1930, τα ρεφορμιστικά κόμματα θυσιάσαν τις εκρήξεις του εργατικού κινήματος στο βωμό των συμμαχιών με αστικά κόμματα και των συγκυβερνήσεων των Λαϊκών Μετώπων στη Γαλλία και στην Ισπανία. Στην Ελλάδα, η ίδια στρατηγική οδήγησε το νικηφόρο κίνημα της Αντίστασης στην τραγωδία της Βάρκιζας.¹¹

Μεταπολεμικά, ξανά και ξανά τα Κομμουνιστικά Κόμματα, περισσότερο ή λιγότερο «ανανεωμένα» με τη στρατηγική του Ευρωκομμουνισμού, έφτασαν να κυβερνούν στη Γαλλία και στην Ιταλία μόνο για να διαψεύσουν τις ελπίδες της τάξης που τα είχε αναδείξει σε κυβερνητικές δυνάμεις δίπλα στα παραδοσιακά Σοσιαλιστικά Κόμματα.

«Σήμερα δεν υπάρχει πια το Ιταλικό Κομμουνιστικό Κόμμα. Τη σφραγίδα της διάλυσης την έβαλε ο Ματέο Ρέντζι, πρωθυπουργός για δυο χρόνια το 2014-16. Ο Ρέντζι δεν ήταν μέλος του ΚΚ, αλλά ενός δεξιού κόμματος στη Φλωρεντία. Ωστόσο η άνοδός του ήταν ραγδαία μέσα σε μια περίοδο δεξιάς προσαρμογής και αντίστοιχων συνεργασιών του κόμματος. Κατάφερε να εκλεγεί δήμαρχος της Φλωρεντίας και να γίνει γραμματέας του κόμματος της Δημοκρατικής Αριστεράς, όταν το ΙΚΚ μετονομάστηκε έτσι».¹²

Η κρίση του ΣΥΡΙΖΑ (και όχι μόνο) έχει πάρει μεγαλύτερες διαστάσεις από τότε που γράφαμε εκείνες τις γραμμές. Οι αντιλήψεις ότι η κρίση της κοινοβουλευτικής αριστεράς οφείλεται σε συντηρητικοποίηση του κόσμου, που τάχα έχει μετατοπιστεί προς τα δεξιά και δεν θέλει την Αριστερά, διαφεύδονται από τους ίδιους τους εργατικούς αγώνες και τις εξελίξεις. Η εργατική τάξη παλεύει, η κυβέρνηση είναι μισητή, η Νέα Δημοκρατία μέσα σε ένα χρόνο έχασε δεκαπέντε μονάδες από το περιβόητο 41% των βουλευτικών εκλογών στο 28% των ευρωεκλογών και συνεχίζει τον κατήφορο. Αλλά όλες οι πτέρυγες του ΣΥΡΙΖΑ εξακολουθούν να αναζητούν λύσεις προς τα δεξιά.

Χαρακτηριστική είναι η επανεμφάνιση του Αλέξη Τσίπρα με την ομιλία του στο Δημοτικό θέατρο Πειραιά, αλλά και στο Αραβικό Ινστιτούτο Επιχειρηματιών στην Τύνιδα. Στους άραβες επιχειρηματίες αυτό που είχε να προσφέρει ήταν ελπίδες «επανασχεδιασμού της ευρωπαϊκής πολιτικής σε σχέση με τον βιομηχανικό τομέα, τα ενεργειακά, την πράσινη ατζέντα και το μεταναστευτικό».¹³ Στο ελληνικό ακροατήριό του πρότεινε «ένα μεγάλο αναπτυξιακό σοκ, εφάμιλλο των αντίστοιχων της περιόδου Τρικούπη και Βενιζέλου, για να μη χάσει οριστικά το τρένο της σύγκλισης»¹⁴ με την ΕΕ.

Είναι ειρωνικό να θυμάται ο Τσίπρας τον Τρικούπη του «Δυστυχώς επτωχυσάμεν», αλλά ακόμα χειρότερα, είναι τραγικό να επαναλαμβάνει αυτά που έλεγε (και έκανε) ο Σημίτης πριν από σχεδόν τριάντα χρόνια. Το ΠΑΣΟΚ του Ανδρουλάκη σήμερα είναι εκλογικά μια σκιά του παλιού ΠΑΣΟΚ, αλλά πολιτικά είναι ακόμα πιο δεξιό.

Η εμπειρία από την δεξιό κατήφορο του ΠΑΣΟΚ είναι πολύ ζωντανή μέσα στην εργατική τάξη. Από τις διακηρύξεις του Ανδρέα Παπανδρέου για Αλλαγή με κατεύθυνση τον Σοσιαλισμό μέσα από τον κοινοβουλευτικό δρόμο, το ΠΑΣΟΚ έφτασε να ξηλώνει τις εργατικές κατακτήσεις της Μεταπολίτευσης, με τον Σημίτη υπουργό που εγκαινίασε τα προ-

γράμματα λιτότητας στα μέσα της δεκαετίας του 1980 και με τον Σημίτη πρωθυπουργό των ιδιωτικοποιήσεων στη δεκαετία του 1990. Και δεν σταμάτησε εκεί. Το ΠΑΣΟΚ του Γιώργου Παπανδρέου εγκαινίασε τα Μνημόνια και το ΠΑΣΟΚ του Βενιζέλου έφτασε να συγκυβερνά με τη Νέα Δημοκρατία του Σαμαρά και να ρίχνει μαύρο στην ΕΡΤ.

Τώρα, μετά τις εσωκομματικές εκλογές που έφεραν ξανά στην ηγεσία τον Ανδρουλάκη, βγαίνει ενισχυμένη η πτέρυγα που βρίσκεται πιο κοντά στη Νέα Δημοκρατία, με αιχμή την Άννα Διαμαντοπούλου. Ο Ανδρουλάκης μιλάει για «αμφίπλευρη διεύρυνση» του ΠΑΣΟΚ, αλλά αυτό που υπάρχει είναι γέφυρες με τη δεξιά την ώρα που οι απεργοί συγκρούονται σκληρά με την κυβέρνηση.

Η κίνηση «Νέα Αριστερά», που έχει προκύψει μέσα από τις αποχωρήσεις από τον ΣΥΡΙΖΑ, δεν καταφέρνει να αντισταθεί στη δεξιόστροφη πορεία της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης. Σε εκδήλωση στις 7 Οκτώβρη, η Έφη Αχτσιόγλου επανέλαβε ξανά τη θέση ότι «Προφανώς, δεν αρκεί να κλίνουμε με τη φράση “ριζοσπαστική Αριστερά” σε όλες τις πτώσεις για να μας ακολουθήσουν δυνάμεις στον δρόμο της συνέπειας και της ανυποχώρητης μάχης ή να προτείνουμε την πλέον ριζοσπαστική και παντελώς ανεφάρμοστη κάθε φορά θέση. Αυτό το κάνουν δυνάμεις τις εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς εδώ και χρόνια χωρίς να τελεσφορούν».¹⁵

Την ίδια άποψη είχε διατυπώσει με τα ίδια σχεδόν λόγια τον Φλεβάρη του 2024: «από την άλλη πλευρά, η λύση δεν είναι να κλίνουμε σε όλες τις πτώσεις τη λέξη ριζοσπαστική Αριστερά, αυτό το κάνουν οι δυνάμεις της εξωκοινοβουλευτικής Αριστεράς και δεν τα έχουν καταφέρει να εκφράσουν τα υλικά συμφέροντα της πλειοψηφίας».¹⁶

Αν η ηγεσία της Νέας Αριστεράς είχε την ίδια επιμονή, που δείχνει ενάντια στην εξωκοινοβουλευτική αριστερά, στο να οργανώσει κάποια από τις μάχες του κόσμου ενάντια στην κυβέρνηση, ίσως να είχε κάποια αξιοπιστία. Αλλά

δεν το κάνει ούτε πηγαίνοντας προς το ιδρυτικό συνέδριό της. Χαρακτηριστικά, ο Δημήτρης Τζανακόπουλος κλείνει άρθρο του με τίτλο «Τι πραγματικά νέο μπορεί να κομίσει η Νέα Αριστερά;» στις 19-20 Οκτώβρη με επίθεση στον «ανέξοδο αριστερισμό».¹⁷

Τέτοιες απόψεις είναι αναντίστοιχες με τους αγώνες που ξεδιπλώνονται και τις αγωνίες του κόσμου που έσπασε από τον ΣΥΡΙΖΑ. Αυτό γίνεται ακόμα πιο ορατό μέσα στο απεργιακό κύμα του φθινόπωρου και απαιτεί ξεκαθάρισμα του στρατηγικού προσανατολισμού. Είναι χαρακτηριστική η παρέμβαση του Κύρκου Δοξιάδη:

«Ο σοσιαλισμός ως στρατηγικός στόχος ενός αριστερού κόμματος είναι αυτό που προσδιορίζει ολόκληρη την πρακτική του εν λόγω κόμματος με τέτοιο τρόπο ώστε αυτή να εξυπηρετεί μακροπρόθεσμα την επίτευξη τούτου του στόχου. Πράγμα το οποίο ισοδυναμεί με τη συγκρότηση της αριστερής ιδεολογικής ταυτότητας του κόμματος και των μελών του – δεδομένου ακριβώς ότι η ιδεολογική ταυτότητα συγκροτείται διά μέσου πρακτικών, δεν είναι ‘ό,τι δηλώσεις’».¹⁸

Για την επαναστατική ανατροπή και τον Σοσιαλισμό

Ήδη από την εποχή του περάσματος της κοινωνίας από τις αστικές στις εργατικές επαναστάσεις στα μέσα του 19ου αιώνα, ο Μαρξ και ο Ένγκελς έδωσαν μέσα από το Κομμουνιστικό Μανιφέστο τη μεγάλη αφετηρία για τη στρατηγική της Αριστεράς στην εποχή των σύγχρονων επαναστάσεων. Ο καπιταλισμός δεν μπορεί να επιβιώσει χωρίς τους εργάτες, όπως ο Δράκουλας δεν μπορεί χωρίς να ρουφάει το αίμα. Από την ίδια τη θέση της, η εργατική τάξη μπορεί να είναι ο «νεκροθάφτης» του συστήματος και να συγκροτηθεί σαν η δύναμη που οργανώνει την κοινωνία με διαφορετικό τρόπο, συλλογικά και δημοκρατικά.

Όλη η πορεία των επαναστάσεων στον εικοστό και στον εικοστό πρώτο αιώνα επιβεβαιώνει αυτόν τον κεντρικό ρόλο της εργατικής τάξης. Κάθε φορά



*Ο αγώνας στα λιμάνια δεν τελειώνει.
Συνέλευση στην Cosco στις 24/10.*

που η κοινωνία φτάνει σε επαναστατική κρίση και η εργατική τάξη επιχειρεί την «έφοδο στον ουρανό», τα χαρακτηριστικά που έρχονται στο προσκήνιο είναι η συλλογικότητα και η δημοκρατική λειτουργία των νέων μορφών οργάνωσης που φέρνει η εργατική τάξη μέσα από τον ξεσηκωμό της. Από την Παρισινή Κομμούνα και τα εργατικά συμβούλια της Ρώσικης επανάστασης μέχρι τον «διευρυμένο» Μάη του 1968 και τις εκρήξεις του νέου αιώνα, η κοινωνική αλλαγή που κουβαλάει η εργατική τάξη όταν επαναστατεί παραμένει θεμέλιο για την Αριστερά που αναζητάει ανατρεπτική στρατηγική.

Αυτή η αναζήτηση δεν είναι «βολο-νταριστική». Το ίδιο το σύστημα δημιουργεί καταστάσεις όπου «οι από πάνω δεν μπορούν να συνεχίσουν να κυβερνούν όπως παλιά και οι από κάτω δεν θέλουν να συνεχίσουν όπως παλιά», για να θυμηθούμε τη θρυλική διαπίστωση του Λένιν. Μιλώντας για το σήμερα, δεν είναι οι επιθυμίες των επαναστατών αυτές που κάνουν τον καπιταλισμό τόσο καταστροφικό ώστε να ξεσηκώνει τη μαζική οργή. Δεν είναι η «εξωκοινοβουλευτική αριστερά» αυτή που κάνει χιλιάδες απεργούς να φωνάζουν «Μητσotάκη γαμιάσαι». Είναι η αδυναμία των από πάνω να προσφέρουν άλλη λύση στα στοιχειώδη αιτήματα, παραδείγματος

χάρη των εποχικών πυροσβεστών, πέρα από τα ΜΑΤ και τα χημικά.

Με αυτή την οπτική αναζητούμε τις απαντήσεις στα δυο βασικά ζητήματα που μπαίνουν πιεστικά στην ατζέντα της Αριστεράς: Πώς μπορεί και πρέπει να οργανώνεται η κοινωνία για να ξεφύγει από τα αδιέξοδα του καπιταλισμού και πώς μπορεί και πρέπει να οργανώνεται η ίδια η Αριστερά για να οδηγήσει προς τα εκεί.

Η επαναστατική ανατροπή δεν είναι μια στιγμιαία υπόθεση, δεν περιορίζεται «μόνο» στο χρονικό διάστημα που η εργατική τάξη ξηλώνει το παλιό καθεστώς. Αντίθετα, ανοίγει την περίοδο αναζήτησης ενός νέου συλλογικού τρόπου οργάνωσης της παραγωγής και της καθημερινής ζωής για να απαλλαγούμε από όλες τις καταστροφές που φέρνει το κυνήγι του κέρδους. Ο συλλογικός έλεγχος των μέσων παραγωγής είναι κεντρική προϋπόθεση για να πάμε προς τα εκεί. Είναι το θεμέλιο της στρατηγικής για μετάβαση στον Σοσιαλισμό.

Χωρίς αυτόν τον έλεγχο, κάθε προσπάθεια αλλαγής βρίσκεται αντιμέτωπη με συστηματικούς εκβιασμούς που αρχίζουν από το ιδεολογικό πεδίο και φτάνουν σε ωμές οικονομικές και στρατιωτικές πιέσεις.

Σε «ομαλές» συνθήκες ο εκβιασμός παίρνει τη μορφή διλήμματος: «Ποιος

ξέρει να διαχειριστεί την πολυπλοκότητα της σύγχρονης οικονομίας, οι απλοί εργάτες ή τα εξειδικευμένα επιτελεία;». Ψεύτικο δίλημμα, καθώς τα επιτελεία των πολυεθνικών και των υπουργείων προγραμματίζουν κάτω από την πίεση της τυφλής ανταγωνιστικής συσσώρευσης του κεφαλαίου και γι' αυτό πάντα πέφτουν έξω και καταλήγουν σε οικονομικές κρίσεις και πολεμικές συρράξεις. Αντίθετα ο εργατικός δημοκρατικός προγραμματισμός μπορεί να ξεφύγει από την τύφλα του ανταγωνισμού και να αναζητάει τις καλύτερες ρυθμίσεις συλλογικά.

Αλλά όταν οι από πάνω φτάνουν στο σημείο να μην μπορούν να πείσουν με τα ιδεολογήματά τους, τότε καταφεύγουν στους ωμούς εκβιασμούς, όπως έγινε το 2015 με την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και τους τραπεζίτες να κλείνουν τις τράπεζες απέναντι στο σαρωτικό ΟΧΙ του δημοψηφίσματος. Σε τέτοιες στιγμές φαίνεται πόσο καθοριστική είναι η καθαρότητα της στρατηγικής της Αριστεράς για να μην ενδίδει στους εκβιασμούς.

Αυτή η καθαρότητα είναι αλληλένδετη με τις επιλογές για το πώς είναι οργανωμένη η Αριστερά. Η επιλογή να συγκροτείται ως κόμμα της εργατικής πρωτοπορίας είναι βασική. Οι αποφάσεις δεν μπορούν να είναι υπόθεση ού-

τε των κοινοβουλευτικών αστέρων ούτε μιας «βάσης» ανοργάνωτης που καλείται να «εκφραστεί» με εκλογικούς όρους.

Το κλειδί, που επιτρέπει στο Λένιν να προτείνει μια ανεξάρτητη οργάνωση της επαναστατικής Αριστεράς σε διαρκή αντιπαράθεση με την αστική επιρροή μέσα στο εργατικό κίνημα, είναι η αντίληψη του για την εργατική πρωτοπορία.

Συνειδητοποιημένοι εργάτης δεν είναι απλά ο μαχητικός συνδικαλιστής, αλλά εκείνος που αντιδρά σε όλες τις μορφές καταπίεσης: λόγω φύλου, εθνικής καταγωγής, θρησκείας ή σεξουαλικής προτίμησης. Ένα πρωτοπόρο τμήμα της τάξης έχει μάθει να αντιδρά από εργατική σκοπιά σε όλα τα ζητήματα.

«Αν ο Λένιν μιλούσε αφηρημένα μόνο για οργανωτικά μέτρα, σε αντιπαράθεση με το αυθόρμητο κίνημα, τότε θα ήταν δικαιολογημένες οι κατηγορίες σε βάρος της επαναστατικής Αριστεράς για ελιτισμό. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν ισχύει: η αντίληψη, ότι η ταξική συνείδηση υπάρχει μόνο μέσα στο κόμμα σε αντιπαράθεση με τις μη συνειδητοποιημένες μάζες τριγύρω του, είναι κληρονομιά του σταλινισμού και όχι του λενινισμού».¹⁹

Αυτές οι στρατηγικές επιλογές για την πάλη για τον Σοσιαλισμό και για την ανεξαρτησία της επαναστατικής Αριστεράς δεν σημαίνουν «ταμπούρμα» μέχρι να «αλλάξουν οι συσχετισμοί». Το Ενιαίο Μέτωπο είναι αναπόσπαστο κομμάτι της επαναστατικής παράδοσης και καθοριστικό στις σημερινές συνθήκες για να συνδέεται η Αριστερά με την «κοινωνική αντιπολίτευση».

Δεν είναι αρκετό να τρέχουν όλες οι ηγεσίες των διαφορετικών φορέων της Αριστεράς να χαιρετίσουν τους πυροσβέστες εκ των υστέρων, όταν έχουν φτάσει να συγκρούονται με τα ΜΑΤ. Η σωστή αντιμετώπιση είναι να έχουν αυτόν τον προσανατολισμό έγκαιρα και πρωτοβουλιακά. Η κοινή δράση ενάντια στις επιθέσεις των αφεντικών, της κυβέρνησης και της ακροδεξιάς αποτελεί βασικό καθήκον και πρέπει να εί-

ναι στις προτεραιότητες της επαναστατικής Αριστεράς, ακριβώς επειδή είναι εκείνο το τμήμα της Αριστεράς που έχει εμπιστοσύνη στην κίνηση της εργατικής τάξης και στα προχωρήματα που αυτή φέρνει. Έχουμε χειροπιαστές εμπειρίες για τη σπουδαιότητα αυτού του προσανατολισμού.

Η κοινή δράση ενάντια στη φασιστική απειλή, οι ενωτικές πρωτοβουλίες της ΚΕΕΡΦΑ έχουν παίξει ρόλο όχι μόνο για την καταδίκη των νεοαζι της Χρυσής Αυγής αλλά και για να μην κουκουλώνονται εγκλήματα όπως το ναυάγιο στην Πύλο ή η δολοφονία του μετανάστη εργάτη στο Αστυνομικό Τμήμα του Άγιου Παντελεήμονα.

Κοινή δράση ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις σημαίνει όχι μόνο απομόνωση των «υπουργών με το τσεκούρι» αλλά και ανάδειξη του στρατηγικού ζητήματος για το ποια τάξη έχει τον έλεγχο. Επανακρατικοποίηση του σιδηρόδρομου με εργατικό έλεγχο σημαίνει ότι οι εργαζόμενοι δεν περιμένουν αν και πότε θα εισακουστούν τα διαβήματα των συνδικαλιστών για την ασφάλεια των επιβατών, αλλά επιβάλλουν τις λύσεις οι ίδιοι. Κοινή πάλη για δημόσια και δωρεάν Υγεία και Παιδεία σημαίνει εδώ και τώρα μπλοκάρισμα των Γεωργιάδηδων και των Πιερακάκηδων και παράλληλα άνοιγμα της προοπτικής ότι οι εργάτες της Υγείας και οι εκπαιδευτικοί ξέρουν καλύτερα πώς να υπηρετούν τις ανάγκες των παιδιών, των ασθενών, της τάξης μας.

Μέσα στην κοινή δράση ξεκαθαρίζουν οι λαθεμένες επιλογές. Είναι λάθος μια επιλογή που θεωρεί τον αγώνα ενάντια στη δεξιά, για την ανατροπή της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας, σαν υπόθεση του ΠΑΣΟΚ και του ΣΥΡΙΖΑ στα πλαίσια του κοινοβουλευτικού δρόμου. Αν χαρίσουμε αυτή τη μάχη σε αυτές τις ηγεσίες, τότε σίγουρα θα την εκφυλίσουν σε ανεκπλήρωτες υποσχέσεις, όπως έχει γίνει στο παρελθόν. Μπαίνουμε μπροστά στην πάλη για την ανατροπή της κυβέρνησης ακριβώς γιατί βλέπουμε αυτή την ανατροπή σαν αφετηρία για να προχω-

ρήσει η εργατική τάξη στο μέλλον που της αξίζει, στην ανατροπή του ίδιου του συστήματος του κέρδους. ■

Σημειώσεις

1. Antonio Gramsci. Selections from the prison notebooks. Lawrence and Wishart. London 1971. σελίδα 333.
2. Ρόζα Λούξεμπουργκ. Μαζική απεργία. Κόμμα, Συνδικάτα, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο, Αθήνα 2001
3. Γιάννης Τσάκαλος. Έχουμε ρίξει κυβερνήσεις, Εργατική Αλληλεγγύη Νο 1645, 30 Οκτώβρη 2024. <https://ergatikigr/article.php?id=35877&issue=1645>
4. Μάνος Νικολάου. Οι εργάτες της Υγείας άνοιξαν το δρόμο, Εργατική Αλληλεγγύη Νο1644, 23 Οκτώβρη 2024. <https://ergatikigr/article.php?id=35842&issue=1644>
5. Μαρία Τσακλή, αναπληρώτρια νηπιαγωγός, 1ο Νηπιαγωγείο Αλίμου, στην Εργατική Αλληλεγγύη Νο1645, Δυνατά στη μάχη οι εκπαιδευτικοί. <https://ergatikigr/article.php?id=35867&issue=1645>
6. <https://ergatikigr/article.php?id=35804&issue=1643>
7. <https://ergatikigr/article.php?id=35805&issue=1643>
8. <https://ergatikigr/article.php?id=35864&issue=1645>
9. Από το τραγούδι του Μπομπ Ντίλαν
10. Πάνος Γκαργκάνας. Γιατί απέτυχε ο ΣΥΡΙΖΑ, Σοσιαλισμός από τα Κάτω Νο112, Σεπτέμβρης-Οκτώβρης 2015. <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=791&issue=112#gsc.tab=0>
11. Λεάνδρος Μπόλαρης. Αντίσταση η επανάσταση που χάθηκε, δεύτερη έκδοση, Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο 2024
12. Μαρία Στύλλου, Κρίση ΣΥΡΙΖΑ- που είναι η λύση; Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο161, Νοέμβρης-Δεκέμβρης 2023. <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1449&issue=161#gsc.tab=0>
13. Εφημερίδα των Συντακτών, 30 Οκτωβρίου 2024. https://www.efsyn.gr/politiki/451594_al-tspiras-amesi-katapaysi-pyros-sti-mesi-anatoli
14. «Χρειάζεται αλλαγή πορείας». ΕφΣυν 23 Οκτωβρίου 2024. https://www.efsyn.gr/politiki/450815_hreiazetai-allagi-poreias
15. «Έχουμε ξεκινήσει και μιλάμε ήδη για το σύριο». ΕφΣυν 10 Οκτωβρίου 2024. https://www.efsyn.gr/politiki/antipoliteysi/449333_ehoyme-xekinisei-kai-milame-idi-gia-ayrio
16. «Πολιτική να είναι η απάντηση στην ιδεολογική ηγεμονία της ΝΔ». ΕφΣυν 14 Φλεβάρη 2024. https://www.efsyn.gr/politiki/422435_politiki-na-einai-i-apantisi-stin-ideologiki-igemonia-tis-nd
17. Τι πραγματικά νέο μπορεί να κομίσει η Νέα Αριστερά; ΕφΣυν, 19-20 Οκτώβρη 2024. https://www.efsyn.gr/stiles/aporseis/450412_ti-pragmatikaneo-mporei-na-komisei-i-nea-aristera
18. Κύρκος Δοξιάδης, Σοσιαλισμός με δημοκρατία και ελευθερία, Εφημερίδα των Συντακτών, 29 Οκτωβρίου 2024. https://www.efsyn.gr/stiles/aporseis/451509_socialismos-me-dimokratia-kai-eleytheria
19. Πάνος Γκαργκάνας, 100 χρόνια από το θάνατο του Λένιν - Η πολύτιμη επαναστατική παράδοση, Σοσιαλισμός από τα κάτω 163, Μάρτης-Απρίλης 2024. <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1472&issue=163#gsc.tab=0>



Ο Γεωργιάδης κινημένος από απεργούς της Υγείας στις 17 Οκτώβρη.

Πολιτική κρίση, συστημική κρίση

Οι εξελίξεις μέσα στο φθινόπωρο επιβεβαιώνουν ότι το πολιτικό σοκ που καταγράφηκε στις Ευρωεκλογές του καλοκαιριού δεν ήταν στιγμιαίο. Οι δημοσκοπήσεις δείχνουν τη Νέα Δημοκρατία να βρίσκεται στο 22% στην Πρόθεση ψήφου και ακόμη και η Εκτίμηση ψήφου που υπολογίζουν οι εταιρείες δημοσκόπησης με δυσκολία φτάνει στο σκορ των Ευρωεκλογών, παρόλο που η κοινοβουλευτική αντιπολίτευση βρίσκεται σε διάλυση.

Αλλά τα προβλήματα της κυβέρνησης δεν περιορίζονται εκεί. Αλλεπάλληλα «μασάζ» των υπουργών προς τους βουλευτές δεν φέρνουν αποτέλεσμα. Ο

Το στρίμωγμα της κυβέρνησης είναι πια κοινός τόπος. Ο Πάνος Γκαργκάνας γράφει για τις ευρύτερες διαστάσεις της κρίσης.

Μητσοτάκης αναγκάστηκε να διαγράψει τον Σαλμά και οι εφημερίδες καταγράφουν συνεχώς νέες ομαδοποιήσεις δυσαρεστημένων βουλευτών της κυβερνητικής παράταξης. Το σίριαλ των αντιπαραθέσεων Σαμαρά και Καραμανλή με τον Μητσοτάκη έχει πάρει νέες διαστάσεις μετά την άρνηση των δυο πρώην πρωθυπουργών και ηγετών της Νέας Δημοκρατίας να παραστούν στον εορτασμό για τα πενήντα χρόνια του κόμματος.

Ακόμα χειρότερα για τον Μητσοτάκη και τους υπουργούς του, η κυβερνητική ατζέντα δεν περιλαμβάνει κανένα μέτρο που να εκτονώνει τη μαζική αγανάκτηση. Ακόμη και σε επίπεδο δημοσκοπήσεων καταγράφεται η εκτίμηση των νοικοκυριών ότι η οικονομική τους κατάσταση είναι κακή και θα χειροτερέψει. Και δικαιολογημένα, καθώς το σχέδιο Προϋπολογισμού μόνο νέες λεηλασίες προβλέπει.

Δίπλα στα οικονομικά προβλήματα, η

κυβερνητική πολιτική συσσωρεύει νέες καταστροφές σε όλα τα μέτωπα. Πολεμική εμπλοκή στο πλευρό των ΗΠΑ και του Ισραήλ στη Μέση Ανατολή και του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία, φρικαλέα ρατσιστικά εγκλήματα μέσα κι έξω από τα σύνορα της ΕΕ-φρούριο, κλιματική καταστροφή σε πρωτοφανή επίπεδα.

Έστω και αν πολιτικοί αναλυτές με κοινοβουλευτική συλλογιστική ισχυρίζονται ότι η Νέα Δημοκρατία έχει περιθώρια ανάκαμψης καθώς δεν υπάρχει ορατή κυβερνητική εναλλακτική από τα κόμματα της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης, οι ίδιοι αναλυτές παραδέχονται ότι ανησυχούν με τα αυξανόμενα ποσοστά της αποχής και το γεγονός ότι όλο και περισσότεροι επιλέγουν την απάντηση «κανένα» στο ερώτημα «ποιος είναι καταλληλότερος για πρωθυπουργός». Είναι και αυτός ένας τρόπος με τον οποίο καταγράφεται το γεγονός ότι η πολιτική κρίση δεν είναι απλά κυβερνητική αλλά συστημική.

Ποιες είναι, όμως, οι ρίζες αυτής της κρίσης; Πρόκειται απλά για τη «συνθησιμένη κόπωση» μιας κυβέρνησης στη δεύτερη τετραετία της; Αν ισχύει κάτι τέτοιο, τότε γιατί υπάρχει ταυτόχρονα τόσο έντονα η κρίση στο στρατόπεδο της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης; Και πώς εξηγείται η φθορά όχι μόνο των πολιτικών κομμάτων αλλά και συνολικότερα θεσμών όπως η Δικαιοσύνη και τα ΜΜΕ;

Πρέπει να αναζητήσουμε τις απαντήσεις τόσο στις αντικειμενικές εξελίξεις όσο και στον υποκειμενικό παράγοντα, και στο πρόσφατο παρελθόν του ελληνικού καπιταλισμού αλλά και στην επιδείνωση των συνθηκών σε διεθνή κλίμακα.

Από τον «δικομματισμό» στον κατακερματισμό

Όταν η Νέα Δημοκρατία κέρδισε τις βουλευτικές εκλογές του 2019, η νίκη της είχε θεωρηθεί ως επιβεβαίωση της επιστροφής στη σταθερότητα του δικομματισμού μετά την κρίση του 2012. Ο παλιός δικομματισμός ΝΔ-ΠΑΣΟΚ είχε καταρρεύσει τότε, αλλά το 2019 υπο-

τίθεται ότι αναδύθηκε ο νέος δικομματισμός ΣΥΡΙΖΑ-ΝΔ.

Από τις στήλες αυτού του περιοδικού προειδοποιούσαμε, ήδη από την επόμενη εκείνων των εκλογών, ότι αυτή η εικόνα είναι επιφανειακή:

«Νέος δικομματισμός; Το δεύτερο επιχείρημα που ακούστηκε μετά τα αποτελέσματα (κύρια από τους εκλογολόγους αλλά όχι μόνο) είναι η σταθεροποίηση του συστήματος με έναν νέο δικομματισμό που φτάνει το 70%. Αυτά είναι αληθείς. Η σταθερότητα δεν είναι θέμα αριθμών, ιδιαίτερα σε μια περίοδο αστάθειας όπως η σημερινή. Το εξώφυλλο αυτού του τεύχους του ΣΑΚ δείχνει παραστατικά αυτή την εικόνα. Επιφανειακά “πανίσχυροι” ηγέτες κατρακυλάνε μπροστά στην οργή του κόσμου μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα. Η Ελλάδα δεν είναι κάποιο “μικρό γαλατικό χωριό” μέσα σε συνθήκες πολιτικής και οικονομικής κρίσης διεθνώς».¹

Τέσσερα χρόνια αργότερα, η θεωρία περί «νέου δικομματισμού» αντικαταστάθηκε από τον ισχυρισμό ότι η κατάρρευση του ΣΥΡΙΖΑ στις εκλογές του 2023 έφερε μια νέα σταθερότητα με τη μονοκρατορία του Μητσοτάκη. Χρειάστηκε ξανά να επισημάνουμε ότι:

«Αυτό μας φέρνει σε άλλη μια πλευρά του συσχετισμού δυνάμεων που πρέπει να παίρνουμε υπόψη μας για να ετοιμαζόμαστε για τους επόμενους αγώνες: την πολιτική κρίση του δικομματισμού.

Ο Μητσοτάκης κοιτάζει αψ' υψηλού την κατακερματισμένη αντιπολίτευση και αναγορεύεται από τους αυλοκόλακες του σε κυρίαρχο του παιχνιδιού. Οι ίδιοι αυτοί “αναλυτές” κάνουν πως ξεχνούν ότι υποστήριζαν ότι το θεμέλιο της πολιτικής σταθερότητας είναι ο δικομματισμός: το ένα κόμμα εξουσίας κυβερνάει και το άλλο είναι “κυβέρνηση σε αναμονή”. Τα δυο μαζί άθροιζαν γύρω στο 80% της εκλογικής δύναμης και έκαναν την Αριστερά να μοιάζει περιθώριο. Πολιτικός “ρεαλισμός” ήταν να κοιτάζει το εργατικό κίνημα προς την εκλογική ενίσχυση του ΠΑΣΟΚ. Αργότερα, οι ίδιες θεωρίες έβλεπαν την πολιτική σταθερότητα να

έρχεται με την ανάδειξη του ΣΥΡΙΖΑ σε δεύτερο πόλο ενός νέου δικομματισμού. Αλλά τώρα προσπαθούν να μας πείσουν ότι η σταθερότητα ήρθε γιατί ο “δευτερος πόλος” συρρικνώθηκε!

Η αλήθεια είναι ότι η πολιτική κρίση είναι συστατικό στοιχείο της πολυκρίσης του συστήματος που όλοι παραδέχονται ότι υπάρχει σε πολλές πλευρές: στο κλίμα, στην πανδημία, στον “πολυπολικό” κόσμο των διεθνών σχέσεων... Αλλά προτιμούν να «ξεχνούν» την πολιτική πλευρά, επειδή δεν βολεύει πολιτικά».²

Σήμερα πια είναι αδύνατο να «ξεχαστεί» η πολιτική πλευρά της πολυκρίσης του συστήματος, ακόμα και από τους αυλοκόλακες του Μητσοτάκη. Όσο και να προσπαθούν να την κάνουν να ξεχαστεί, υπάρχει η μαζική οργή στους δρόμους με τους απεργούς που «υποδέχονται» υπουργούς με την κραυγή: «δολοφόνοι».

Η σημερινή πολιτική κρίση έχει υποβαθρο στον πολιτικό σεισμό του 2012, τότε που η Νέα Δημοκρατία έπεφτε από το 33% στο 18,8% και το ΠΑΣΟΚ από το 44% στο 13,2%. Ο σημερινός κατακερματισμός αποτελεί συνέχεια από εκείνον τον κατακερματισμό μέσα σε συνθήκες όπου τα προβλήματα επανέρχονται σε όλα τα επίπεδα.

Οικονομικά αδιέξοδα

Οι συνέχειες της πολυκρίσης δεν περιορίζονται στο πολιτικό επίπεδο. Εξίσου πλαστή είναι η εικόνα ότι «έχουμε αφήσει πίσω μας την εποχή των Μνημονίων». Οι Μνημονιακές δεσμεύσεις για την εξυπηρέτηση του δημόσιου χρέους ισχύουν στο ακέραιο και μάλιστα σε χειρότερες συνθήκες.

Αυτό φαίνεται ξεκάθαρα στο προσχέδιο του Προϋπολογισμού για το 2025:

«Συνολικά η κυβέρνηση υπολογίζει να εισπράξει περίπου 2,5 δις περισσότερα το 2025 σε σχέση με την τρέχουσα χρονιά από φόρους. Η μερίδα του λέοντος θα έρθει (όπως πάντα) από τους “έμμεσους φόρους”, τους φόρους της καταπόνησης που χτυπάνε κύρια την εργατική τάξη και τα πιο φτωχά στρώματα της

Η ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΤΗΣ ΦΡΕΓΑΤΑΣ



Η ελληνική εμπλοκή στην Ερυθρά Θάλασσα.

κοινωνίας. Από τα 2,5 δις τα μισά ακριβώς (1.254 εκατομμύρια) θα έρθουν από τον ΦΠΑ.

Η αύξηση των εσόδων από τους φόρους αυτούς δεν οφείλεται σε κάποια πραγματική αύξηση της κατανάλωσης, αλλά στην αύξηση των τιμών των προϊόντων – στην φορολόγηση του πληθωρισμού δηλαδή. Όπως προκύπτει από την επίσημη έρευνα της ΕΛΣΤΑΤ που δημοσιεύθηκε πριν από ένα περίπου μήνα, το 2023 η κατανάλωση μειώθηκε σε σχέση με το 2022 σε ποσότητα (αλλά αυξήθηκε σε κόστος) για όλες τις κατηγορίες τροφίμων: “ελαιόλαδο, -13,6%, οινοπνευματώδη ποτά -12,7%, Ψάρια, -11,8%, ρύζι, -10,7%, τυρί, -6,1%, κρέας -6,1%”. Με απλά λόγια οι οικογένειες αναγκάστηκαν να περικόψουν ακόμα και τα έξοδα για φαγητό για να τα βγάλουν πέρα – και παρόλα αυτά πλήρωσαν πολύ περισσότερα για τα βασικά αγαθά και για τους φόρους αυτών των βασικών αγαθών από ότι τις προηγούμενες χρονιές. Αυτή η τάση συνεχίστηκε προφανώς το 2024 και θα συνεχιστεί όπως όλα δείχνουν και το 2025».³

Το άλλο μισό της λεηλασίας των μισθών προέρχεται από τους άμεσους φόρους: «Τη Δευτέρα που ξεκίνησε η συζήτηση για τον προϋπολογισμό στη Βουλή η Καθημερινή (για τους δικούς της λόγους) δημοσίευσε ένα άρθρο με τον χαρακτηριστικό τίτλο “Η εφορία ροκανίζει τις αυξήσεις των μισθών”: “Από το 2020 έως το 2023”, γράφει το άρθρο, “ο μέσος μισθός ενισχύθηκε κατά περίπου 11%. Το ίδιο διάστημα ο φόρος εισοδήματος εκτινάχθηκε κατά 41%”».

Μαζί με την επίθεση στους πραγματικούς μισθούς που πλήττονται από τον πληθωρισμό και την αυξημένη φορολόγηση, άμεση και έμμεση, ξεδιπλώνεται η επίθεση στο κοινωνικό κράτος. Όσο καταστροφικές κι αν αποδεικνύονται οι ιδιωτικοποιήσεις, ο Χατζηδάκης, ο Γεωργιάδης και ο Πιερρακάκης τρέχουν να τις απλώσουν παντού, στις συγκοινωνίες, στα νοσοκομεία, στα σχολεία. Και εισπράττουν την οργή σε μαζική κλίμακα όπως επιβεβαίωσε η τεράστια συναυλία για τα Τέμπη στο Καλλιμάρμαρο και οι απεργίες των Νοσοκομειακών και των Εκπαιδευτικών.

Οι διεθνείς εξελίξεις δεν αφήνουν κανένα περιθώριο χαλάρωσης αυτών των επιθέσεων. Η επικεφαλής του ΔΝΤ Κρισταλίνα Γκεοργκίεβα δήλωσε ότι οι προβλέψεις του ΔΝΤ δείχνουν για την παγκόσμια οικονομία έναν δύσκολο συνδυασμό χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης και υψηλών επιπέδων χρέους, «ένα δύσκολο μέλλον».⁴ Και τόνισε την ανάγκη να αντιμετωπίσουν οι κυβερνήσεις τα δημόσια οικονομικά παρόλο που οι συνθήκες κάνουν δύσκολη τη μείωση του δημόσιου χρέους.

Το πόσο δύσκολη είναι αυτή η συγκυρία, ακόμα και για τους ισχυρότερους καπιταλισμούς, φάνηκε ανάγλυφα από την Έκθεση Ντράγκι για την ΕΕ. Παρουσιάζοντας την Έκθεση, που είχε ζητηθεί επίσημα από την Πρόεδρο της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν, ο πρώην Διοικητής της ΕΚΤ τόνισε σε δραματικούς τόνους ότι «Έχουμε φτάσει στο σημείο όπου αν δεν πάρουμε μέτρα, θα χρειαστεί να υποθηκεύσουμε είτε την ευημερία μας, είτε το περιβάλλον, είτε την ελευθερία μας».⁵

Η πρόταση Ντράγκι είναι να αυξηθεί

ο ρυθμός των επενδύσεων στην ΕΕ κατά 800 δις ευρώ το χρόνο, σε επίπεδα 4,7% του ΑΕΠ της ΕΕ, επίπεδα που δεν έχουν επιτευχθεί από τη δεκαετία του 1970. Για να γίνει αυτό, προτείνει να ενισχυθούν οι δημόσιες επενδύσεις και να επιβλέπονται οι κεφαλαιαγορές της Ευρώπης κεντρικά από την ΕΕ. Αλλά τέτοια βήματα έρχονται σε αντίθεση και με τις πιέσεις για περιορισμό του δημόσιου χρέους και με τις τάσεις των βασικών χωρών-μελών να αποφεύγουν δεσμεύσεις από την ΕΕ. Όταν η Γαλλία παραβιάζει τα κριτήρια του Μάαστριχτ για το δημόσιο έλλειμμα και η Γερμανία βάζει σε αμφισβήτηση τη Συνθήκη Σένγκεν παίρνοντας ρατσιστικά μέτρα κατά των προσφύγων, είναι δύσκολο να ακολουθήσουν τις προτροπές του Ντράγκι.

Αν στην ΕΕ δεν μπορούν να «τετραγωνίσουν τον κύκλο» ανάμεσα στην ανάγκη για περισσότερες δημόσιες επενδύσεις και στις ανησυχίες για νέα κρίση χρέους, η κατάσταση του υπερχρεωμένου ελληνικού καπιταλισμού γίνεται ακόμη χειρότερη.

Πολεμική εμπλοκή

Η αντίφαση ανάμεσα στις ανάγκες για μεγαλύτερες δημόσιες δαπάνες και στους κινδύνους για νέες κρατικές χρεοκοπίες οξύνεται και από τις εξελίξεις στα μέτωπα του πολέμου. Ούτε η σύγκρουση του ΝΑΤΟ με τη Ρωσία στο έδαφος της Ουκρανίας, ούτε η γενοκτονική θηριωδία του Ισραήλ δεν πλησιάζουν προς το τέλος τους. Αντίθετα, και τα δυο αυτά πολεμικά μέτωπα απαιτούν μεγαλύτερη στρατιωτική και οικονομική εμπλοκή της Δύσης, ενώ παράλληλα παροξύνουν την ένταση με την Κίνα. Η ελληνική εμπλοκή σε όλα αυτά τα μέτωπα είναι άμεση και έχει τεράστιο οικονομικό και πολιτικό κόστος.

Στο μέτωπο της Ουκρανίας, ούτε η εισβολή προς το Κουρσκ ούτε οι οικονομικές κυρώσεις κατά της Ρωσίας δεν έχουν ανατρέψει το βάλτωμα που παρατείνει τη σφαγή. Ο Πούτιν αντέχει οικονομικά, επωφελούμενος από την άνοδο των τιμών στις εξαγωγές ενέργειας, και

ενισχύεται διπλωματικά φιλοξενώντας μια διευρυμένη Σύνοδο των BRICs στο Καζάν. Όλες οι χώρες του ΝΑΤΟ προχωρούν σε αύξηση των πολεμικών δαπανών, τόσο άμεσα, για να στηρίξουν τον Ζελένσκι, όσο και μακροπρόθεσμα, καθώς η σύγκρουση του ΝΑΤΟ με τη Ρωσία δεν άρχισε στην Ουκρανία ούτε θα τελειώσει εκεί.

Σε άλλες σελίδες αυτού του τεύχους, ο Γιώργος Πίττας παρουσιάζει το βάθος της εμπλοκής του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού στη Μέση Ανατολή, την κρίση της ηγεμονίας του και τη στρατηγική σημασία της στήριξης που δίνει στο Ισραήλ, μέσα σε συνθήκες όπου τα εγκλήματά του δεν αποδίδουν τα αποτελέσματα που προσδοκούσε. Η παράταση και κλιμάκωση του πολέμου χτυπάει την οικονομία του σιωνιστικού κράτους και το κόστος της στήριξής του από τη Δύση στρατιωτικά και οικονομικά γιγαντώνεται.

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας βρίσκεται καθηλωμένη σε αδιέξοδα. Στηρίζει φανατικά το ΝΑΤΟ και τις ΗΠΑ, τόσο στην Ουκρανία, όσο και στη Μέση Ανατολή, προσδοκώντας ανταλλάγματα από τη νίκη τους, η οποία όμως δεν έρχεται. Τα βάρη της εμπλοκής είναι άμεσα, τα ανταλλάγματα είναι στη σφαίρα των προσδοκιών.

Αυτό ισχύει πρώτα απ' όλα σε σχέση με τα οικονομικά βάρη των εξοπλισμών. Οι παραγγελίες και για την πολεμική αεροπορία και για το πολεμικό ναυτικό μεγαλώνουν διαρκώς, με περισσότερα F35 και νέες φρεγάτες Belharra. Και μόνο το κόστος της φρεγάτας που περιπολεί στην Ερυθρά Θάλασσα είναι προκλητικό, την ώρα που τα νοσοκομεία ρημάζουν. Οι υποσχέσεις του Μητσοτάκη ότι μια νίκη του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία θα φέρει την ανάπτυξη στον καταστραμμένο Έβρο δεν πείθουν κανέναν. Όπως μας ενημερώνει η Εργατική Αλληλεγγύη:

«Στην πρόσφατη επίσκεψή του ο Μητσοτάκης στον χτυπημένο από τις πυρκαγιές Έβρο είπε ότι ερχόμενος εκεί θέλει να σηματοδοτήσει "την ξεχωριστή προτεραιότητα που δίνει η κυβέρνηση στην αναπτυξιακή δυναμική του κε-

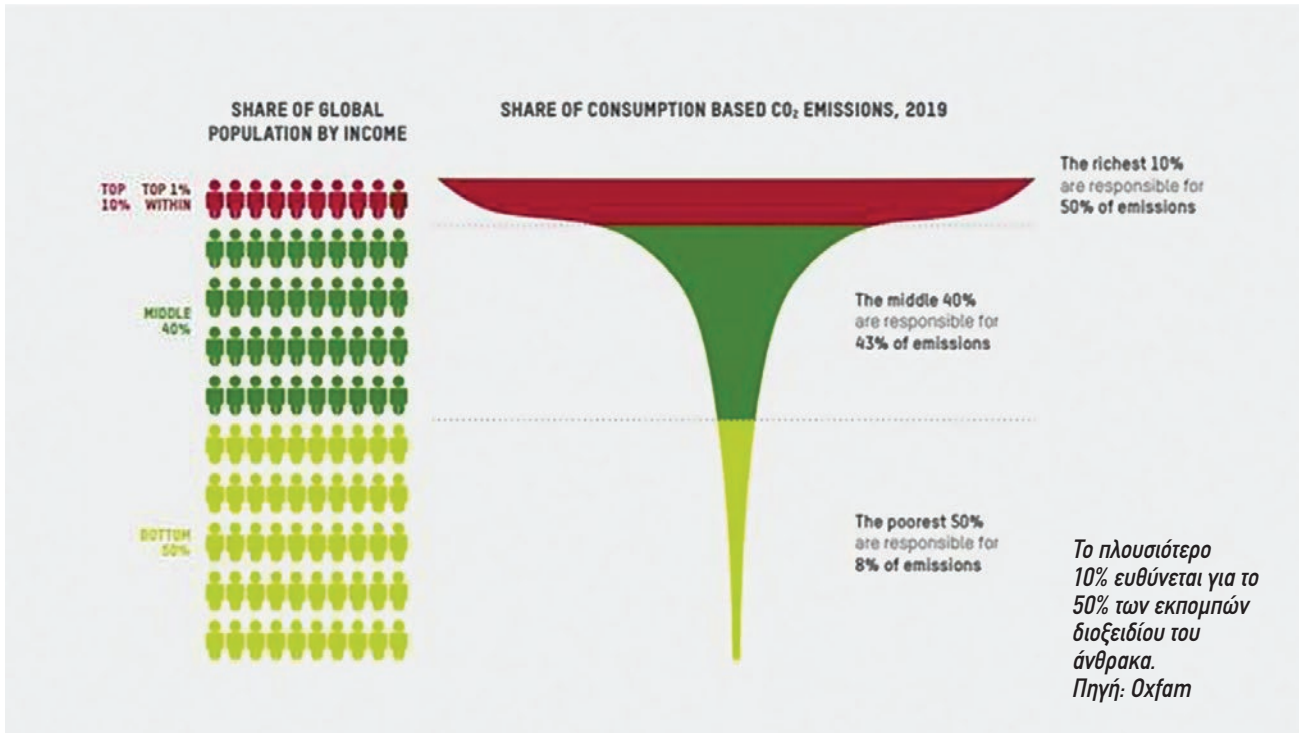
ντρικού και του βόρειου Έβρου". Μίλησε επίσης για τη "γεωπολιτική θέση του Έβρου", "πύλη εισόδου από την Ανατολή αλλά και προς τον βορρά, όπου όταν ολοκληρωθεί ο πόλεμος στην Ουκρανία και αρχίσει η ανοικοδόμηση...", "η Ελλάδα δια μέσω του Έβρου μπορεί να παίξει ρόλο"...

Μάλλον δεν ήταν ιδιαίτερα πειστικά τα επιχειρήματά του. Την περασμένη Παρασκευή οι κάτοικοι στο Σουφλί το οποίο χτυπήθηκε ανελέητα από την περσινή πυρκαγιά (όπως ανέδειξαν και οι μαθητές του Λυκείου της πόλης με την ταινία μικρού μήκους που γύρισαν) κατέβηκαν μαζί σε συγκέντρωση στο κέντρο της πόλης. Είναι πραγματικά να αγανακτεί κανείς ακούγοντας τον πρωθυπουργό να εξαρτά την «ανοικοδόμηση» του χτυπημένου Σουφλίου από την ανοικοδόμηση της Ουκρανίας, όταν τελειώσει ο πόλεμος!».⁶

Και ο Γιώργος Μποτσίδης συμπληρώνει: «από προσλήψεις πυροσβεστών, τίποτα. Ο Έβρος είναι μπαρουταποθήκη που θα αρπάξει σε μια επόμενη φωτιά. Μπαρουταποθήκη κι από την άποψη της οργής. Οι μελισσοκόμοι δεν έχουν πάρει καμία αποζημίωση, έχουν κλείσει τα εργοστάσια ζάχαρης, δεν έρχονται εργάτες για τις ελιές, καθώς σε άλλες χώρες παίρνουν σοβαρούς μισθούς, περίθαλψη και άδειες παραμονής. Το λιμάνι της πόλης εξυπηρετεί πλέον μόνο πολεμικούς σκοπούς για τον πόλεμο του ΝΑΤΟ στην Ουκρανία. Το αέριο που ξεκινάει να μεταφέρουν, δημιουργώντας μια πλωτή βόμβα, δεν θα μένει καν στο νομό».⁷

Εξίσου εξωφρενικές ήταν οι υποσχέσεις του πρώην πρόεδου των ΗΠΑ Τζέφρι Πάιιάτ ότι η Ελλάδα θα έχει οφέλη από την ...ανοικοδόμηση της Γάζας, την ώρα που το Ισραήλ συνεχίζει να την ισοπεδώνει.

Ενώ οι οικονομικές προσδοκίες από τις πολεμικές εμπλοκές απομακρύνονται, οι αποσταθεροποιητικές συνέπειες είναι παρούσες. Ο Μητσοτάκης προσπαθεί αγωνιωδώς να αντισταθμίσει το πολεμοκάπηλο παρών του προβάλλοντας τα «ήρεμα νερά» που υποτίθεται ότι εξα-



σφαλίζει στις σχέσεις με την Τουρκία μέσα από τον διάλογο με τον Ερντογάν. Στην πράξη, ο πόλεμος στη Μέση Ανατολή ρουφάει πιο βαθιά και τα δυο κράτη της Νοτιοανατολικής πτέρυγας του ΝΑΤΟ. Όσο το Ισραήλ κλιμακώνει τις επιθέσεις του στο Λίβανο, στη Συρία και στο Ιράν, τόσο περισσότερο αποσταθεροποιεί όλα τα νότια σύνορα της Τουρκίας. Όπως ενημερώνει η Εφημερίδα των Συντακτών στις 24 Οκτώβρη:

«Χθες μετά τις 4 το απόγευμα, σημειώθηκε ισχυρή έκρηξη στις εγκαταστάσεις της αεροδιαστημικής βιομηχανίας στην Άγκυρα, ενώ ακολούθησαν και πυροβολισμοί. Υπουργοί της κυβέρνησης Ερντογάν απέδιδαν το γεγονός σε τρομοκρατική επίθεση, λέγοντας πως «είναι πολύ πιθανόν» να βρίσκονται πίσω από αυτήν «μέλη του ΡΚΚ». Μετά τα μεσάνυχτα, το τουρκικό υπουργείο Άμυνας ανακοίνωσε ότι βομβαρδίστηκαν «τριάντα δύο στόχοι» που αποτελούν θέσεις του ΡΚΚ και των συμμάχων του, στο βόρειο Ιράκ και τη Συρία».⁸

Ο Μητσοτάκης χτυπάει τους Χούθι στην Υεμένη, ο Ερντογάν βομβαρδίζει τους Κούρδους στη Συρία και στο Ιράκ, η «ηρεμία των νερών» γίνεται όλο και

πιο φονική. Προφανώς, η απάντηση σε αυτή την τρέλα δεν είναι οι πατριδοκάπηλες κορώνες του Σαμαρά που «ανησυχεί» μήπως ο Μητσοτάκης είναι «ενδοτικός» απέναντι στην Τουρκία. Είναι το δυνάμωμα του αντιπολεμικού κινήματος ενάντια σε μια κυβέρνηση που τρικλίζει από φονική κρίση σε κρίση.

Περιβαλλοντική καταστροφή

Αλληλένδετη με την οικονομική, την πολεμική και την πολιτική κρίση είναι η κλιματική κρίση. Την πιο ολοκληρωμένη εικόνα αυτών των αλληλοσυνδέσεων την είδαμε μέσα από το πιο πρόσφατο βιβλίο του Άλεξ Καλλίνικος και την παρουσίασή του στην Αθήνα.⁹

Συχνά, αυτή η διάσταση της κρίσης χάνεται, επειδή μοιάζει να αφορά σε ένα πιο μακρινό μέλλον. Κάτι τέτοιο, όμως, δεν ισχύει. Αρκεί να σκεφτούμε και μόνο τις καταστροφές από τη φωτιά στην Κορινθία μέσα στο φθινόπωρο, σε μέρες όπου σε άλλες εποχές η αντιπυρική περίοδος είχε τελειώσει. Όσο για τη διεθνή διάσταση, την είδαμε δραματικά μέσα στην καρδιά του παγκόσμιου καπιταλισμού, στις ΗΠΑ:

«Για δεύτερη φορά μέσα σε λιγότερο

από δυο βδομάδες, οι νοτιοανατολικές Πολιτείες των ΗΠΑ χτυπήθηκαν από καταστροφικό τυφώνα. Ο τυφώνας Ελένη στα τέλη Σεπτεμβρη προκάλεσε πάνω από 250 νεκρούς και καταστροφές που υπολογίζονται σε δεκάδες δισεκατομμύρια, ειδικά στη Φλόριντα, τη Τζόρτζια, τη Νότια και τη Βόρεια Καρολίνα. Ο αριθμός των νεκρών ανεβαίνει μέχρι σήμερα, καθώς πτώματα ανασύρονται ακόμη από τις πλημμυρισμένες περιοχές. Στις 10 Οκτώβρη ήρθε η σειρά του τυφώνα Μίλτον να φτάσει στην ξηρά προκαλώντας σχεδόν 30 νεκρούς, αλλά και καταστροφές επίσης δεκάδων δισεκατομμυρίων».¹⁰

Εξάλλου, οι επιπτώσεις από τις καταστροφές στη Δαδιά, στη Θεσσαλία και στην ίδια την Αττική συνεχίζουν να βαρύνουν και στο περιβάλλον και στην οικονομία. Η επιβάρυνση στο αρνητικό ισοζύγιο εξωτερικού εμπορίου από τις αυξημένες εισαγωγές φρούτων και λαχανικών είναι μόνο ένα δείγμα.

Ακόμη πιο έντονη είναι η απειλή για τη λεγόμενη «βαριά βιομηχανία» του ελληνικού καπιταλισμού, τον τουρισμό. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (UNWTO), ο αριθμός των δι-

εθνών τουριστών στον κόσμο έχει αυξηθεί από 22 εκατομμύρια το 1950 σε περισσότερα από 1,3 δισεκατομμύρια το 2023. Η τουριστική βιομηχανία είναι η τρίτη μεγαλύτερη βιομηχανία στον κόσμο. Αποτελεί το 10% του παγκόσμιου ΑΕΠ και εκτείνεται σε όλους τους τομείς της οικονομίας. Στην Ελλάδα, η άμεση συνεισφορά του τουρισμού στην οικονομία, το 2023, ήταν 28,5 δισ. που αντιστοιχεί με το 13,0% του ΑΕΠ. Για να φτάσουμε σε αυτά τα νούμερα, οι φυσικοί χώροι σε όλο τον πλανήτη καταστρέφονται χωρίς όριο ώστε να καταστούν τουριστικά προσβάσιμοι.

«Οι υποδομές ύδρευσης και αποχέτευσης των ήδη αναπτυγμένων τουριστικά περιοχών έχει ήδη ξεπεραστεί. Το 2030 η ετήσια ζήτηση για πόσιμο νερό αναμένεται να αυξηθεί άνω του 32% σε σύγκριση με το 2021 στην Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου και σχεδόν 16% στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου. Την ίδια στιγμή, τα κλιματικά μοντέλα προβλέπουν μείωση κατά 20% των βροχοπτώσεων τις επόμενες δεκαετίες. Όταν ο υπουργός Ενέργειας και Περιβάλλοντος, Σκυλακάκης, ανακοίνωνε την ιδιωτικοποίηση της διαχείρισης του νερού αναφέρθηκε στην αντιμετώπιση της λειψυδρίας των νησιών μέσα από έργα αφαλάτωσης που θα αναλάβει ο ιδιωτικός τομέας.

Το νερό στα νησιά, με τη διαδικασία της αφαλάτωσης, θα τιμολογείται και θα διανέμεται από τους ιδιώτες παρόχους αυτών των έργων. Θα είναι ακριβό γιατί η διαδικασία της αφαλάτωσης είναι ακριβή επειδή απαιτεί πολλή ενέργεια (2,3 kW ανά m³), που θα επιβαρύνει και την υπερθέρμανση και άρα και τη λειψυδρία».¹¹

Άλλος ένας φαύλος καπιταλιστικός κύκλος, δηλαδή, και μάλιστα με έντονο ταξικό πρόσημο. Στις ΗΠΑ, τα χειρότερα θύματα του τυφώνα ήταν ξένοι άνθρωποι που σκοτώθηκαν στο γηροκομείο Σπάνις Λέικς. Οι ηλικιωμένοι έμεναν σε προκατασκευασμένα σπίτια, τα οποία ο ανεμοστρόβιλος σήκωσε και σε κάποιες περιπτώσεις εξαφάνισε εντελώς. 125 από αυτά καταστράφηκαν.

Εδώ, οι διακοπές γίνονται απλησία-

στες για όλο και πιο μεγάλο τμήμα του πληθυσμού, καθώς 1 στους 2 εργαζόμενους, σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, δεν μπορεί να πληρώσει ούτε μία βδομάδα διακοπών. Ο τουρισμός δεν είναι πολυτέλεια αλλά δικαίωμα για κάθε εργαζόμενο. Οι άνθρωποι ταξιδεύουν για να ξεφύγουν από το άγχος και την αποξένωση της εργασίας. Δεν είναι γενικά οι «τουρίστες» υπεύθυνοι για τις επιβλαβείς επιπτώσεις του «μαζικού τουρισμού» στις ζωές των ντόπιων και του περιβάλλοντος. Υπεύθυνος είναι ο καπιταλισμός. Ένα σύστημα που στο βωμό του κέρδους εμπορευματοποιεί και την ανάγκη των διακοπών.

Ακροδεξιά απειλή

Ο εντοπισμός των συστημικών χαρακτηριστικών της πολιτικής κρίσης δεν πρέπει να οδηγεί σε κανένα εφησυχασμό. Οι διαχειριστές ενός συστήματος σε πολύπλευρη κρίση χάνουν το όποιο κύρος διέθεταν, αλλά αυτό δεν μεταφράζεται σε αυτόματη ανατροπή της μισητής κυβέρνησης, ούτε του συστήματος που υπηρετεί.

Ξέρουμε πολύ καλά, από την εμπειρία του 2012, ότι σε τέτοιες συνθήκες μπορεί να ενισχυθεί η φασιστική απειλή. Τότε, οι νεοναζί της Χρυσής Αυγής εκτινάχθηκαν εκλογικά από το 0,29% του 2009 στο 6,97% το 2012 και κλιμάκωσαν την εγκληματική δράση τους με τις δολοφονίες του Σαχζάτ Λουκμάν και του Παύλου Φύσσα το 2013. Χρειάστηκαν σκληροί αγώνες του αντιφασιστικού κινήματος για να φράξουμε το δρόμο σε εκείνη την νεοναζιστική άνοδο και να οδηγήσουμε τους Χρυσουσίτες δολοφόνους στη φυλακή.

Η καταδίκη της Χρυσής Αυγής στις 7 Οκτώβρη 2020 «δικαίωσε απολύτως ό,τι έλεγε τόσα χρόνια το αντιφασιστικό κίνημα, ότι η Χρυσή Αυγή είναι ναζιστική εγκληματική οργάνωση και όχι “νόμιμο πολιτικό κόμμα”. Το έλεγε από το μακρινό έτος 1996, στη μήνυση για την επίθεση της Χρυσής Αυγής στην αριστερά, στους συντρόφους του ΣΕΚ, στη Φωκίωνος Νέγρη, που άφησε πίσω της τρείς

τραυματίες, αλλά και τρεις καταδικασμένους χρυσουσίτες.

Το αντιφασιστικό κίνημα, αυτή τη δίκη δεν την άφησε να διεξάγεται μόνο στην αίθουσα του δικαστηρίου. Δεν την άφησε στα χέρια των “θεσμών”. Την έκανε οργανωμένη πολιτική μάχη σε όλη την κοινωνία, σε όλο το εργατικό κίνημα. Επέβαλε στην απρόθυμη κυβέρνηση Σαμαρά, την ποινική δίωξη ως εγκληματική οργάνωση. Εξασφάλισε ότι το αντιφασιστικό κίνημα θα είναι πολιτική αγωγή σε αυτή τη δίκη.

Με αυτήν την αντιμετώπιση, το αντιφασιστικό κίνημα, με βασικό κινητήρα την ΚΕΕΡΦΑ, οργάνωσε εκατοντάδες εκδηλώσεις και συζητήσεις, κινητοποιήσε εκατοντάδες χιλιάδες σε όλη τη χώρα, απάντησε σε κάθε επίθεση της ΧΑ, απομόνωσε τη Χρυσή Αυγή από κάθε δημόσιο χώρο και μέσο και εμπόδισε κάθε απόπειρα των ταγμάτων εφόδου να ξαναβγούν στο δρόμο».¹²

Αυτή η εμπειρία είναι πολύτιμη στο σήμερα. Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας μέσα στην κρίση της υιοθετεί την ατζέντα της ακροδεξιάς και δίνει νέες ευκαιρίες στους φασίστες. Αυτό είναι προκλητικά φανερό με την όλο και πιο ρατσιστική στροφή της κυβερνητικής πολιτικής απέναντι σε μετανάστες και πρόσφυγες.

Η απόφαση της Γερμανικής κυβέρνησης τον Σεπτέμβρη να επιβάλει ελέγχους στα σύνορά της και να ανακοινώσει καινούργιο σχέδιο επιτάχυνσης των απελάσεων και μαζικής περικοπής των επιδομάτων στους πρόσφυγες που ζήτησαν άσυλο, άνοιξε το δρόμο για συνολική ρατσιστική κλιμάκωση της ΕΕ. Η Σύνοδος της ΕΕ στράφηκε προς το μοντέλο της Μελόνη που θέλει τους πρόσφυγες μαντρωμένους σε στρατόπεδα στην Αλβανία.

Η Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν υποστήριξε ότι «με την έναρξη λειτουργίας του πρωτοκόλλου Ιταλίας-Αλβανίας, θα μπορούμε να αντλήσουμε διδάγματα από αυτή την εμπειρία στην πράξη», ο Μητσοτάκης πλειοδότησε δηλώνοντας ότι «μέσα στις καινοτόμες λύσεις που μπο-

Κινητοποίηση
μαθητών
για να σώσουν
το σχολείο τους



“Πάταξη της βίας των ανηλίκων”

Επίθεση στη νεολαία

Ο Μητσοτάκης κήρυξε τον πόλεμο κατά της νεολαίας, και συγκεκριμένα κατά των εφήβων και των παιδιών, με νέο νομοσχέδιο που ανακοίνωσε ότι θα κατεβάσει, με παράτρηση του Υπουργού Δικαιοσύνης, υποτίθεται για να πατάξει τη νεανική βία και παραβατικότητα. Από τη μία τα ΜΜΕ μας βομβαρδίζουν με περιστατικά νεανικής βίας και από την άλλη η κυβέρνηση ανακοίνωσε αστυνομικά μέτρα στα σχολεία και δικαστικές ρυθμίσεις που σκληραίνουν τις ποινές για ανήλικους παραβάτες και τους γονείς τους, υιοθετώντας την ακροδεξιά ατζέντα.

Η σχολική χρονιά ξεκίνησε με χιλιάδες συγχωνεύσεις τμημάτων, με μαθητές στοιβαγμένους στις αίθουσες, με

**Οι πολιτικές καταστολής και η διάλυση των σχολείων αυξάνουν τη βία των νέων παιδιών, τονίζει η Λίλιαν Μπουρίτη.
Οι αγώνες μαθητών και εκπαιδευτικών αποτελούν το αντίδοτο.**

κενά εκπαιδευτικών και παράλληλα με το “σύνθημα” τα κινητά στις τσάντες. Η ανάγκη των μαθητών και των μαθητριών, μέσα στο στείρο περιβάλλον του σχολείου, να διαβάζουν ειδήσεις και να επικοινωνούν μεταξύ τους με τα κινητά, βαφτίστηκε σε παράπτωμα που τιμωρείται με αποβολή. Από τις 11 Σεπτεμβρίου ως τις 27 Σεπτεμβρίου είχαν δοθεί ήδη 800 μονοήμερες αποβολές σε μαθητές Γυμνασίου και Λυκείου, σύμφωνα με τα επίσημα στοιχεία του Υπουργείου Παιδείας.¹

Στη συνέχεια στις 30 Σεπτέμβρη ο

Μητσοτάκης παρουσίασε εισήγηση σχετικά με την αντιμετώπιση της ανήλικης παραβατικότητας. Τα μέτρα που παρουσίασε είναι μέτρα καταστολής και αυστηροποίησης των ποινών. Συγκεκριμένα, ανακοίνωσε τη μείωση του ορίου ηλικίας για τη φυλάκιση ανηλίκων. Ο ηλικιακός πήχης για να οδηγείται ένας έφηβος σε αναμορφωτήριο πέφτει από τα 15 στα 14 έτη. Επίσης στο τραπέζι είναι να υπάρχει αυστηρότερο πλαίσιο ποινής σε περίπτωση οπλοκατοχής ή σε περίπτωση υποτροπής του ανήλικου. Ταυτόχρονα γονείς και κηδεμόνες

έρχονται αντιμέτωποι με ποινικές ευθύνες για την παραβατική συμπεριφορά των παιδιών. Σύμφωνα με τη ρύθμιση που προωθείται, η ποινή φυλάκισης για τους γονείς θα είναι τουλάχιστον ένα έτος, ενώ θα προβλέπεται και πρόστιμο 5.000 ευρώ. Με λίγα λόγια η κυβέρνηση Μητσοτάκη απειλεί τη νεολαία με φυλακές ανήλικων και παρουσιάζει τους γονείς ως υπεύθυνους που πρέπει να έχουν ποινικές ευθύνες για τη συμπεριφορά των παιδιών.

Είναι μια μεγάλη επίθεση που έρχεται την περίοδο που η κυβέρνηση είναι απομονωμένη και στριμωγμένη από τις κινητοποιήσεις των εργατών και της νεολαίας και δείχνει τον πανικό της, υιοθετώντας την ακροδεξιά ατζέντα. Το νομοσχέδιο αυτό που θέλει να περάσει παρουσιάζοντας τους εφήβους ως “επικίνδυνους” μας θυμίζει άλλες εποχές.

Συγκεκριμένα θυμίζει το νόμο 4000 που θεσπίστηκε το 1958 από την κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή και ήταν το διάταγμα που καθόριζε την αντιμετώπιση των νεαρών που ήταν γνωστοί ως τεντιμπόις. Οι “τεντιμπόιδες” θεωρούνταν επικίνδυνοι λόγω της συμπεριφοράς τους, που χαρακτηριζόταν αναιδής και προκλητική από την τότε κυβέρνηση. Η αστυνομία συνέλαμβανε όσους νεαρούς θεωρούσε ότι διέπρατταν εξύβριση, και τους οδηγούσε στο κρατητήριο, όπου γινόταν κούρεμα με την ψιλή, τους έσκιζαν τα παντελόνια και στη συνέχεια τους περιέφεραν στο δρόμο ξεφτιλίζοντας τους. Επίσης όριζε ότι θα ασκούσαν δίωξη και εναντίον των γονέων των ανήλικων ταραξιών. Η αστυνομία είχε μεγάλη ευχέρεια να ορίσει το τι συνιστούσε εξύβριση και αυτό οδηγούσε στην κακοποίηση και διαπόμπηση πολλών νεαρών.²

Ο νόμος αυτός ψηφίστηκε λίγους μήνες μετά τις εκλογές του 1958, που έγιναν το Μάιο και που για πρώτη φορά στην ελληνική κοινοβουλευτική ιστορία η Αριστερά, και συγκεκριμένα η ΕΔΑ, καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση και γίνεται Αξιωματική Αντιπολίτευση. Και τότε, όπως και τώρα, η επίθεση στη νεολαία

έχει τη ρίζα της στο φόβο της Δεξιάς ότι η νεολαία βρίσκεται στην πρώτη γραμμή των αγώνων.

Η υιοθέτηση του “Πατρίς Θρησκεία Οικογένεια” και του δόγματος “νόμος και τάξη” από την κυβέρνηση της ΝΔ φάνηκε ακόμα πιο ξεδιάντροπα, όταν ο Υπουργός Δικαιοσύνης Γιώργος Φλωρίδης ρωτήθηκε στον ANΤ1 για τα μέτρα που αναμένεται να πάρει η ΝΔ, απαντώντας στο ερώτημα για το αν αυτά θα βοηθήσουν. Εκεί έφερε ένα παράδειγμα για να υποστηρίξει ότι το ξύλο κάνει καλό στα παιδιά. Είπε πως αν ο δάσκαλος του έδινε ένα χαστούκι, ο πατέρας του συμπλήρωνε άλλα 10, δείχνοντας πού θέλει να μας γυρίσει το κόμμα της Δεξιάς, το κόμμα του ξύλου και της ράβδου. Χρειάστηκε το κίνημα της Μεταπολίτευσης για να απαλλαγούμε από τη σωματική τιμωρία στα παιδιά και δεν πρόκειται να τους αφήσουμε να μας γυρίσουν πίσω. Στο ίδιο μήκος κύματος η βουλευτίνα της ΝΔ Κατερίνα Μονογιού, μιλώντας στην κάμερα του ΣΚΑΙ τόνισε ότι τα παιδιά στην επαρχία πάνε κατηχητικό σε αντίθεση με αυτά της Αθήνας, ενώ αναρωτήθηκε γιατί να μην συμβαίνει αυτό και στις μεγάλες πόλεις.³

Αυτά τα μέτρα το μόνο που θα πετύχουν είναι να φέρουν περισσότερη βία. Οι ειδικοί υποστηρίζουν ότι η κατασταλτική αντιμετώπιση του φαινομένου όχι μόνο δεν θα επιλύσει το ζήτημα, αλλά, πιθανότατα, θα το επιδεινώσει. “Οι κοινωνίες που επενδύουν στις τεχνολογίες ασφάλειας, επιτήρησης και καταστολής, όπως οι ΗΠΑ, φιγουράρουν σταθερά πρώτες και με διαφορά από τις υπόλοιπες χώρες του ΟΟΣΑ στα κρούσματα βίας από ανήλικους” λέει ο επικεφαλής της Διεύθυνσης Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, Γιώργος Νικολαΐδης. Προσθέτει ότι η πολιτική που έχει αποτελέσματα κινείται σε εντελώς αντιδιασταλτική κατεύθυνση, σε μια κατεύθυνση που ενισχύει την αλληλεγγύη και τη συλλογικότητα, που κάνει τους ανήλικους να αισθάνονται μέλη της κοινότητας, στην οποία αν πάνε να παραβι-

αστούν τα δικαιώματα κάποιου αδύναμου, επεμβαίνουν όλοι για να το αποτρέψουν.⁴

“Το κράτος δεν μπορεί να υποκαταστήσει την οικογένεια ως τον βασικό πυρήνα ανατροφής των παιδιών” δήλωσε προκλητικά ο Μητσοτάκης και στη συνέχεια ανέφερε ότι το μόνο που μπορεί να κάνει το κράτος είναι καταστολή και αυστηροποίηση των ποινών. Και πραγματικά αυτή η κυβέρνηση με τη διάλυση του κράτους πρόνοιας, τις επιθέσεις στην Παιδεία και την Υγεία μετακυλίει συνεχώς τις ευθύνες για τη φροντίδα των παιδιών στη σφαίρα του ιδιωτικού, στην εργατική οικογένεια και συγκεκριμένα στις γυναίκες. Οι γυναίκες που τρέχουν και δεν φτάνουν με την ακρίβεια, που φορτώνονται τα βάρη από τη διάλυση της Παιδείας, της δημόσιας Υγείας και πρόνοιας, πρέπει να φορτωθούν και την ατομική ευθύνη αν δεν συνεργάζονται με τους μπάτσους για την “πρόληψη της βίας των ανήλικων”.

Οι επιθέσεις αυτής της κυβέρνησης στους εφήβους δεν περιορίζονται μόνο στο συγκεκριμένο νομοσχέδιο, ούτε μόνο στην απαγόρευση των κινητών στα σχολεία. Καταρχάς η μεγάλη επίθεση στα παιδιά είναι η οικονομική κρίση και η ακρίβεια που δυσκολεύει συνεχώς τη ζωή της εργατικής οικογένειας. Η υπερεντατικοποίηση στη δουλειά, ο φόβος της απόλυσης και της ανεργίας των γονιών στις εργατικές οικογένειες σε συνδυασμό με την ακρίβεια, δημιουργούν ένα εκρηκτικό μίγμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η παιδική φτώχεια που συνεχώς μεγαλώνει.

Επίθεση στους εφήβους είναι επίσης η διάλυση της δημόσιας και δωρεάν Παιδείας από την κυβέρνηση Μητσοτάκη. Με το πρώτο κουδούνι της σχολικής χρονιάς έγινε φανερό ότι τα πολυδιαφημισμένα 10 σημεία του Υπουργού Παιδείας Πιερρακάκη και ο “εξορθολογισμός” των σχολείων έκρυβαν από πίσω τη σφαγή που προετοίμαζαν, με πάνω από 1.600 τμήματα κομμένα σε πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση. Μαθητές/ριες μετακινούνται αναγκαστι-



Μαθητές/ριες μπροστά στο ΑΤ Αγ. Αναργύρων διαμαρτύρονται για τη δολοφονία της Κυριακής Γρίβα.

κά σε άλλα σχολεία, είτε μέσα από τις συγχωνεύσεις τμημάτων, γιατί περισσεύουν, είτε γιατί κόβονται ολόκληρες τάξεις κατευθύνσεων στα Λύκεια. Με απίστευτα παραδείγματα, όπως αυτό στη Χαλκιδική, όπου καλέστηκε η Αστυνομία από τη Διεύθυνση Εκπαίδευσης για να διώξει μια 10χρονη μαθήτρια σε άλλο σχολείο επειδή το τμήμα έχει 26 παιδιά και δεν μπορούσαν να σπάσουν την τάξη. Οι εκπαιδευτικοί έχουν να ασκήσουν το έργο τους στις εξοντωτικές συνθήκες των τμημάτων με 25 παιδιά.

Όμως ταυτόχρονα οι διαστάσεις που πήραν οι κινητοποιήσεις των μαθητών, των εκπαιδευτικών και των γονιών, με στάσεις εργασίας, αποχές από τα μαθήματα, καταλήψεις και κινητοποιήσεις δεν έχουν προηγούμενο. Δεν υπάρχει νομός που σε πόλεις και χωριά να μην υπάρχει ξεσηκωμός και δράσεις.⁵ Μέσα σε αυτές τις εκρηκτικές συνθήκες το υπουργείο αναγκάστηκε ήδη να πάρει πίσω κάποιες συγχωνεύσεις. Για παράδειγμα έκλειναν τη θεωρητική κατεύθυνση στο 2ο Γενικό Λύκειο Αγίων Αναργύρων και έστειλαν τα παιδιά στο 11ο Λύκειο Περιστερίου! Μετά από κατάληψη των μαθητών/ριών και με κινητοποίηση μαθητών, γονιών και εκπαιδευτικών το πήραν πίσω, όπως και σε αρκετές άλλες περιπτώσεις.

Παρόλα αυτά, η εικόνα της διάλυσης παραμένει, με μαθητές να στριμώχνονται ανά 25 σε τμήματα, με κενά εκπαιδευτικών και με κτίρια που βρίσκονται υπό κατάρρευση. Πριν από λίγες μέρες 3 σχολεία στο Περιστερί δεν μπορούσαν να λειτουργήσουν γιατί η ΔΕΗ τους έκοψε το ρεύμα!

Παράλληλα το εκπαιδευτικό σύστημα υψώνει ταξικά εμπόδια από την Α' δημοτικού έως την Τριτοβάθμια εκπαίδευση με όλους τους τρόπους, πετώντας παιδιά της εργατικής τάξης έξω από τα σχολεία. Χαρακτηριστικό παράδειγμα τα παιδιά Ρομά και τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών που έχουν ήδη πεταχτεί στη μεγάλη τους πλειοψηφία εκτός σχολείων. Ο ρατσισμός της κυβέρνησης είναι εξοργιστικός. Την ίδια ώρα που η αστυνομία σκοτώνει τον Πακιστανό ντελιβερά Μοχάμεντ Καμράν στον Άγιο Παντελεήμονα, που πνίγει παιδιά προσφύγων όπως με το ναυάγιο της Πύλου ή που κάνει επιχειρήσεις σκούπα σε καταυλισμούς Ρομά, η κυβέρνηση της ΝΔ με την πολιτική της πετάει μαζί τους τους μαθητές εκτός σχολείων. Παράλληλα, ο ανταγωνισμός, η επιβολή του επικρατέστερου προς τον αδύναμο, η ατομικότητα είναι ο τρόπος που οι από πάνω θέλουν να λειτουργεί το Δημόσιο Σχολείο.

Το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι εξετασιοκεντρικό. Οι έρευνες που έχουν γίνει τόσο στην Ελλάδα όσο και στο εξωτερικό καταδεικνύουν ότι η σχολική επίδοση έχει άμεση σχέση με την κοινωνική τάξη προέλευσης των μαθητών. Είναι πολύ πιθανό ότι πάρα πολλά παιδιά της εργατικής τάξης δεν θα μπόρουν να ανταποκριθούν στο ακραία ανταγωνιστικό περιβάλλον και θα πεταχτούν εκτός σχολικού περιβάλλοντος.⁶ Ταυτόχρονα, η σχολική κοινότητα εγκλωβίζεται σε ένα τεχνοκρατικό πρόγραμμα σπουδών, όπου δεν υπάρχουν ή υποτιμώνται ολοσχερώς τα καλλιτεχνικά μαθήματα, οι κοινωνικές επιστήμες, οι ομαδοσυνεργατικές και δημοκρατικές δραστηριότητες, η επαφή με τη φύση, η πρακτική δημιουργία, το παιχνίδι.

Οι κινητοποιήσεις όμως που ξεκίνησαν στα σχολεία από την αρχή της σχολικής χρονιάς μας δείχνουν το δρόμο και μας δίνουν την ελπίδα. Οι μαθητές μπορούν να μπουν μπροστά και σε συνεργασία με τους εκπαιδευτικούς, τους φοιτητές, τους γονείς να οργανώσουν ένα μεγάλο πανεκπαιδευτικό ξεσηκωμό, μια αντεπίθεση ενάντια στον Πιερρακάκη και το Μητσοτάκη. Να τους αναγκάσουν να τα πάρουν όλα πίσω. Οι εκπαιδευτικοί απήργησαν μαζί στις 23 Οκτώβρη.

Παράλληλα οι μαθητές/ριες δίνουν μάχη ενάντια στον ρατσισμό, τον σεξισμό και τον πόλεμο, όπως για παράδειγμα οι μαθητές του Μουσικού Σχολείου Ιλίου που φόρεσαν φούστες σε κινητοποίηση για συμπαράσταση τρανς συμμαθήτριας τους που δέχτηκε σεξιστική λεκτική επίθεση από καθηγητή. Αργότερα οργάνωσαν συγκέντρωση έξω από το ΑΤ Αγίων Αναργύρων ενάντια στη γυναικοκτονία της Κυριακής Γρίβα. Αλλά και ένα σωρό σχολεία που δείχνουν την αντίθεση τους ενάντια στη γενοκτονία στη Γάζα και που ζητάνε λεφτά για παιδεία και υγεία και όχι για φρεγάτες.

Οι ταξικοί αποκλεισμοί παιδιών μεγαλώνουν όχι μόνο στα σχολεία, αλλά και στα νοσοκομεία. Αυτή η κυβέρνηση προσπαθεί να διαλύσει τα δημό-



Απεργία εκπαιδευτικών στις 23 Οκτώβρη. η πικέτα γράφει: «Γιατί αν γλυτώσει το Σχολείο, υπάρχει ελπίδα».

σια παιδιατρικά νοσοκομεία. Η πολιτική της κυβέρνησης Μητσοτάκη προσπαθεί συνειδητά να οδηγήσει στη συρρίκνωση και την ιδιωτικοποίηση των Παιδιατρικών νοσοκομείων όλα τα τελευταία χρόνια. Πριν δυο χρόνια ήταν η υποστελέχωση του Παίδων Πεντέλης, στην συνέχεια ήταν το Καραμανδάνειο της Πάτρας, η παράδοση του Παιδογκολογικού του Αγία Σοφία στην Βαρδινογιάννη και πιο πρόσφατα οι επιθέσεις στο Αγλαΐα Κυριακού. Η πολιτική τους είναι η σκόπιμη υποστελέχωση των δημόσιων Παιδιατρικών νοσοκομείων έτσι ώστε να αναγκάζονται οι γονείς που δεν μπορούν να περιμένουν τα παιδιά τους σε μια ατελείωτη λίστα αναμονής για χειρουργείο, να καταφεύγουν σε ιδιωτικές κλινικές και να πληρώνουν από την τσέπη τους για την Υγεία των παιδιών τους. Η κυβέρνηση προσπαθεί να ιδιωτικοποιήσει και την Ψυχική Υγεία και Απεξάρτηση. Να μην έχουν δημόσια και δωρεάν πρόσβαση σε υπηρεσίες ψυχικής υγεί-

ας όσοι το έχουν ανάγκη. Οι εργαζόμενοι στα νοσοκομεία όμως δίνουν συνεχώς μεγάλες απεργιακές μάχες για να μην επιτρέψουν τη διάλυση της Δημόσιας Υγείας. Ο Άδωνις Γεωργιάδης γιουχάρει από όλον τον κόσμο, όπου τολμάει να εμφανιστεί, ακόμα και μέσα στο Ηρώδειο.

Ταυτόχρονα η κυβέρνηση Μητσοτάκη αφήνει εντελώς απροστάτευτα τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες, με αυτισμό και αναπηρίες. Πριν λίγες μέρες, τη στιγμή που ο Μητσοτάκης επισκεπτόταν το νοσοκομείο Αγία Σοφία, δηλώνοντας περήφανος για το πόσο καλές είναι οι ιδιωτικοποιήσεις, η αδερφή ενός 13χρονου παιδιού με βαρύ αυτισμό έκανε καταγγελία για τον Γολγοθά που περνάει τις τελευταίες μέρες ο αδερφός της και όλη η οικογένεια. Τα φάρμακα του παιδιού έχουν απορρυθμιστεί, οι γονείς του έχουν παρατήσει τις δουλειές τους και προσπαθούν για 11 μέρες να βρουν κατάλληλες νοσοκομειακές συνθήκες

για τη νοσηλεία του. Επί 11 συνεχόμενες νύχτες μεταφέρεται από νοσοκομείο σε νοσοκομείο της Αττικής και κοιμάται σε διαφορετικό νοσηλευτικό ίδρυμα κάθε βράδυ, ορισμένες από αυτές σε κάποιο γραφείο πάνω σε φορείο, επειδή δεν υπάρχει πουθενά κλίνη για περιπτώσεις σαν τη δική του. Η αδερφή του, Μαντώ Δαφνή λέει "Η συμπαράσταση του κόσμου προς εμάς ήταν τεράστια. Γιατροί, άνθρωποι που σχετίζονται με άτομα με αυτισμό και χιλιάδες πολίτες, οι οποίοι δεν μας ήξεραν, ήρθαν σε επαφή μαζί μας. Ο απλός κόσμος ενδιαφέρεται και οι αρμόδιοι δεν ασχολήθηκαν καν".⁷

Η Ειρήνη Συνανίδου, παιδαγωγός προσχολικής ηλικίας και μητέρα αυτιστικού παιδιού, σε συνέντευξή της περιγράφει πόσο αβοήθητα είναι τα αυτιστικά παιδιά και οι οικογένειές τους. Λέει χαρακτηριστικά ότι οι γονείς αναγκάζονται να γίνονται οι ίδιοι νοσηλευτές, ψυχοθεραπευτές, εργοθεραπευτές των παιδιών τους καθώς δεν υπάρχει καμία κρατική υπηρεσία που να παρέχει στήριξη στα παιδιά με αυτισμό. Η άλλη επιλογή είναι να αναγκαστούν να απευθυνθούν σε ιδιώτες, αφού στα δημόσια νοσοκομεία δεν έχουν γίνει προσλήψεις εξειδικευμένου προσωπικού. Η ίδια αναφέρει ότι οι γυναίκες πολλές φορές αναγκάζονται να μην δουλεύουν, μην έχοντας πού να αφήσουν τα παιδιά τους τα οποία φροντίζουν 24 ώρες το 24ωρο. Προσθέτει ότι λόγω των δυσκολιών το 80% των γονιών φτάνουν να παίρνουν διαζύγιο, που σημαίνει ότι πολύ συχνά όλη τη φροντίδα την αναλαμβάνουν μονογονεϊκές οικογένειες, δηλαδή γυναίκες. Το κράτος πρόνοιας που θα μπορούσε να τους στηρίξει στις γειτονιές και στα σπίτια με κρατικές υπηρεσίες πρωτοβάθμιας φροντίδας είναι ανύπαρκτο.⁸

Αυτή η εικόνα της διάλυσης για τα παιδιά με αυτισμό και μαθησιακές δυσκολίες είναι εμφανής και στα δημόσια σχολεία. Εκατοντάδες σχολεία αναμένουν εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής για Παράλληλη Στήριξη. Κάθε παιδί με μαθησιακές δυσκολίες, αυτισμό και άλλες

αναπηρίες δικαιούται να έχει δίπλα του στο σχολείο ένα δάσκαλο ειδικής αγωγής για παράλληλη στήριξη στην τάξη. Αυτό όμως δεν έχει καμία σχέση με την πραγματικότητα στα δημόσια σχολεία αυτή τη στιγμή. "Εκατοντάδες σχολεία αναμένουν εκπαιδευτικούς Ειδικής Αγωγής για Παράλληλη στήριξη, εκ των οποίων δεν καλύφθηκε ούτε το 20% των δηλωμένων κενών πανελλαδικά για τη Β φάση" επισημαίνουν οι Νηπιαγωγοί Ειδικής Αγωγής. "Αυτή τη στιγμή υπάρχουν τουλάχιστον 1.000 κενά στην Ειδική Αγωγή στα νηπιαγωγεία, λόγω έλλειψης πιστώσεων. Αυτό σημαίνει ότι μια εκπαιδευτικός Παράλληλης Στήριξης μοιράζεται σε 2 και 3 μαθητές, ακόμα και σε διπλανά τμήματα. Μάλιστα μέχρι τέλος του μήνα θα προκύψουν πολλά επιπλέον κενά από τις νέες διαγνώσεις νηπίων και προνηπίων".⁹

Στο ίδιο μήκος κύματος, ο Σύλλογος Εκπαιδευτικών ΠΕ Βύρωνα, Καισαριανής Παγκρατίου "Ρόζα Ιμβριώτη" σε ανακοίνωσή του αναφέρει "Εκεί όμως που η κατάσταση καθίσταται εκρηκτική είναι στη ΔΙΠΕ (Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης) Α' Αθήνας, στη μεγαλύτερη ΔΙΠΕ της χώρας. Από τα 685 κενά στην παράλληλη στήριξη δεν καλύφθηκε ούτε ένα γιατί οι μόλις 49 συνάδελφοι που προσλήφθηκαν δεν έφτασαν να καλύψουν ούτε τις άδειες κήσης των αναπληρωτριών της Α' φάσης. Ντροπή!" και στη συνέχεια καλεί στην απεργία των δασκάλων στις 23 Οκτώβρη.¹⁰

Στις 10 Οκτώβρη ο Σύλλογος Γονέων του Ενιαίου Ειδικού Επαγγελματικού Γυμνασίου Λυκείου Ιλίου οργάνωσε συγκέντρωση διαμαρτυρίας στο Δημαρχείο Ιλίου, με βασικό αίτημα τη μεταγκατάσταση του σχολείου, αφού οι υπάρχουσες δομές είναι εντελώς ακατάλληλες. Όπως αναφέρει η ανακοίνωση τους: "Εκφράζουμε την έντονη ανησυχία μας για την ακαταλληλότητα των υποδομών του σχολείου μας, όπου φοιτούν παιδιά με ιδιαίτερες εκπαιδευτικές ανάγκες. Παρά τις συνεχείς εκκλήσεις μας προς τις αρμόδιες αρχές, το σχολείο εξακολουθεί να λειτουργεί σε επικίνδυνες και ακα-

τάλληλες συνθήκες που δεν πληρούν τα ελάχιστα κριτήρια για την ασφαλή και υποστηρικτική εκπαίδευση των παιδιών μας. Η μακροχρόνια αδιαφορία των υπευθύνων και οι επανειλημμένες αναβολές για την αναβάθμιση των υποδομών θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο την υγεία και την ασφάλεια των μαθητών και των εργαζομένων".¹¹

Αυτή είναι η πολιτική της μισητής κυβέρνησης της ΝΔ. Που από τη μία δαλύει τις ζωές των παιδιών και των εφήβων με την ακρίβεια και τις περικοπές στα σχολεία, στα νοσοκομεία και συνολικά στο κράτος πρόνοιας. Από την άλλη εξαγγέλλει μέτρα καταστολής και αυστηροποίηση των ποινών. Απειλεί με φυλακές ανηλικών τους εφήβους και με φυλακίσεις τους γονείς τους προσπαθώντας να ξεφύγει από τις δικές της ευθύνες. Όμως η δύναμη μας είναι μεγαλύτερη από τη δική τους. Έχουμε τη δύναμη να τους γκρεμίσουμε. Αυτές οι επιθέσεις δείχνουν το φόβο τους. Στην πραγματικότητα φοβούνται τη νεολαία και το κίνημα της για αυτό προσπαθούν να την τρομοκρατήσουν.

Και πραγματικά αυτή η κυβέρνηση το τελευταίο διάστημα στριμώχνεται και απομονώνεται όλο και περισσότερο. Όχι μόνο εκλογικά, όπου όλες οι δημοσκοπήσεις καταγράφουν την κατρακύλα της. Αλλά κυρίως κινηματικά. Με τη νεολαία μπροστά. Στον ξεσηκωμό ενάντια στη διάλυση της δημόσιας παιδείας από το πρώτο κουδούνι της σχολικής χρονιάς. Αλλά και με τη συμμετοχή της στις μάχες ενάντια στον Ρατσισμό, τον Σεξισμό και τον Πόλεμο για Λευτεριά στην Παλαιστίνη. Και με τους εργαζόμενους σε μια σειρά από κλάδους να βγαίνουν σε απεργίες. Από τους εργαζόμενους στα νοσοκομεία, ως τους εκπαιδευτικούς και τους ντελιβεράδες.

Η ανακοίνωση των μαθητών Anticapitalista αναφέρει : "Οι αγώνες μας από τις πρώτες μέρες απέδειξαν ότι μόνο με τις κινητοποιήσεις μας, με αποχές και καταλήψεις μπορούμε να τους νικήσουμε. Έτσι χρειάζεται να συνεχίσουμε! Οργανώνοντας συνελεύσεις και καταλήψεις

των σχολείων μας, μαζί με την απεργία των καθηγητών μας. Οργανωνόμαστε μέσα στα σχολεία μας και τα μετατρέπουμε σε κέντρα αγώνα για να γκρεμίσουμε αυτή την κυβέρνηση. Παλεύουμε ενωμένοι/ες με το φοιτητικό κίνημα που δίνει τις ίδιες μάχες ενάντια στις περικοπές και την ιδιωτικοποίηση, με τους εκπαιδευτικούς μας, με τους γονείς μας, με το εργατικό κίνημα που δίνει όλες τις μάχες ενάντια στην κυβέρνηση και το σύστημα της καταστροφής".¹²

Με τη νεολαία μπροστά οργανώνουμε τη μάχη να ριζώσουμε την κυβέρνηση Μητσοτάκη, αλλά και να φτάσουμε μέχρι το τέλος. Μέχρι την ανατροπή του καπιταλισμού, αυτού του βάρβαρου συστήματος, της εκμετάλλευσης και της καταπίεσης. Να φτιάξουμε μια κοινωνία με την εργατική τάξη στο τιμόνι, όπου οι άνθρωποι θα είναι πάνω από τα κέρδη.

Σημειώσεις

1. <https://www.tanea.gr/2024/09/27/greece/kinita-tilifona-vroxi-oi-apovoles-se-mathites-i-protia-stin-attiki/>
2. https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CF%8C%CE%BC%CE%BF%CF%82_4000/1958
3. <https://www.koutipandoras.gr/article/o-floridis-leei-pos-to-xylo-kanei-kalo-sta-paidia-i-monogyiou-thelei-katichitika-etsi-tha-stamatisei-i-kyvernisi-ti-nea-niki-via-video/>
4. <https://www.cnn.gr/ellada/longform/442950/to-anathema-stous-enilikes-i-via-anilikon-stin-pragmatiki-tou-diastrasi-ti-lene-oi-eidikoi>
5. Εργατική Αλληλεγγύη. Παιδεία: Να οργανώσουμε τον ξεσηκωμό. Νο 1639, 18 Σεπτέμβρη 2024, <https://ergatiki.gr/article.php?id=35692>
6. Σεραφείμ Ρίζος. Εκπαίδευση: Αντίσταση στην επίθεση της "αξιολόγησης". Σοσιαλισμός από τα κάτω Νο 164. Μάιος-Ιούνιος 2024, <https://www.socialismfrombelow.gr/article.php?id=1482&issue=164#gsc.tab=0>
7. <https://www.ethnos.gr/greece/article/336571/od-ysseiagia13xronomeaytismoepilimeresmetafer-etiaiponosokomeiosenosokomeioikoinimhthhkea-komakaisagrafo>
8. <https://www.youtube.com/watch?v=RQ0sP00e70g>
9. https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/459480_nipiagogoi-eidikis-agogis-gia-parallili-stirixiden-kalyfthike-oyte-20-ton
10. https://www.alfavita.gr/ekpaideysi/459402_kena-sta-sholeia-ntropi-miden-proslipseisanapliroton-parallilis-stirixis-sti
11. <https://doxthi.gr/syggkentrosi-diamartyrias-apolton-sylogo-goneon-tou-eneegyli-iliou-sto-dimarcheio-iliou/>
12. Εργατική Αλληλεγγύη. Κοινός αγώνας μαθητών-φοιτητών-εκπαιδευτικών. Νο 1642, 9 Οκτώβρη 2024 <https://ergatiki.gr/article.php?id=35787>



Εργατική απάντηση στην κρίση στέγης

Η κρίση στέγης έχει φτάσει σε κρίσιμο σημείο, αποτελώντας ένα από τα πιο σοβαρά και επιτακτικά ζητήματα παγκοσμίως. Οι επιπτώσεις της είναι βαθιές τόσο σε τοπικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Στην Ελλάδα, η κατάσταση επιδεινώνεται εξαιτίας της παρατεταμένης οικονομικής αστάθειας, ενώ οι νεοφιλελεύθερες πολιτικές σε παγκόσμια κλίμακα εμβραθύνουν το πρόβλημα. Η αγορά κατοικίας έχει μετατραπεί σε πεδίο αχαλίνωτης κερδοσκοπίας, όπου τα ενοίκια αυξάνονται ανεξέλεγκτα και μεγάλα τμήματα της εργατικής τάξης εξαναγκάζονται να διαθέτουν το μεγαλύτερο μέρος των εισοδημάτων

Άδεια διαμερίσματα, πανάκριβα νοίκια -ο παραλογοισμός της κερδοσκοπίας στα ακίνητα οξύνεται.

Ο Δημήτρης Στεφανάκης προτείνει αντικαπιταλιστικές λύσεις.

τους για στέγη. Στο κέντρο της Αθήνας, τα ενοίκια μαζί με τα βασικά έξοδα επιβίωσης συχνά φτάνουν να απορροφούν σχεδόν ολόκληρο τον κατώτατο μισθό, ενώ οι επενδυτικές φούσκες στον τομέα των ακινήτων δημιουργούν μια νέα, ακόμη πιο επικίνδυνη πραγματικότητα.

Το ζήτημα της στέγης όμως έρχεται έντονα στο προσκήνιο γιατί σε όλο τον κόσμο τα κινήματα και η εργατική τάξη διαδηλώνουν μαζικά για το δικαίωμα στη στέγη και την πόλη. Οι εικόνες από

Νέα Υόρκη, Αγγλία, Βερολίνο και Βαρκελώνη όπου τα κινήματα καταφέρνουν κάποιες πρώτες νίκες όπως το πάγωμα της βραχυχρόνιας μίσθωσης τύπου Airbnb, ανοίγουν τη συζήτηση τόσο για τις άμεσες πρωτοβουλίες που χρειάζεται να πάρει η Αριστερά για να ενισχύσει αυτούς τους αγώνες όσο και για τις μεγαλύτερες στρατηγικές επιλογές που χρειάζεται να πάρει για να δώσει προοπτική σε αυτή τη μάχη.

Το μέγεθος του προβλήματος

Για να βοηθήσουμε στη συζήτηση χρειάζεται αρχικά να κατανοήσουμε το μέγεθος του προβλήματος όσον αφορά τη κρίση στέγης και να προσθέσουμε δύο παράγοντες στη συζήτηση. Ο πρώτος παράγοντας αφορά την έκταση του προβλήματος πέρα από τα ελληνικά δεδομένα. Η Αθήνα και το κέντρο της δεν είναι πάρα η κορυφή του παγόβουνου.

Τα στοιχεία για το μέγεθος του προβλήματος προέρχονται από τις ίδιες τις αστικές εφημερίδες και site ενημέρωσης. Σύμφωνα με το in.gr *“βρισκόμαστε εντός της δίνης μιας παγκόσμιας στεγαστικής κρίσης. Περίπου 1,6 δισεκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως στερούνται επαρκούς στέγασης, σύμφωνα με έκθεση των Ηνωμένων Εθνών –και οι ειδικοί λένε ότι αυτό μπορεί να αυξηθεί στα 3 δισεκατομμύρια μέχρι το 2030. Προκειμένου να στεγαστούν αυτά τα 3 δισεκατομμύρια, ο κόσμος θα χρειαστεί να χτίζει 96.000 νέα οικονομικά προσιτά σπίτια κάθε μέρα, λέει το Πρόγραμμα Ανθρώπινων Εγκαταστάσεων των Ηνωμένων Εθνών”*.¹

Σύμφωνα με αυτές τις εκτιμήσεις, τα επόμενα χρόνια ένας στους τρεις δεν θα έχει πρόσβαση στη στέγη. Γίνεται αντιληπτό ότι για τα υπόλοιπα 2/3 μέσα στη πολυκρίση του συστήματος το μεγαλύτερο ποσοστό του μισθού θα εξαφανίζεται για να καλύψει τις στεγαστικές ανάγκες. Αν κανείς υπολογίσει την αυξανόμενη τάση του πληθωρισμού, την συρρίκνωση των μισθών και τους αστάθμητους παράγοντες που προκαλεί το σύστημα με τους ανταγωνισμούς και τις εξελίξεις σε γεωπολιτικό επίπεδο, δεν θα ήταν υπερβολή να πούμε ότι οι εκτιμήσεις που αναφέραμε ίσως να είναι αισιόδοξες.

Σύμφωνα πάλι με το in.gr *«η ευρωπαϊκή στεγαστική κρίση, η οποία έχει ξεκινήσει εδώ και δεκαετίες, γίνεται αισθητή από την Ολλανδία έως την Πορτογαλία, την Ελλάδα έως τη Γερμανία και τη Βρετανία. Οι τιμές και τα ενοίκια έχουν εκτοξευθεί, η διαθεσιμότητα έχει καταρρεύ-*

σει και η στέγαση έχει γίνει πλέον πολιτικό ζήτημα... Εν μέρει, αυτό είχε ως αποτέλεσμα, το ποσοστό των νοικοκυριών των οποίων το συνολικό κόστος στέγασης αντιπροσωπεύει το 40% ή περισσότερο του διαθέσιμου εισοδήματός τους, το οποίο μειώθηκε κατά τη διάρκεια της πανδημίας, αυξάνεται σταθερά».² Επομένως ο πρώτος παράγοντας που πρέπει να έχουμε στο μυαλό μας είναι ότι αυτό το πρόβλημα δεν αφορά μια μάχη που δίνεται στη γειτονιά μας αλλά όλη την εργατική τάξη διεθνώς.

Το δεύτερο στοιχείο είναι ότι η εργατική τάξη μένει κάποιες ώρες στο σπίτι αλλά τις υπόλοιπες ώρες ζει, μετακινείται και δουλεύει στις πόλεις. Η κρίση δεν αφορά μόνο το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου μεμονωμένα να έχει πρόσβαση σε αξιοπρεπή στέγη, αλλά αφορά τις πόλεις και τις υποδομές τους, τα πάρκα, τις πολεοδομικές ρυθμίσεις, τις μεταφορές, τις συγκοινωνίες, την ύδρευση, την αποχέτευση, που τσακίζονται από τις περικοπές και «έργα» που γίνονται με μοναδικό κριτήριο το κέρδος κάθε λογής εταιριών.

Πέρα από την στεγαστική κρίση οι πόλεις γίνονται όλο και περισσότερο μη βιώσιμες. Στον Βόλο με μία ισχυρή βροχόπτωση ένα χρόνο πριν, έφτασε να πλημμυρίσει όλη η πόλη και η μισή να μην έχει ρεύμα και νερό, να πεθαίνει κόσμος. Φέτος εντοπίστηκε σαλμονέλα στο νερό που τροφοδοτεί τις κατοικίες. Ακολούθησαν οι πυρκαγιές, ο κόσμος καιγόταν και δεν μπορούσε να αναπνεύσει. Πριν λίγα χρόνια στη Μάνδρα, σε μια εργατογειτονιά λίγα χιλιόμετρα από την Αθήνα, πέθαναν πάνω από είκοσι άνθρωποι επειδή ήταν μπαζωμένα τα ρέματα και οι υποδομές είναι διαλυμένες.

Η κρίση στέγης συνδέεται με μια σειρά ζητήματα. Η κλιματική καταστροφική επιδεινώνεται, αλλά η πολιτική των περικοπών και των ιδιωτικοποιήσεων αφήνει τις πόλεις ανοχύρωτες από την ένταση των φαινομένων, όπως είδαμε στον Βόλο, τη Μάνδρα και το Μάτι. Αντιστρόφως, το πώς δομείται η κατοικία στα χέ-

ρια των καπιταλιστών οδηγεί και επιταχύνει την κλιματική κρίση σπαταλώντας τεράστια ποσά ενέργειας. Και βέβαια η κρίση στέγης συνδέεται με τις πολιτικές της λιτότητας, του ρατσισμού, του σεξισμού.

Οι πόλεις και η στέγη είναι πεδία διακρίσεων. Για την πλειοψηφία της εργατικής τάξης οι μισθοί δεν φτάνουν για να εξασφαλίσει αξιοπρεπή στέγη, αλλά το πρόβλημα είναι ακόμη μεγαλύτερο στους άνεργους, τους πρόσφυγες που δεν έχουν ούτε πρόσβαση σε στέγη, ούτε πρόσβαση σε δημόσιο χώρο, κλείνοντάς τους σε καμπ και κλειστές δομές. Τα συνθήματα του αντιρατσιστικού κινήματος είχαν μία διπλή αιχμή τα προηγούμενα χρόνια: «Ανοίξτε τα σύνορα» και «ανοίξτε τις πόλεις», ζητώντας στέγη, σχολεία, νοσοκομεία για όλους. Ίδια είναι η κατάσταση όσον αφορά τις σεξιστικές διακρίσεις. Είναι πιο εύκολο να πετάξουν έξω από τα σπίτια πρόσφυγες ή άτομα ΛΟΑΤΚΙ και τρανς επειδή δεν αρμόζουν στην εικόνα του gentrification (εξευγενισμός) και της κερδοφορίας.

Η ρίζα του προβλήματος

Η ρίζα του προβλήματος βρίσκεται στο ίδιο το σύστημα. Η στέγη από τη μια είναι ένα βασικό αγαθό για την διαβίωση της εργατικής τάξης αλλά για τους καπιταλιστές είναι ένα εμπόρευμα πάνω στο οποίο το μόνο που τους ενδιαφέρει είναι να κερδοσκοπούν και να αυξάνουν τα κέρδη τους. Αυτό δεν είναι μία καινούρια εξέλιξη αλλά συμβαίνει από την αρχή του καπιταλισμού. Ο Ένγκελς και ο Μαρξ ανέλυαν το ζήτημα της κατοικίας από το 1845.

Στο βιβλίο *“Η Κατάσταση της Εργατικής Τάξης στην Αγγλία”*, το οποίο έγραψε ο Φρίντριχ Ένγκελς το 1845, υπάρχουν αρκετές αναφορές και παρατηρήσεις σχετικά με το ζήτημα της κατοικίας, ιδιαίτερα όσον αφορά τις άθλιες συνθήκες διαβίωσης των εργατών στις βιομηχανικές πόλεις της Αγγλίας. Ο Ένγκελς καταγράφει με λεπτομέρεια την επιδείνωση των συνθηκών στέγασης, καθώς



Κινητοποίηση ενάντι στην έξωση της συνταξιούκου Ιωάννας Κολοβού στους Ζωγράφου

και τον ρόλο που έπαιξε η αστική τάξη στη δημιουργία αυτών των προβλημάτων.

Οι περιγραφές του Ένγκελς για τις συνθήκες διαβίωσης της εργατικής τάξης στις εργατογειτονιές της Αγγλίας δεν απέχουν πολύ από τη σημερινή πραγματικότητα, όπως «το Μπράντφορντ που βρίσκεται στις όχθες ενός μαυρισμένου από το κάρβουνο, δυσώδους μικρού ποταμιού και είναι τυλιγμένο σε ένα σύννεφο καπνού... Στο Λονδίνο», συνεχίζει, «είναι αδύνατο να φανταστεί κανείς την ακανόνιστη συσσώρευση των σπιτιών που στοιβάζονται, με όλη τη σημασία της λέξης, το ένα πάνω στο άλλο, γεγονός που αποτελεί καθαρή πρόκληση για κάθε ορθολογιστική αρχιτεκτονική», αφού τα πάντα κτίζονται «σε σημείο που να μην μένει ούτε ένας πότος κενός ανάμεσα στα σπίτια...».³

Οι πόλεις όπως τις γνωρίζουμε σήμερα δεν προϋπήρχαν πάντα, αλλά είναι σύγχρονο δημιούργημα που έχει τις ρίζες του στην αρχές του καπιταλισμού και συνοδεύουν την ανάπτυξή του. Μέσα στον καπιταλισμό υπάρχει μια διπλή συγκεντρωτική τάση η οποία σπρώχνει προς μία τέτοια τεράστια και τυφλή ανάπτυξη: η συγκέντρωση του πληθυσμού συνοδεύει τη συγκέντρωση του

κεφαλαίου. Ο καπιταλισμός στην αρχή του, με την πρωταρχική συσσώρευση, έπαιρνε αγρότες από την ύπαιθρο και τους στοιβαζε στις πόλεις για να γίνουν εργάτες. Μαζί με την συγκέντρωση και την συγκεντροποίηση του κεφαλαίου υπήρχε και η συγκέντρωση της εργατικής τάξης. Ο Ένγκελς το περιέγραφε πολύ χαρακτηριστικά: οι εργάτες στοιβάζονται ο ένας πάνω στον άλλον στα κέντρα των πόλεων, αντιμέτωποι με λοιμούς και επιδημίες, κάτω από έναν ουρανό μαύρο από το κάρβουνο. Η Αθήνα που το 1850 είχε 30.000 κατοίκους σήμερα έχει φτάσει τα 4,5 εκατομμύρια, χτισμένη χωρίς κανένα ορθολογικό κριτήριο πολεοδομίας και σχέδιο.

Το μοναδικό κριτήριο για την ανάπτυξη αυτή για τους καπιταλιστές ήταν και είναι το κέρδος. Σε παλιότερο άρθρο αυτού του περιοδικού για τις κρίσεις της Αττικής και τις πλημμύρες στη Μάνδρα, η Δ. Κυρίλλου και ο Κ. Πίττας έγραφαν για τα κριτήρια της ανάπτυξης της Αθήνας αλλά αυτό το άρθρο αντικατοπτρίζει και την ανάπτυξη των πόλεων μέσα στον καπιταλισμό γενικότερα: «Το πώς διαμορφώνονται οι πόλεις στον καπιταλισμό, το τι πολιτικές επιλογές γίνονται από τις κυβερνήσεις, το τι οικιστικοί και συγκοινωνιακοί σχεδιασμοί εφαρμό-

ζονται, το ποια έργα έχουν προτεραιότητα και ποια μένουν στα συρτάρια και δεν υλοποιούνται ποτέ, όλα αυτά που ορίζουν τη ζωή εκατομμυρίων εργατριών και εργατών όχι μόνο μέσα στο χώρο εργασίας, αλλά και στο σπίτι, στη γειτονιά, στη μετακίνηση, καθορίζονται σε τελική ανάλυση από “την πιο επικερδή” –ανάλογα με την εποχή– χρήση της γης για την άρχουσα τάξη».⁴

Αυτή η ανάπτυξη με βάση το κέρδος είναι που ευθύνεται για το αντιφατικό φαινόμενο που από τη μία χτίζονται φαραωνικά έργα στο Ελληνικό που δεν εξυπηρετούν τις ανάγκες της εργατικής τάξης, η οποία από την άλλη δεν μπορεί να πληρώσει τα ενοίκια που αυξάνονται ραγδαία. Από τη μία πλευρά πολυτελής «ανάπτυξη», από την άλλη κρίση στέγης, ιδιωτικοποιήσεις και περικοπές.

Το βάρος αυτής της ανάπτυξης το έχει πληρώσει πολλές φορές η εργατική τάξη όσον αφορά το ζήτημα της στέγης. Στην Τουρκία, πριν λίγα χρόνια με στόχο την αύξηση της κερδοφορίας, οι εργολάβοι οπλιζαν με λιγότερα σίδερα τις κατασκευές με αποτέλεσμα χιλιάδες να χάσουν τη ζωή τους μετά από έναν δυνατό σεισμό. Θα μπορούσε να αποφευχθεί αυτό το έγκλημα αν η επιστήμη και η ασφάλεια των ανθρώπων και της κα-

τασκευής έμπαιναν πάνω από τα κέρδη. Ένα πολύ χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το Grenfell Tower στην Αγγλία, την εργατική πολυκατοικία στην οποία κάηκαν δεκάδες άνθρωποι. Σε μια περιοχή που έφτασε ο "εξευγενισμός", οι κερδοσκόποι δεν ήθελαν μια εργατική πολυκατοικία να τους χαλάει την μούστρα και σουλούπωσαν την όψη της με εύφλεκτα υλικά. Η πυρκαγιά σήμανε πάνω από 70 νεκρούς στην καρδιά του Λονδίνου. Οι επιπτώσεις δεν αφορούν μόνο την ασφάλεια. Στο Ελληνικό, τη στιγμή που διαλύονται τα πάντα, ετοιμάζουν ουρανοξύστες. Αυτές οι «επενδύσεις» μαζί με τον υπερτουρισμό και τα airbnb εκτινάσσουν τις τιμές στο κέντρο της Αθήνας.

Οι επιθέσεις στη στέγη

Στην Ελλάδα η πιο σκληρή επίθεση στην εργατική τάξη στο πεδίο της κατοικίας ήταν την περίοδο των μνημονίων που συνοδεύτηκε από το κλείσιμο του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας.

Μεταπολεμικά, κάτω από την πίεση και την αγανάκτηση της εργατικής τάξης από τις συνθήκες του πολέμου αλλά και λόγω της μεγάλης άνθησης που χαρακτήριζε το σύστημα εκείνη τη περίοδο, τα κράτη διεθνώς όπως και στην Ελλάδα αναλαμβάνουν ένα τμήμα της στεγαστικής εργατικής τάξης. Τότε δημιουργείται ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ) που ως ιδρυτικό σκοπό του έχει την παροχή στέγης σε οικονομικά ασθενέστερα στρώματα. Ο Οργανισμός, μαζί με το Υπουργείο Δημοσίων Έργων που συνεχίζει να καλύπτει τις ανάγκες των προσφυγικών πληθυσμών, θα αποτελέσουν τους δύο μεγάλους κρατικούς φορείς παροχής στέγης την περίοδο αυτή. Οι πόροι του προέρχονταν από τις εισφορές των ιδίων των εργαζομένων (1% επί των αποδοχών τους) και των εργοδοτών τους (0,75%). Πάνω από 363.000 οικογένειες βοηθήθηκαν για να βρουν κατοικία, σε 56.000 παραχωρήθηκε έτοιμη κατοικία, σε 184.000 δόθηκε στεγαστικό δάνειο ή ανέγερσης κατοικίας και 123.000 έλαβαν δάνειο επισκευής.⁵



Διάγραμμα στην εφημερίδα "Καθημερινή" για το κόστος αγοράς κατοικίας στην Αττική.

Η εξέλιξη αυτή συνέβη παράλληλα με τον ιδιωτικό τομέα και την αντιπαροχή που αποτέλεσε δώρο για τους εργολάβους και τους ιδιώτες. «Ένα νέο στοιχείο είναι η καθιέρωση της πολυκατοικίας, τώρα σαν μαζικός τρόπος κατοικίας μέσω του θεσμού της αντιπαροχής. Οι συντελεστές δόμησης στο Κέντρο εκτοξεύονται σε βάρος του δημόσιου χώρου. Πριν επέλθει ο κορεσμός μιας περιοχής, έχει ήδη ξεκινήσει η επέκταση της επόμενης και παραδίπλα της αυθαίρετης δόμησης, που κάποτε θα ενταχθεί στο σχέδιο πόλης, κατά τα γνωστά».⁶

Μετά το 1970 ο ρόλος της κοινωνικής εργατικής κατοικίας συρρικνώνονταν όπως συνέβη σε όλους του τομείς του καπιταλισμού διεθνώς με την υποχώρηση του κράτους και τη νεοφιλελεύθερη επέλαση λόγω της πρώτης μεγάλης κρίση μεταπολεμικά. Με μία μικρή παρένθεση τη δεκαετία του 1980, κάτω από τη πίεση του εργατικού κινήματος οι πρώτες κυβερνήσεις του ΠΑΣΟΚ αναγνώρισαν τα προβλήματα και προχώρησαν σε μια σειρά παραχωρήσεων. Η ίδρυση του Εθνικού Συστήματος Υγείας (ΕΣΥ) και η αναβάθμιση φορέων, όπως ο Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων και ο Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας (ΟΕΚ), ήταν

χαρακτηριστικά δείγματα αυτής της πολιτικής. Οι αλλαγές αυτές εκτός του ότι αποδείχθηκαν προσωρινές δεν αποτέλεσαν ριζική αλλαγή για το στεγαστικό ζήτημα, που από εκείνη τη περίοδο μέχρι τα μνημόνια καθορίστηκε ξανά από το κύκλωμα των κατασκευών και του κέρδους.

Το οριστικό χτύπημα σε οποιαδήποτε εμπλοκή του κράτους στον τομέα της κατοικίας ήρθε την περίοδο των μνημονίων και συγκεκριμένα το 2012, που οι Οργανισμοί Εργατικής Κατοικίας και Εργατικής Εστίας καταργήθηκαν. Την επόμενη χρονιά καταργήθηκε και ο Οργανισμός Σχολικών Κτηρίων, ο φορέας που ήταν αρμόδιος για την ανέγερση δημοσίων εκπαιδευτικών υποδομών και τον εξοπλισμό τους.

Αντικαπιταλιστικές απαντήσεις

Μία δεκαετία μετά τις επιθέσεις αυτές, η στέγη και το δικαίωμα στην κατοικία έχει αφεθεί χωρίς κανέναν έλεγχο στα χέρια των κερδοσκόπων. Τα ερωτήματα που ανοίγουν μία δεκαετία μετά από αυτές τις επιθέσεις είναι αφενός πώς απαντάμε στην κρίση στέγης την ώρα που όλοι παραδέχονται πως είναι παρούσα

με τον πιο δραματικό τρόπο και αφετέρου ποιος θα έχει τον έλεγχο για τις δεκάδες χιλιάδες κατοικίες που χρειάζεται να χτίζονται για να αντιμετωπιστεί η κρίση αυτή.

Στο πρώτο σκέλος του ερωτήματος χρειάζεται να συνδέσουμε τη διεκδίκηση για πρόσβαση σε δωρεάν στέγη με τα αιτήματα και τους αγώνες της υπόλοιπης εργατικής τάξης που παλεύει εδώ και τώρα για προσλήψεις, αυξήσεις και ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις. Το ζήτημα της στέγης πρέπει να μπει στο κέντρο των διεκδικήσεων της εργατικής τάξης όπως και οι μάχες για Υγεία και Παιδεία. Οι πραγματικές αυξήσεις στους μισθούς, πάνω από τον πληθωρισμό, είναι η άμεση απάντηση σε αυτό το βασικό πρόβλημα που αντιμετωπίζει η εργατική τάξη.

Κεντρικό είναι το αίτημα για την επανασύσταση του Οργανισμού Εργατικής Κατοικίας. Είναι ένα πολύ συγκεκριμένο αίτημα που μπορεί να γίνει κομμάτι της διεκδίκησης όλων των συνδικάτων -προφανώς στους εργαζόμενους στην κατασκευή, τους οικοδόμους, τους εργαζόμενους στους δήμους. Οι κλάδοι των αρχιτεκτόνων, των οικοδόμων, των πολεοδόμων χρειάζεται να μπουν μπροστά σε αυτή την μάχη μαζί με όλους τους υπόλοιπους κλάδους.

Ένας δημόσιος Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας που θα βάλει μπροστά ένα δημόσιο πρόγραμμα κατοικιών μεταφράζεται επίσης σε χιλιάδες θέσεις εργασίας. Σημαίνει προσλήψεις για την στελέχωσή του με προσωπικό που θα αναλάβει να φέρει εις πέρας ένα τέτοιο πρόγραμμα, που θα μετρήσει πόσοι είναι οι άστεγοι, πόσα και ποια είναι τα άδεια διαμερίσματα (700.000 τα υπολογίζουν), ποιοι θα μπουνε μέσα, πώς αυτό θα γίνει χωρίς αποκλεισμούς σε ΛΟΑΤΚΙ, πρόσφυγες και μετανάστες.

Ταυτόχρονα υπάρχει ήδη ένας αγώνας που δίνεται μεμονωμένα στις γειτονιές με επιτροπές κατοίκων που αντιδρούν και συγκροούνται με την αύξηση των ενοικίων και τον εξευγενισμό των γειτονιών. Αυτό που χρειάζεται είναι αυ-



«Διαμερίσματα για μετανάστες, όχι για AIRBNB»

τοί οι αγώνες να «κουμπώσουν» με τους αγώνες της οργανωμένης εργατικής τάξης που από την θέση της στην παραγωγή είναι η μόνη που είναι σε θέση να λύσει το πρόβλημα.

Κρατικοποίηση με εργατικό έλεγχο

Ποιος θα έχει τον έλεγχο για όλα αυτά; Όταν ο ΟΗΕ λέει ότι πρέπει να χτίζουν «90.000 κατοικίες την ημέρα», προφανώς θα τις χτίσει η εργατική τάξη. Άλλα πώς μπορούμε να εξασφαλίσουμε ότι όλα αυτά δεν θα γίνουν με κριτήριο το κέρδος και ό,τι αυτό συνεπάγεται; Η απάντηση στο ερώτημα είναι η κρατικοποίηση με εργατικό έλεγχο. Οι εργαζόμενοι στην κατασκευή, την ενέργεια, στην οικοδομή, στους δήμους, στον Οργανισμό Εργατικής Κατοικίας, στα σχολικά συγκροτήματα να πάρουν οι ίδιοι τον έλεγχο, με κριτήριο τις ανάγκες τους και όχι το κυνήγι του κέρδους που αγνοεί την κλιματική κρίση, τις πολεοδομικές αναπτύξεις, το πράσινο.

Μια τέτοια αντικαπιταλιστική προοπτική είναι κομμάτι μιας επαναστατικής διαδικασίας. Αυτό δεν είναι κάτι αφηρημένο. Στην Ρωσία το 1917 είχαμε το πιο από παράδειγμα για το τι σήμαινε πρόγραμμα εργατικής κατοικίας, όταν οι εργάτες πήραν τον έλεγχο μετά την Οκτωβριανή Επανάσταση. Σε μία κατεστραμμένη μετά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο Ρωσία, έβαλαν μπροστά ένα τεράστιο πρό-

γραμμα που πέτυχε να δώσει λύση στο πρόβλημα αξιοποιώντας τον εργατικό έλεγχο στην επιστήμη, στην τεχνολογία, στην παραγωγή, στις πρώτες ύλες.

Δεν ανήκει στο παρελθόν μια τέτοια προοπτική. Ο Ένγκελς έλεγε ότι στις πόλεις δεν υπάρχει μόνο η συγκεντροποίηση της εργατικής τάξης και του κεφαλαίου αλλά και των αντιστάσεων. Από άκρη σε άκρη του πλανήτη η κρίση στέγης βγάζει εκατομμύρια να διαδηλώνουν στον δρόμο.

Βάζοντας μπροστά τη δύναμη της εργατικής τάξης μπορούμε όχι μόνο να πετύχουμε κι άλλες τέτοιες και μεγαλύτερες νίκες αλλά να φθάσουμε σε μια κοινωνία που το δικαίωμα στη στέγη μέσα σε ασφαλείς και ανθρώπινες πόλεις θα είναι πάνω από τα κέρδη τους. ■

Σημειώσεις

- <https://www.in.gr/2024/06/21/economy/oikonomikes-eidiseis/stegastiki-krisi-akros-dysoiones-oi-provlepseis-kindynos-ekriksistis-astegias/>
- <https://www.tovima.gr/2024/08/17/finance/stegastiki-krisi-protos-xedio-apo-komision-ta-87-dis-kai-o-neos-epitropos/>
- Φ. Ένγκελς. «Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία». Μπάουρον, 1985, τ. 1, σ. 117.
- Δήμητρα Κυρίλλου & Κώστας Πίττας, Μάνδρα - Η κρίση της Αττικής, Σοσιαλισμός από τα κάτω, No 126, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2018, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1032&issue=126#gsc.tab=0>
- Wikipedia, Οργανισμός Εργατικής Κατοικίας
- Δήμητρα Κυρίλλου & Κώστας Πίττας, Μάνδρα - Η κρίση της Αττικής, Σοσιαλισμός από τα κάτω, No 126, Ιανουάριος-Φεβρουάριος 2018, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1032&issue=126#gsc.tab=0>

Συλλαλητήριο στον Αγ. Παντελεήμονα για να τιμωρηθούν οι δολοφόνοι του Μοχάμεντ Καμράν



Πώς τσακίζουμε την ακροδεξιά απειλή

Η συνεχής άνοδος της ακροδεξιάς στην Ευρώπη, σχεδόν σε όλες τις κάλπες, τα τελευταία χρόνια, και ειδικά φέτος, πρέπει να είναι «καμπάνα κινδύνου» για την Αριστερά, την εργατική τάξη, τη νεολαία και όλα τα καταπιεσμένα κομμάτια της κοινωνίας.

Η πρωτιά του φασιστικού κόμματος «Αδέλφια της Ιταλίας» (FdI), στις εκλογές τον Σεπτέμβριο του 2022, και η πρωθυπουργία Μελόνι, για πρώτη φορά στην μεταπολεμική Ευρώπη και στη χώρα που «γέννησε» τον φασισμό και υπέφερε μαζικά από αυτόν, ήταν ένα σημείο καμπής. Η προοπτική να υπάρχει και στη Γαλλία κυβέρνηση από τους φασίστες της «Εθνική Συσπείρωση» (RN) της Λεπέν, «ακυρώθηκε» στο «παρά 1» και κάτω από την μαζική αντιφασιστική κινητοποίηση.

Ο Γιώργος Ράγκος αναλύει τις αιτίες για την άνοδο της ακροδεξιάς και αξιοποιεί την επαναστατική παράδοση για να προβάλει απαντήσεις.

Στη Γερμανία, η «Εναλλακτική για τη Γερμανία» (AfD) κέρδισε στις εκλογές στη Θουριγγία με 32,8% και με επικεφαλής τον φιλοναζιστή Χέκε. Στην Αυστρία, το «Κόμμα των Ελευθέρων» (FPÖ), με αρχηγό τον φιλοναζιστή Κικλ, βρήκε πρώτο στις βουλευτικές εκλογές με 28,8%. Για να έχουμε μία συνολική εικόνα, στις Ευρωεκλογές του Ιούνη, η ακροδεξιά βγαίνει πρώτη σε 5 από τις 27 χώρες (Γαλλία, Ιταλία, Βέλγιο, Αυστρία και Ουγγαρία) με 167 από τις 720 έδρες του Ευρωκοινοβουλίου. Στην Ελλάδα, τα κόμματα της ακροδεξιάς κέρδισαν αθροιστικά ποσοστό 19,6%.¹

Γιατί ανεβαίνει η ακροδεξιά;

Μία διαδεδομένη άποψη, με διάφορες παραλλαγές, συνοψίζεται στο ότι άνοδος της ακροδεξιάς είναι ένα «αυτόματο αντανακλαστικό» του κόσμου απέναντι στην οικονομική κρίση σε συνδυασμό με τη αύξηση της μετανάστευσης. Αυτή η άποψη είναι λάθος.

Η οικονομική κρίση δεν οδηγεί ως «αυτόματο αντανακλαστικό» στην άνοδο της ακροδεξιάς. Στην οικονομική κρίση του 2008 ένα μεγάλο κύμα εργατικών αγώνων και μαχών που εκτόξευσε την Αριστερά σε όλη την Ευρώπη, από τον ΣΥΡΙΖΑ μέχρι το Podemos και την Die Linke.

Το ίδιο ισχύει και για την μετανάστευση. Γράφει ο Παύλος Τσίμας: «Γιατί η ξενόφοβη, ακροδεξιά "Εναλλακτική για την Γερμανία" σαρώνει σε περιοχές όπως η Σαξονία ή η Θουριγγία, όπου ζουν λίγες δεκάδες χιλιάδες μετανάστες, κι όχι στην βόρεια Ρηνανία, όπου ζουν πάνω από τρία εκατομμύρια μετανάστες... και γιατί κυβερνά η Μελόνι την Ιταλία, μια χώρα με ένα από τα μικρότερα ποσοστά μεταναστών στον πληθυσμό της (7 μετανάστες ανά 1.000 κατοίκους, όταν η Γερμανία έχει 25/1.000 και η Ισπανία 27/1.000);»²

Ο βασικός διαμεσολαβητικός κρίκος μεταξύ της οικονομικής κρίσης και της ανόδου της ακροδεξιάς είναι η πολιτική. Ο τρόπος με τον οποίο η άρχουσα τάξη, ειδικά οι θεσμοί που είναι πιο υπεύθυνοι για την απόκτηση κοινωνικής συναίνεσης, όπως οι κυβερνήσεις και τα ΜΜΕ, έχουν ανταποκριθεί ώστε να «κανονικοποιούνται» οι ιδέες της ακροδεξιάς μέσα στην περίοδο της πολυκρίσης του καπιταλισμού που γεννά και κρίση πολιτικής εκπροσώπησης των «παραδοσιακών» κομμάτων εξουσίας.

Είναι οι ιδεολογικές επιθέσεις της άρχουσας τάξης και η πολιτική των κυβερνήσεων, που βρίσκουν στους πρόσφυγες και μετανάστες, στους Ρομά, στις εθνικές μειονότητες, στα ΛΟΑΤΚΙ άτομα τους «αποδιοπομπαίους τράγους» για να διασπάσουν και να αποδυναμώσουν την εργατική τάξη και τους αγώνες της, για να διοχετεύσουν προς τα εκεί την οργή για τη χειροτέρευση της ζωής της, για να τσακίσουν την αλληλεγγύη και τα δικαιώματα όλων των καταπιεσμένων, για να «καλύψουν» τις καταστροφικές επιλογές τους. Είναι η «επίσημη» πολιτική του ρατσισμού, του σεξισμού, του εθνικισμού και του πολέμου που «κανονικοποιούν» τις ιδέες και τις πολιτικές της ακροδεξιάς.

Η ισλαμοφοβία, η αιχμή του σύγχρονου ρατσισμού, ξεκίνησε για να «δικαιολογήσει» τον «Πόλεμο κατά της Τρομοκρατίας» από τις ΗΠΑ και των συμμάχων της απέναντι στο Ιράκ και στο Αφγανιστάν, στις αρχές της δεκαετίας του 2000,

και συνεχίζεται αμείωτη με τις επιθέσεις πάνω στις μουσουλμάνες και μουσουλμάνους, σε όλη την Ευρώπη, στο όνομα, τώρα, της «υπεράσπισης των ευρωπαϊκών αξιών και ευρωπαϊκού πολιτισμού». Η ισλαμοφοβία είναι η «συγκολλητική ουσία» κυβερνήσεων και ακροδεξιάς στην, από κοινού, υποστήριξη του Ισραήλ στη γενοκτονία των Παλαιστίνιων και στη γενίκευση του πολέμου στη Μέση Ανατολή και των χυδαίων επιθέσεων στο κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη.

Ο «θεσμικός» ρατσισμός της «Ευρώπης-Φρούριου», των «κλειστών συνόρων», πνίγει πρόσφυγες και μετανάστες στη Πύλο και σε όλη τη Μεσόγειο, υψώνει φράχτες στον Έβρο, κτίζει στρατόπεδα συγκέντρωσης, οργανώνει απελάσεις και ψηφίζει «Σύμφωνα Μετανάστευση» για να απαγορεύσει τις αιτήσεις ασύλου. Ο «κρατικός» ρατσισμός δολοφονεί μετανάστες στα Αστυνομικά Τμήματα.

Η αντιμετώπιση, από τις κυβερνήσεις και την ΕΕ, των μεταναστών ως «απειλή», το μήνυμα που δίνουν ότι «οι ζωές των μεταναστών δεν μετράνε», τροφοδοτεί τον ρατσισμό, «κανονικοποιεί» την ακροδεξιά ρητορική, «νομιμοποιεί» τη φασιστική ρατσιστική βία από τα Σεπόλια μέχρι τη Βρετανία.

Αυτή η πολιτική είναι που μεγαλώνει εκλογικά την ακροδεξιά, που με τη σειρά της, καθορίζει ακόμα περισσότερο την «πολιτική ατζέντα» και αναγκάζει τη δεξιά και τη σοσιαλδημοκρατία σε ακόμα μεγαλύτερες ακροδεξιές προσαρμογές για να μην «χάσουν», δήθεν, και άλλους ψηφοφόρους.

Τι είναι η ακροδεξιά

Ο όρος «ακροδεξιά» είναι μία «ομπρέλα» που καλύπτει 3 + 1 κατηγορίες κομμάτων.

1. Τα κόμματα του «εκλογικού φασισμού», όπως τα χαρακτηρίζει ο Κρις Χάρμαν.³ Φασιστικά κόμματα, με ρίζες στον φασισμό και τον ναζισμό της περιόδου του μεσοπολέμου, που έχουν κάνει την τακτική επιλογή να «μετα-

μορφώσουν» την εικόνα τους. Να αποστασιοποιηθούν, δηλαδή, από τα καθεστώτα του Χίτλερ και του Μουσολίνι στον (προς τα έξω) πολιτικό τους λόγο, να κρύβουν τις πραγματικές πολιτικές τους παραδόσεις και στόχους, να υιοθετήσουν μια «νόμιμη» εκλογική διαδικασία για την «κατάληψη της εξουσίας». Τέτοια κόμματα είναι το RN, που προέρχεται από το Εθνικό Μέτωπο, το FdI που προέρχεται από το Ιταλικό Κοινωνικό Κίνημα (MSI), το Αυστριακό FPO που ιδρύθηκε από έναν ναζιστή και πρώην αξιωματικό των SS.

Πολλοί υποστηρίζουν ότι, αυτή η «μεταμόρφωση» έχει αλλάξει τον χαρακτήρα τους και τα κατατάσσει στα «κλασικά» ακροδεξιά κόμματα καθώς αποδέχονται μια καθαρά κοινοβουλευτική στρατηγική. Ο Enzo Traverso, που εισήγαγε τον όρο «μεταφασισμός» για αυτά τα κόμματα, γράφει: «στα μεταφασιστικά κόμματα, σε αντίθεση με τον κλασικό φασισμό που ήθελε να αλλάξει τα πάντα, η φιλοδοξία τους είναι να μεταμορφώσουν το σύστημα από μέσα».⁴ Μια τέτοια ανάλυση είναι λαθεμένη γιατί η εστίαση μόνο στη δημόσια εικόνα, στην «εξωτερική μάσκα», αυτών των κομμάτων οδηγεί στο να μην βλέπεις την πραγματική τους φύση. Εξακολουθούν να είναι φασιστικά κόμματα. Όπως, σωστά, σημειώνει ο Robert Paxton, «τα φασιστικά κινήματα δεν είναι στατικό φαινόμενο. Για να αναπτυχθούν και να εμβαθύνουν τις ρίζες και την επιρροή τους, πρέπει να αναδιαμορφωθούν και να προσαρμοστούν χωρίς, όμως, αυτό να σημαίνει ότι έχουν αλλάξει χαρακτήρα».⁵ Σε συνέχεια του Paxton, ο Jim Wolfreys γράφει: «η τέχνη της κατανόησης του φασισμού δεν χρειάζεται να βασίζεται σε λίστες ελέγχου, σημειώνοντας χαρακτηριστικά σύγχρονων κινήματων ενάντια σε ένα "φασιστικό ελάχιστο" ή βρίσκοντας ακριβή αντίγραφα της ρητορικής, των προγραμμάτων ή των αισθητικών προτιμήσεων του πρώτου φασιστικού κινήματος της δεκαετίας του 1920».⁶

2. Κόμματα του «κλασικού φασι-

σμού». Φασιστικές οργανώσεις, που έχουν ευθεία ιδεολογική και πολιτική αναφορά στον φασισμό και τον ναζισμό και ενστερνίζονται την «κλασική» φασιστική ατζέντα οικοδόμησης ενός εξωκοινοβουλευτικού κινήματος του δρόμου και φιλοδοξούν να πάρουν την εξουσία μέσω αυτού.

3. Κόμματα της «κλασικής» ακροδεξιότητας που επιδιώκουν να «εκτοπίσουν» τα «παραδοσιακά» δεξιά κόμματα, συνήθως προέρχονται και από αυτά, παρουσιάζοντας τον εαυτό τους ως την «πραγματική Δεξιά». Για παράδειγμα, η «Ελληνική Λύση», η «Νίκη», η «Φωνή Λογικής», το «Reform UK» του Φάρατζ στη Βρετανία, η «Λέγκα» του Σαλβίνι στην Ιταλία, το (συγκυβερνών) «Κόμμα Ελευθερίας» του Βίντερς στην Ολλανδία.

Το 3+1 αφορά το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα στις ΗΠΑ που αντιπροσωπεύει, σήμερα, μια ακραία και ιδιαίτερη περίπτωση. Η ηγεσία υπό τον Τραμπ και η προεδρική του εκλογή το 2016, το έχει αναδιαμορφώσει ως ένα κόμμα που λειτουργεί, κατά κύριο λόγο, στο «φάσμα» της ακροδεξιάς, με τους παραδοσιακούς Ρεπουμπλικάνους να περιθωριοποιούνται μέσα σ' αυτό.

Είναι απαραίτητο να ξεκαθαρίσουμε ότι όχι μόνο δεν υπάρχουν «στεγανά» ανάμεσα σ' αυτές τις κατηγορίες αλλά, αντίθετα, πολλά από τα αυτά τα κόμματα είναι «υβριδικά». Συνδυάζουν, δηλαδή, πολλαπλές από τις παραπάνω κατηγορίες. Για παράδειγμα, το AfD στη σύστασή του, το 2013, περιείχε συντηρητικούς εθνικιστές και νεοφιλελεύθερους μαζί με ανοικτά ναζιστικά στοιχεία που οργανώθηκαν ως φράξια στο εσωτερικό τους (Der Flugel) με επικεφαλής τον Χέκε, ο οποίος χρησιμοποιεί ανοικτή ναζιστική ορολογία και συνθήματα και έχει συνδεθεί με το νεοναζιστικό NDP. Κλασικά φασιστικά κόμματα μπορεί να είναι και κινήματα του δρόμου και ταυτόχρονα, σε διαφορετικό βαθμό και σε διαφορετικές χρονικές στιγμές, να συμμετέχουν και στις εκλογές. Η Χρυσή Αυγή ήταν ένα τέτοιο παράδειγμα. Ταυτόχρονα, η επιτυχία της κάθε «κατηγορίας» δίνει ώθηση

και στις υπόλοιπες. Η εκλογική νίκη του Τραμπ έδωσε ώθηση σε όλη την ακροδεξιά στην Ευρώπη αλλά και στις νεοναζιστικές οργανώσεις στις ΗΠΑ, όπως φάνηκε και από την επίθεση στο Καπιτώλιο.

Ο φασισμός στη δεκαετία του '30

Την πιο οξυδερκή ανάλυση του φασισμού την οφείλουμε στον Τρότσκι, από τη δεκαετία του '30, ο οποίος προσδιόρισε την ιδιαίτερη φύση του φασισμού και τη μοναδική απειλή που ενσωματώνει ακόμη και σε σύγκριση με άλλες μορφές αυταρχικής αντίδρασης.⁷ Αντιλήφθηκε ότι ο φασισμός δεν ήταν απλώς ένα «όργανο του μεγάλου κεφαλαίου», όπως επέμεναν τα σταλινικά Κομμουνιστικά Κόμματα, αλλά μια ακραία μορφή αντεπαναστάσεως με στόχο τη μόνιμη εξόντωση κάθε οργάνωσης της εργατικής τάξης.

Η επίτευξη αυτού του στόχου απαιτούσε κάτι περισσότερο από τις συμβατικές μορφές αυταρχικής αντίδρασης που διαθέτει το υπάρχον αστικό κράτος: την αστυνομία, τον στρατό. Απαιτούσε τη δημιουργία ενός παραστρατιωτικού μηχανισμού (Τάγματα Εφόδου) που θα μπορούσε να αντιμετωπίσει στους δρόμους και να συντρίψει την Αριστερά και οποιαδήποτε οργάνωση της εργατικής τάξης. Το κόμμα του Μουσολίνι χτίστηκε από ένοπλες «διμοιρίες» που επιτέθηκαν σε διαδηλώσεις, έκαigan αίθουσες συνδικάτων, έσπαζαν τις απεργίες και χτυπούσαν αντιπάλους πολύ πριν σχηματίσει την κυβέρνηση. Ο Χίτλερ είχε δημιουργήσει μια τέτοια παραστρατιωτική δύναμη δύναμη 100.000 μέχρι το 1930 και 400.000 μέχρι το 1932.

Για να «συγκολλήσει» τους υποστηρικτές του, ο φασισμός πρόβαλε ένα ιδεολογικό όραμα για ένα αποκατεστημένο ομοιογενές έθνος στο οποίο θα μπορούσαν να συμφιλιωθούν το «εθνικό» κεφάλαιο και η εργασία. Αυτό θα μπορούσε να επιτευχθεί μόνο με την εκκαθάριση εκείνων των στοιχείων που θεωρούνται ότι απειλούν: τις εργατικές οργανώσεις που προωθούν τον ταξικό

ανταγωνισμό, τους φιλελεύθερους δημοκρατικούς θεσμούς που «ανέχονται» αυτόν τον ανταγωνισμό και τις «ξένες» φυλετικές μειονότητες όπως οι Εβραίοι.

Ο πυρήνας ενός τέτοιου μαζικού κινήματος αντλήθηκε από τη μικροαστική τάξη, τους μικρούς παραγωγούς και τους ανεξάρτητους επαγγελματίες, που σε μια εποχή κρίσης φοβούνται ότι η πίεση από τις μεγάλες επιχειρήσεις τους ωθούν προς την «προλεταριοποίηση». Η ανάπτυξη ενός τέτοιου ανεξάρτητου αντιδραστικού μαζικού κινήματος δίνει στον φασισμό «σχετική αυτονομία» από την άρχουσα τάξη.

Για να συνδέσουν ένα μικροαστικό μαζικό κίνημα, οι Ναζί ήταν πρόθυμοι να εμπλακούν σε ρητορική που όχι μόνο στόχευε τις «μαρξιστικές» εργατικές οργανώσεις, αλλά καλούσε επίσης για μια «εθνική επανάσταση» εναντίον του μεγαλοεπιχειρηματία και του «αντιδραστικού» γερμανικού πολιτικού κατεστημένου. Μια τέτοια γλώσσα ήταν και δημιουργική και επιλεκτική. Οι Ναζί δεν είχαν αντίθεση με τον καπιταλισμό, αλλά τον διέκριναν ανάμεσα στον «υγιή» καπιταλισμό, ο οποίος ήταν παραγωγικός και υποταγμένος στο εθνικό συμφέρον, και το κεφάλαιο που προσδιόρισε ως «κερδοσκοπικό» και «ξένο» προς το εθνικό συμφέρον, το οποίο ήταν το «εβραϊκό κεφάλαιο» στην αντισημιτική τους κοσμοθεωρία.

Μετά την ήττα του πραξικοπήματος του Μονάχου το 1923, ο Χίτλερ εγκατέλειψε την αμείλικτη αντίθεση των Ναζί στη συμμετοχή στις εκλογές. Αυτή η διπλή στρατηγική, που συνδυάζει εκλογές και ένα παραστρατιωτικό κίνημα του δρόμου, σε καμία περίπτωση δεν σηματοδότησε την εγκατάλειψη των στόχων των Ναζί.

Όπως γράφει ο Χάρμαν, «οι φασίστες χρειάζονται αποφασιστικά τμήματα της άρχουσας τάξης και της κρατικής μηχανής για να κινηθούν πίσω από την προσπάθειά τους για εξουσία. Τόσο ο Χίτλερ όσο και ο Μουσολίνι βασίστηκαν στις κοινοβουλευτικές ψήφους των κύριων αστικών κομμάτων –του Ιταλικού Φι-



Αντιφασιστικό συλλαλητήριο στο Παρίσι. «Όχι φασίστες στις γειτονιές μας, Όχι φασίστες στις κάλπες».

λελεύθερου Κόμματος, του Γερμανικού Εθνικού, του Λαϊκού και του Κέντρου. Το πιο σημαντικό, βασίστηκαν στην αστυνομία και τον στρατό που εργάζονταν μαζί με τους τραμπούκους του κόμματός τους για να συντρίψουν όλη την αντιπολίτευση... Η ύπαρξη οργανώσεων μαζικών οδομαχιών ήταν βασικό στοιχείο για να κερδίσουν την υποστήριξη της άρχουσας τάξης και της κρατικής μηχανής. Οι φασίστες ηγέτες ουσιαστικά είπαν στην άρχουσα τάξη: «Αντιμετωπίζετε μια βαθιά κρίση. Απαιτείτε επιθέσεις στο βιοτικό επίπεδο των εργαζομένων που είναι υπερβολικές ακόμη και για τους πιο δειλούς ηγέτες των εργατικών οργανώσεων. Έχουμε τις μαζικές οργανώσεις που μπορούν να συνεργαστούν με την αστυνομία και τον στρατό για να συντρίψουν αυτές τις οργανώσεις».⁸

Ο φασισμός σήμερα

Η ακροδεξιά προσπαθεί, και σήμερα, να παρουσιαστεί ως μια, δήθεν, «αντισυστημική» δύναμη. Στην «κοσμοθεωρία» της η κεντρική γραμμή διαίρεσης είναι το έθνος εναντίον της «παγκοσμιοποίησης». Η «παγκοσμιοποίηση», αποτελεί υπαρξιακή απειλή για το έθνος. Στη ρητορική της, υπάρχει «ατζέντα» που προ-

ωθεί η «παγκοσμιοποίηση» μέσω μιας συμμαχίας του διεθνούς κεφαλαίου («πολυεθνικοί λομππίστες» και «οικονομικοί κερδοσκόποι», με την απαραίτητη παρουσία του Σόρος για την αναπαραγωγή αντισημιτικών μοτίβων) και της Αριστεράς. Η «παγκοσμιοποίηση» ενθαρρύνει την «ανεξέλεγκτη» μετανάστευση για να υπονομεύσει τις ιερές χριστιανικές ρίζες, να αλλοιώσει τον ανώτερο Δυτικό πολιτισμό και, ταυτόχρονα, να ρίξει το βιοτικό επίπεδο της λευκής μεσαίας και εργατικής τάξης. Έτσι, οι «δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης» στοχεύουν να αφαιρέσουν από τους ευρωπαϊκούς πληθυσμούς την εθνική τους ταυτότητα, καθιστώντας εκμεταλλεύσιμους από αυτές. Αυτή η ρητορική «μεταφέρει» την σύγκρουση με το κεφάλαιο στο... «διεθνές επίπεδο», υποστηρίζοντας, ως απάντηση, την ενίσχυση του υγιούς «εθνικού» κεφαλαίου. Δεν είναι τυχαίο ότι σε όλα τα εκλογικά προγράμματα της ακροδεξιάς υπάρχει το αίτημα για την μείωση φορολογίας των εθνικών επιχειρήσεων.

Η σύγκρουση με την «απάτη της κλιματικής αλλαγής» και με την «ιδεολογία του φύλου» είναι, σήμερα, κεντρικά στην ακροδεξιά πολιτική και βασικά στοιχεία της ακροδεξιάς ιδεολογίας.

Η ακροδεξιά έχει από καιρό «εργαλειοποιήσει» το φύλο και τη σεξουαλικότητα. Στο 2015, στο αποκορύφωμα της λεγόμενης «ευρωπαϊκής προσφυγικής κρίσης», η ακροδεξιά ρητορική κατά των φύλων συγχωνεύτηκε με τον ρατσισμό γιατί οι πρόσφυγες έφεραν μαζί τους την απειλή της σεξουαλικής βίας κατά των γυναικών. Η κυνική ρητορική «φεμινιστικών ιδεών» σε αντιισλαμικές εκστρατείες βασίζεται στη δαιμονοποίηση των μουσουλμάνων γυναικών που φορούν χιτζάμπ και των «πατριαρχικών» μουσουλμάνων ανδρών. Σήμερα, η ακροδεξιά σύγκρουση με μία, δήθεν, «woke ατζέντα», την οποία υποστηρίζουν ότι προωθούν ο ΟΗΕ, η ΕΕ και ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας, ο Γκέιτς και ο Σόρος, στηρίζεται στην εχθρότητα για τα δικαιώματα των γυναικών και των LGBT+ ατόμων, ως αντίσταση στην «παγκοσμιοποίηση» και τις παγκόσμιες ελίτ, και παρουσιάζεται ως υπεράσπιση της «παραδοσιακής», ετεροφυλόφιλης οικογένειας και της «φυσικής τάξης».

Επιπλέον, επειδή οι «δυνάμεις της παγκοσμιοποίησης» παρουσιάζονται ως μία «υπαρξιακή απειλή», η ακροδεξιά ρητορική μεταφέρει το μήνυμα ότι χρειάζεται μια σκληρή απάντηση για την

αντιμετώπισή τους. Έτσι, οποιοδήποτε επίπεδο βίας, απέναντι στους μετανάστες και στην Αριστερά, θα μπορούσε να παρουσιαστεί και ως δικαιολογημένη αναγκαιότητα.

Η κρίσιμη διαφορά με τη δεκαετία του '30

Η Μελόνι είναι μία φασίστρια πρωθυπουργός αλλά δεν ηγείται ενός φασιστικού καθεστώτος στην Ιταλία, ούτε και η Λεπέν στη Γαλλία, αν κερδίσει τις επόμενες προεδρικές εκλογές.

Η ουσιαστική διαφορά του «εκλογικού φασισμού» με τον «κλασικό φασισμό» είναι αυτή: Ο φασισμός απαιτεί περισσότερα από ψήφους για να πετύχει τους στόχους του. Χρειάζεται τη δημιουργία μαζικών στρατών στους δρόμους και μια άρχουσα τάξη πρόθυμη να «επιτρέψει» να υλοποιήσει τους στόχους του.

Τα κόμματα του «εκλογικού φασισμού» έχουν ένα μαζικό εκλογικό ακροατήριο αλλά, μέχρι στιγμής, δεν έχουν καταφέρει, ακόμα, να μετατρέψουν αυτό το ακροατήριο σε μια ενεργή κινηματική δύναμη στους δρόμους για να αντιμετωπίσουν, ειδικά, την οργανωμένη εργατική τάξη που είναι ικανή να μπλοκάρει τα σχέδια τους.

Ούτε υπάρχουν, ακόμα, τμήματα της άρχουσας τάξης και της κρατικής μηχανής για να κινηθούν πίσω από την προσπάθειά τους για εξουσία.

Όχι εφησυχασμός!

Η απόρριψη οποιοδήποτε εφησυχασμού, που υποστηρίζει ότι το φασιστικό θηρίο έχει «εξημερωθεί» από την κοινοβουλευτική δημοκρατία και η δημιουργία μιας μαζικής και αποτελεσματικής αντιφασιστικής απάντησης είναι βασικό καθήκον της επαναστατικής αριστεράς και του αντιφασιστικού κινήματος.

Και γιατί διατηρούν αυτή τη δυνατότητα μετάβασης προς πιο «κλασικά» φασιστικά κόμματα, και πριν και όταν βρεθούν, μέσω των εκλογών, στην εξουσία, όπως το FdI στην Ιταλία. Και γιατί σε μία περίοδο που η καπιταλιστική κρίση βαθαίνει η πιθανότητα τμήματα της άρ-

χουσας τάξης να αναζητούν μια αυταρχική ρήξη με τη φιλελεύθερη δημοκρατία «από τα πάνω», δηλαδή μέσω του κρατικού μηχανισμού, δεν μπορεί, καθόλου εύκολα, να αποκλειστεί.

Επιπλέον, στο τώρα, κυβερνήσεις φασιστικών κομμάτων σημαίνουν ακόμα μεγαλύτερη καταστολή και χτύπημα των δημοκρατικών δικαιωμάτων, μεγαλύτερες επιθέσεις στους μετανάστες και πρόσφυγες, στα δικαιώματα των γυναικών και όλων των καταπιεσμένων, στην ίδια τη ζωή της εργατικής τάξης της νεολαίας. Οι επιθέσεις της Μελόνι απέναντι στις γυναίκες για την άδεια μητρότητας και τις αμβλώσεις, η δημιουργία ιταλικού στρατοπέδου συγκέντρωσης προσφύγων στην Αλβανία είναι μερικές από αυτές.

Μπορούμε να τους σταματήσουμε

Η διάλυση της Χρυσής Αυγής από το αντιφασιστικό κίνημα, ο μαζικός αντιφασιστικός ξεσηκωμός στη Γαλλία που έφραξε τον δρόμο στους φασίστες προς την εξουσία, οι πρόσφατες αντιφασιστικές διαδηλώσεις στη Βρετανία που σταμάτησαν τις φασιστικές επιθέσεις απέναντι σε μουσουλμάνους μετανάστες, οι αντιφασιστικές διαδηλώσεις ενάντια στο AfD στη Γερμανία αποτελούν μερικές πολύτιμες εμπειρίες και δείχνουν ότι έχουμε τη δύναμη να τσακίσουμε τους φασίστες.

Επιπλέον, το τεράστιο και εξαιρετικά ζωντανό κίνημα αλληλεγγύης στη Παλαιστίνη μπορεί να αναζωογονήσει και να τροφοδοτήσει το αντιφασιστικό κίνημα. Οι ισλαμοφοβικές επιθέσεις της ακροδεξιάς στο κίνημα αλληλεγγύης στη Παλαιστίνη είναι η βάση για μια κοινή μάχη ενάντια σε έναν κοινό εχθρό.

Οι παλαιστινιακές σημαίες στα αντιφασιστικά συλλαλητήρια στη Γαλλία, η συμμετοχή της Παλαιστινιακής Παροικίας στην αντιρατσιστική διαδήλωση στον Άγιο Παντελεήμονα ενάντια στη δολοφονία του Μοχάμεντ Καμράν, είναι προς αυτή την κατεύθυνση.

Το ερώτημα είναι με ποια εργαλεία. Χρειάζεται, κατ' αρχάς, να απορρίψου-

με διάφορες τακτικές που έχουμε την εμπειρία ότι δεν «δουλεύουν».

Ποτέ και πουθενά, οι εκλογικές πρωτοβουλίες από μόνες τους δεν κατάφεραν να σταματήσουν τους φασίστες. Είναι η εμπειρία από τα Λαϊκά Μέτωπα στη δεκαετία του '30 που επαναβεβαιώθηκε και σήμερα στη Γαλλία. Το Λαϊκό Μέτωπο κέρδισε τις εκλογές αλλά ο Μακρόν είχε τη «θεσμική» δυνατότητα να «αγνοήσει» αυτή τη νίκη και σχημάτισε κυβέρνηση που στηρίζεται στην «ανοχή» της Λεπέν.⁹

Χρειάζεται σύγκρουση και με την «οικονομιστική» αντίληψη ότι αρκεί η πάλη για οικονομικά αιτήματα για να αντιμετωπιστεί στην ακροδεξιά. Η Γαλλία έχει βιώσει πολύ ψηλό επίπεδο ταξικής πάλης τα τελευταία χρόνια, από τα «κίτρινα γιλέκα» μέχρι την εργατική εξέγερση ενάντια στο συνταξιοδοτικό, αλλά αυτό, από μόνο του, δεν σταμάτησε την άνοδο της Λεπέν. Στο κέντρο αυτής της αντίληψης βρίσκεται όχι μόνο η λαθεμένη θεώρηση για το τι «τροφοδοτεί» την άνοδο της ακροδεξιάς αλλά και η «σιωπηρή» αποδοχή ότι τα ζητήματα ρατσισμού και σεξισμού είναι εμπόδιο για την ανάπτυξη των αγώνων γιατί η εργατική τάξη γιατί τα έχει αποδεχθεί.

Ακόμα περισσότερο, χρειάζεται σύγκρουση με την αντιμετώπιση της Ζάρα Βάγκενκνεχτ. Το κόμμα της, το BSW, κατέβηκε στις περιφερειακές εκλογές με ένα δήθεν «εργατικό αριστερό» πρόγραμμα που υιοθετούσε όλη την ακροδεξιά ατζέντα, από τους πρόσφυγες και τους μετανάστες μέχρι τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και την κλιματική αλλαγή. Η Βάγκενκνεχτ θεωρεί ότι αυτά τα ζητήματα αποτελούν «προοδευτικό νεοφιλελευθερισμό» εχθρικό προς τα συμφέροντα της εργατικής τάξης. Πρόσφατα, απαίτησε οι αιτήσεις ασύλου και οποιαδήποτε μορφή οικονομικής βοήθειας να χορηγούνται μόνο σε όσους πρόσφυγες μπορούν να αποδείξουν ότι ήρθαν στη Γερμανία απευθείας και όχι μέσω άλλης χώρας. Πρόσθεσε με περηφάνια ότι αυτό κάνει την πιθανότητα ασύλου «πρακτικά μηδενική».



Στρατόπεδο κράτησης προσφύγων από την Ιταλία στην Αλβανία. Φτιαγμένο ύστερα από Συμφωνία Μελόνι-Ράμα.

Τέτοιες επικίνδυνες αντιμετώπισεις όχι μόνο δεν «τραβάνε το χαλί κάτω από τα πόδια» των φασιστών αλλά, αντίθετα τους «στρώνουν κόκκινο χαλί» για να αυξήσουν την επιρροή τους μέσα σε μπερδεμένα κομμάτια της εργατικής τάξης.

Το «φαινόμενο Βάγκενκνεχτ» δεν είναι μία γερμανική ιδιαιτερότητα. Και εδώ, με επιχειρήματα δανεισμένα από την Βάγκενκνεχτ, το ΚΚΕ πρωτοστατεί στον αγώνα ενάντια «δικαιωματισμό», με αποκορύφωμα τις θέσεις του για το γάμο των ομόφυλων ζευγαριών. Το ίδιο και ο Πολάκης, που διεκδικεί την ηγεσία του ΣΥΡΙΖΑ με ένα πρόγραμμα που «στην πρώτη γραμμή της μαρκίζας δεν είναι ο δικαιωματισμός αλλά τα εργατικά λαϊκά δικαιώματα και οι ανάγκες».¹⁰ Για τους επαναστάτες, η απάντηση στο πώς θα τσακίσουμε την ακροδεξιά και τους φασίστες είναι η τακτική του Ενιαίου Μετώπου.

Το Ενιαίο Μέτωπο εμφανίστηκε ως πολιτική της Γ' Διεθνούς το 1921. Ήταν η περίοδος που ο καπιταλισμός σταθεροποιήθηκε και οι άρχουσες τάξεις προχωρήσανε στην επίθεση καθώς το επαναστατικό κύμα μετά τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο υποχώρησε. Αυτό απαιτούσε αμυντικές μάχες που θα μπορούσαν να ενώσουν όλη την εργατική τάξη. Ο Τρότσκι γενίκευσε αυτή την πολιτική

και στον αγώνα κατά του φασισμού.

Απαιτείται ένα Ενιαίο Μέτωπο γιατί οι επαναστάτες πρέπει να κινητοποιήσουν πολύ μεγαλύτερα στρώματα εργαζομένων, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που εξακολουθούν να πιστεύουν στην μεταρρύθμιση παρά την επανάσταση. Η δημιουργία και η δράση της ΚΕΕΡΦΑ υπηρξε την τακτική του Ενιαίου Μετώπου.

Έχουμε την εμπειρία από την μεγάλη, σκληρή αλλά και νικηφόρα πάλη ενάντια στη Χρυσή Αυγή, ότι ήταν η ΚΕΕΡΦΑ που έπαιξε κρίσιμο και αποφασιστικό ρόλο στο να ενώσει όλο τον κόσμο που θέλει να παλέψει ενάντια στο φασισμό που κορυφώθηκε στο γιγαντιαίο απεργιακό αντιφασιστικό συλλαλητήριο μπροστά από το Εφετείο, στις 7 Οκτώβρη του 2020, και σφράγισε την καταδίκη της.

Το ίδιο και σήμερα. Για να μην δώσουμε χώρο και λόγο στους φασίστες και στην ακροδεξιά σε καμία γειτονιά, κανέναν εργατικό χώρο, καμία σχολή και σχολείο. Για να τσακίσουμε κάθε ρατσιστική, σεξιστική και εθνικιστική επίθεση ενάντια στη ζωή και τα δικαιώματα των μεταναστών και των προσφύγων, των γυναικών, των ΛΟΑΤΚΙ ατόμων, των εθνικών μειονοτήτων. Για να ανοίξουν τα σύνορα, να πέσει ο φράχτης, να είναι καλοδεχούμενοι όλοι οι πρόσφυγες και οι μετανάστες. Για να μην αφήσουμε να

«πέσουν στα μαλακά» οι καταδικασμένοι νεοναζί στη δίκη σε δεύτερο βαθμό στο Εφετείο.

Εκτός από την ενότητα, το αντιφασιστικό κίνημα, για να νικήσει, θέλει και πολιτική συζήτηση. Θέλει καθαρές απαντήσεις απέναντι στην πολιτική του ρατσισμού, του εθνικισμού, του σεξισμού που θρέφει την ακροδεξιά και τους φασίστες. Μέσα από αυτή τη συζήτηση, οι επαναστάτες έχουν την δυνατότητα να κερδίσουν μεγάλα κομμάτια αντιφασιστών στην συνολική μάχη για την αντι-καπιταλιστική ανατροπή. ■

Σημειώσεις

1. <https://simeio.org.gr/i-eyropi-paei-akoma-pio-dexia-exi-simeia-gia-to-apotelesma-tis-9is-ioynioy>
2. <http://www.ananeotiki.gr/el/articles.php?tid=13555>
3. <https://www.marxists.org/archive/harman/1994/02/fascism.htm>
4. Enzo Traverso, Τα νέα πρόσωπα του φασισμού, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου
5. Robert Paxton, Η ανατομία του φασισμού, Εκδόσεις Κέδρος
6. <https://www.marxists.org/history/etol/writers/wolfreys/2006/xx/fascism.html>
7. Λέον Τρότσκι, Η πάλη ενάντια στο φασισμό στη Γερμανία, Εκδόσεις Μαρξιστικό Βιβλιοπωλείο
8. <https://www.marxists.org/archive/harman/1994/02/fascism.htm>
9. Ντενί Γκοντάρ, Γαλλία: Αντίσταση στη φασιστική απειλή, ΣΑΚ, No 166, <https://socialismfrombelow.gr/article.php?id=1499&issue=166#gsc.tab=0>
10. <https://www.koutipandoras.gr/article/polakissto-open-afta-einai-ta-krisima-lathi-tou-kasselaki-an-imoun-omofonikos-den-tha-ton-proteina-gia-proedro>



Αντιπολεμικό συλλαλητήριο στο Βερολίνο.

GERMANIA

Η “ατμομηχανή” της ΕΕ στη δίνη της κρίσης

Οικονομική ατμομηχανή; Κέντρο σταθερότητας; Άτυπη πολιτική ηγεσία της Ευρωπαϊκής Ένωσης; Στη συλλογική φαντασία της ευρωπαϊκής ελίτ, η Γερμανία κατάφερε να παίξει αυτούς τους ρόλους ακόμη και στις στιγμές που η ΕΕ βρέθηκε με την πλάτη στον τοίχο, στο αποκορύφωμα της κρίσης που ξεκίνησε το 2007-08. Κι όμως, τώρα μοιάζουν να ξυπνάνε από όνειρο και να επιστρέφουν στον εφιάλητη της πραγματικότητας.

Η Γερμανία έχει μετατραπεί σε κέντρο εξαγωγής άγχους για την κατάσταση

Ο Νίκος Λούντος εξετάζει όλες τις πλευρές της κρίσης στη Γερμανία και δείχνει τις καίριες επιλογές για την Αριστερά.

της οικονομίας, αναποφασιστικότητας για τις μεγάλες επιλογές του ευρωπαϊκού κεφαλαίου και καινούργιων δόσεων ρατσιστικού δηλητηρίου. Το φασιστικό κόμμα AfD κέρδισε τον Σεπτέμβριο τις εκλογές στο κρατίδιο της Θουριγγίας. Είναι η πρώτη φορά που οι φασίστες βγαίνουν πρώτοι σε οποιοδήποτε εκλογές στη Γερμανία μετά τον Χίτλερ. Ποιος Γερμανός πολιτικός είναι σε θέση σήμερα να κουνήσει αυστηρά το

δάχτυλο απέναντι στην άνοδο του “λαϊκισμού” στις χώρες του Νότου; Μια ολόκληρη εσωτερική και διεθνής αρχιτεκτονική στήθηκε μετά το Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με τη δέσμευση να μη μείνει ούτε ένα παράθυρο που θα επέτρεπε στο ναζισμό να ξανασηκώσει κεφάλι στη Γερμανία. Τώρα το AfD δεν νοιάζεται για παράθυρα, έχει μπει στα τοπικά και στο εθνικό κοινοβούλιο από την κυρίως είσοδο που του την άνοιξαν διάπλατα και

η Δεξιά και το σοσιαλδημοκρατικό SPD.

Τα τρία πρόσφατα εκλογικά αποτελέσματα, στη Θουριγγία, τη Σαξονία και το Βρανδεμβούργο δεν αφήνουν αμφιβολίες για το τι συμβαίνει. Στις δύο πρώτες, τα τρία κόμματα που συνιστούν την ομοσπονδιακή κυβέρνηση της Γερμανίας συντρίφτηκαν. Στη Θουριγγία «Το SPD του Σολτς πήρε 6,1%, δυο μονάδες κάτω και από το θλιβερό 8,2% που πήραν το 2019». Οι Πράσινοι έπεσαν στο 3,2%, κάτω από το όριο του 5% που τους έδινε βουλευτές. Το τρίτο κόμμα της κυβέρνησης του Σολτς, οι «Ελεύθεροι Δημοκράτες», κατέρρευσαν στο 1%. Οι φασίστες του AfD βγήκαν πρώτο κόμμα με σχεδόν 33%, κερδίζοντας πάνω από 9 μονάδες από το 2019. Στη Σαξονία, το AfD ανέβηκε τρεις μονάδες σε σχέση με το 2019, όταν είχε ήδη βγει δεύτερο κόμμα. Για 30 χιλιάδες ψήφους η επίσημη Δεξιά παρέμεινε πρώτο κόμμα. Το SPD βγήκε 4^ο κόμμα και οι Πράσινοι οριακά έμειναν στη Βουλή. Τα αποτελέσματα του SPD σε αυτά τα δύο κρατίδια είναι τα χαμηλότερα αποτελέσματα του κόμματος σε οποιοδήποτε εκλογές σε ολόκληρη την μεταπολεμική ιστορία.

Οι εκλογές στο Βρανδεμβούργο είχαν ακόμη πιο μεγάλο αντίκτυπο σε εθνικό επίπεδο. Το Βρανδεμβούργο είναι επίσης στην Ανατολική Γερμανία όπως και η Θουριγγία και η Σαξονία. Όμως, έχει τον ιδιαίτερο ρόλο να είναι γεωγραφική επέκταση της πρωτεύουσας καθώς περιτοίχίζει το Βερολίνο και μαζί σχηματίζουν μια ενιαία μητρόπολη. Το SPD δεν ήταν εκεί ποτέ μειοψηφική δύναμη. Αντίθετα έχει κερδίσει όλες τις εκλογές και κυβερνά ασταμάτητα από τότε που ενοποιήθηκαν οι δύο Γερμανίες, το 1990. Όμως τώρα, ο πρωθυπουργός του Βρανδεμβούργου, Ντίτμαρ Βόιντκε, ο οποίος τα τελευταία χρόνια κυβερνάει σε συνεργασία με τη Δεξιά και τους Πράσινους, αναγκάστηκε να απειλήσει ότι θα παραιτηθεί αν το AfD βγει πρώτο κόμμα. Κατάφερε να κινητοποιήσει ψηφοφόρους, να κόψει ψήφους από την επίσημη Δεξιά που βγήκε χαμένη και να παραμείνει πρώτος. Αλλά το

αποτέλεσμα ήταν πως το AfD εδραιώθηκε σαν μεγάλη δύναμη στο Βρανδεμβούργο, ανεβάζοντας τα ποσοστά του περισσότερο από κάθε άλλο κόμμα και χάνοντας την πρωτιά μόνο για 25 χιλιάδες ψήφους. Το Βρανδεμβούργο μάς δίνει μια καθαρή εικόνα για το πώς το SPD μετατρέπεται στη βασική πολιτική δύναμη που ανοίγει τον δρόμο στους φασίστες. Ο Βόιντκε κάλεσε τον κόσμο να τον στηρίξει απέναντι στο AfD όχι κοντράροντας τον φασισμό του AfD, αλλά αντίθετα υποσχόμενος ότι θα κλιμακώσει τις πολιτικές ενάντια στους μεταναστες. Η άνοδος του AfD, σύμφωνα με τον Βόιντκε, είναι αποτέλεσμα της υποτίθεται φιλο-μεταναστευτικής πολιτικής που ακολούθησαν στη Γερμανία τα «δημοκρατικά κόμματα». «*Τα τελευταία δέκα χρόνια αφήσαμε να ακυρωθούν μια σειρά κανόνες στην Ευρώπη όσον αφορά στη μετανάστευση. Πολλοί άνθρωποι ανησυχούν ότι το κράτος πλέον δεν έχει τον έλεγχο. Η πίεση αυξάνεται γιατί πολλά κράτη στην Ευρώπη έχουν ήδη αλλάξει τις πολιτικές τους όσον αφορά στο άσυλο και τη μετανάστευση. Η Γερμανία πρέπει να αντιδράσει*».¹

Ρατσιστική στροφή

Και όντως, το γερμανικό κράτος, «αντιδρά», όπως προτείνει ο Βόιντκε. Η Υπουργός Εσωτερικών (του SPD), Νάνσι Φέζερ, ανακοίνωσε τον Σεπτέμβρη ελέγχους σε όλα τα χερσαία σύνορα. Ακόμη και ο Ντόναλντ Τουσκ, της Πολωνίας, ξεσηκώθηκε κατηγορώντας τη Γερμανία ότι για εσωτερικούς λόγους, καταργεί στην πράξη τη συμφωνία Σένγκεν. Η Φέζερ και ο καγκελάριος Σολτς ανακοίνωσαν καινούργιο σχέδιο επιτάχυνσης των απελάσεων και μαζικής περικοπής των επιδομάτων στους πρόσφυγες που ζητάνε άσυλο. Ως επίδειξη πυγμής, απέλασαν 28 ανθρώπους στο «ασφαλές» Αφγανιστάν.²

Στα μέσα Οκτώβρη, το γερμανικό Κοινοβούλιο πέρασε το καινούργιο «πακέτο ασφάλειας» της κυβέρνησης, που ανάμεσα σε άλλα, κόβει την οποιαδήποτε βοήθεια σε πρόσφυγες που έχουν

έρθει μέσω άλλης χώρας της Συμφωνίας του Δουβλίνου «*όταν τους είναι νομικά και πραγματικά δυνατό να εγκαταλείψουν τη χώρα*». Η Φέζερ δήλωσε πως ο νόμος είναι «η κατάλληλη απάντηση» σε απειλές όπως «ο ισλαμισμός, ο αντισημιτισμός, ο εξτρεμισμός από Δεξιά και Αριστερά και η βίαιη παραβατικότητα». Το SPD, δηλαδή, υιοθετεί ολόκληρη την ατζέντα της ακροδεξιάς με τρόπο που η δεξιά κυβέρνηση της Μέρκελ δεν έφτασε να το κάνει. Και τώρα, με τη σειρά της η Δεξιά πιέζει για ακόμη περισσότερο ρατσισμό. Ο επικεφαλής του CDU, Φρίντριχ Μερτς, ζήτησε από τους βουλευτές του να καταψηφίσουν το πακέτο γιατί είναι πολύ περιορισμένο και υποσχέθηκε πολύ πιο γρήγορες απελάσεις αν το CDU έρθει στην κυβέρνηση.³

Ένα ολόκληρο πολιτικό σύστημα κινείται παραζαλισμένο από ήττα σε ήττα, με μόνο κριτήριο την άνοδο του AfD, όχι για να σταματήσει τον φασισμό, αλλά για να διασώσει την κυβερνησιμότητα της χώρας. Έτσι έχουν χαρίσει στο AfD τον τίτλο του «δυναμικού παράγοντα» της πολιτικής σκηνής και έτσι το βοήθανε να μαζεύει τις ψήφους των πιο αγανακτισμένων. Στο Βρανδεμβούργο οι φασίστες πήραν 47% αυτών που δηλώνουν ότι βρίσκονται σε άσχημη οικονομική κατάσταση, 46% στους χειρόνακτες εργατές, αλλά 25% σε όσους δηλώνουν ότι βρίσκονται σε καλή οικονομική κατάσταση.⁴

Οι πολιτικές ηγεσίες της Γερμανίας αντιδρούν σπασμωδικά στα εκλογικά αποτελέσματα, αλλά οι παράγοντες της αποσταθεροποίησης είναι πολύ βαθύτεροι, παρότι έκλειναν τα μάτια για χρόνια. Η Γερμανία μπορεί να φάνταζε «ατμομηχανή» όταν οι χώρες της περιφέρειας της Ευρώπης βούταγαν στο οικονομικό κενό, αλλά η ατμομηχανή αντί να βγάλει τα υπόλοιπα βαγόνια από το τέλμα, κινήθηκε η ίδια προς τα πίσω. Η οικονομία βρίσκεται σε στασιμότητα τα τέσσερα τελευταία χρόνια. Ο οικονομολόγος Μάικλ Ρόμπερτς συμπυκνώνει την κατάσταση ως εξής: «*Η μεγαλύτερη οικονομία της Ευρώπης βρίσκεται σε ύφεση. Το πρ*

ματικό ΑΕΠ στο δεύτερο τρίμηνο του 2024 ήταν κατά 0,1% χαμηλότερο από το πρώτο και εξίσου χαμηλότερο με το αντίστοιχο τρίμηνο του 2023. Μάλιστα, το πραγματικό ΑΕΠ δεν έχει επιδείξει καμία άνοδο για πέντε συναπτά τρίμηνα και βρίσκεται βαλτωμένο εδώ και τουλάχιστον τέσσερα χρόνια». ⁵ Ο Κεντρικός Τραπεζίτης της Γερμανίας στις 19 Σεπτεμβρίου ανακοίνωσε πως η συρρίκνωση θα συνεχιστεί και στο τρίτο τρίμηνο του 2024 «δεδομένης μια βαθιάς ύφεσης στη βιομηχανία, περιορισμένων επενδύσεων και διευρυμένης επιφυλακτικότητας των καταναλωτών». ⁶ Οι οικονομολόγοι της Κεντρικής Τράπεζας στην ίδια ανακοίνωση δηλώνουν την απορία τους γιατί η κατανάλωση παραμένει στάσιμη, αφού οι μισθοί δεν έχουν πέσει και η ανεργία παραμένει χαμηλή. Όμως, το πρόβλημα που βγάζει μάτια δεν είναι η κατανάλωση, αλλά η πτώση των επενδύσεων.

Το τελευταία τέσσερα χρόνια, μετά τη βουτιά στην πανδημία, το ΑΕΠ επέστρεψε στα προηγούμενα επίπεδα και έχει βαλτώσει. Ο πόλεμος στην Ουκρανία, αλλά και οι υπόλοιποι λόγοι που έχουν αυξήσει τις τιμές της ενέργειας και των πρώτων υλών έχουν χτυπήσει κι άλλο τα ποσοστά κέρδους των Γερμανών καπιταλιστών. Οι διάφορες μορφές που παίρνει ο εμπορικός πόλεμος με την Κίνα προκαλεί επιπλέον επιπλοκές. Η αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας χτυπιέται ήδη και βλέπει μπροστά της κι άλλους κινδύνους αν ακυρωθούν τα συμβόλαια με τις κινέζικες εταιρείες. Η βιομηχανική δραστηριότητα έχει πάρει απότομη κατηφόρα από το 2021 και μετά. Οι επενδύσεις συρρικνώνονται. Ο «σχηματισμός παγίου κεφαλαίου» (δηλαδή οι επενδύσεις) δεν έχει πιάσει ακόμη τα επίπεδα πριν από την πανδημία, βρίσκεται 3,9% χαμηλότερα από τα τέλη του 2019. Είναι η χειρότερη επίδοση μεταξύ των τεσσάρων μεγαλύτερων χωρών της ΕΕ. Η παραγωγικότητα ανά μονάδα κεφαλαίου (το ποσοστό κέρδους) στα τέλη του '23 ήταν σχεδόν 1% κάτω από πριν από την πανδημία. ⁷ Οι τραπεζίτες κατηγορούν τον κόσμο ότι δεν καταναλώνει αρκετά,

αλλά το ίδιο το κράτος είναι αυτό που έβαλε το μεγαλύτερο φρένο στη δημόσια κατανάλωση και σε όλες τις δαπάνες.

Στη διάρκεια της πανδημίας άνοιξαν τις κάνουλες του δημόσιου χρήματος για να σώσουν τον καπιταλισμό από το κώμα. Όμως στη συνέχεια, ήρθαν σχεδόν εκδικητικά να τα πάρουν όλα πίσω. Για άλλη μια φορά, είναι η συγκυβέρνηση του SPD με τους Πράσινους και τους Φιλελεύθερους που ανέλαβε την επίθεση. Η Γερμανία, είπε ο Σολτς, πρέπει να συνεχίσει να διδάσκει ότι τα κράτη χαλάνε μόνο όσα βγάζουν. Το 2024 ξεκίνησε με τους αγρότες στους δρόμους και τα τρακτέρ να παρελαύνουν στο Βερολίνο, γιατί πάνω τους έκανε την πρώτη επίθεση ο φετινός προϋπολογισμός. Τους έκοψε την επιστροφή φόρου που δικαιούνταν στα καύσιμα, μια βοήθεια που είχαν οι αγρότες από το 1951. Ταυτόχρονα η κυβέρνηση αύξησε τους φόρους στα αεροπορικά εισιτήρια και μαζί με την επίθεση στους αγρότες βάπτισε αυτό το πακέτο «περιβαλλοντικό».

Την ίδια στιγμή όμως, η ίδια κυβέρνηση πάγωνε μονομιάς όλα τα σχέδια για επενδύσεις κλιματικής μετάβασης και εκσυγχρονισμού που είχαν πολυδιαφημιστεί. Το κονδύλι για το περιβάλλον δέχτηκε περικοπή 45 δισεκατομμυρίων ευρώ μέχρι το 2027, με τους Πράσινους να συμφωνούν πως το χρέος της χώρας είναι πιο σημαντικό από το περιβάλλον. Πακέτο στην ίδια συμφωνία ήρθε και η επίθεση στους ανέργους. Τα γραφεία ευρέσεως εργασίας κόβουν πλέον μέσα σε ένα δίμηνο τα επιδόματα, ενώ καταργήθηκε το επίδομα 75 ευρώ για κατάρτιση. Όταν κραυγάζουν ενάντια στα επιδόματα των προσφύγων και των μεταναστών, η αιτία δεν είναι μόνο ο ρατσισμός. Είναι κομμάτι της επίθεσης ενάντια σε όλες τις κοινωνικές δαπάνες.

Χαμηλόμισθοι

Όλες οι πιέσεις φορτώνονται στους πιο αδύναμους, σε μια χώρα που πλέον είναι η δεύτερη μέσα σε όλη την ΕΕ (με πρώτη τη Λιθουανία) στο ποσοστό των χαμηλόμισθων. Σχεδόν ένας στους τέσ-

σερις εργαζόμενους στη Γερμανία πληρώνεται κάτω από τα δύο τρίτα του διήμεσου μισθού - ένας ολόκληρος στρατός από εργάτες που δυσκολεύονται να τα βγάλουν πέρα ως το τέλος του μήνα μέσα στην πλουσιότερη χώρα της ΕΕ. Αυτοί οι εργάτες και εργάτριες συγκεντρώνονται σε μεγάλα ποσοστά στα κρατίδια της πρώην Ανατολικής Γερμανίας που πρόσφατα είδαν τα σοκαριστικά εκλογικά αποτελέσματα. ⁸

Η συγκυβέρνηση του SPD σπέρνει κι άλλη φτώχεια κι άλλη διάλυση σε αυτόν τον κόσμο, αλλά θέλει με το ζόρι να πει πως την άνοδο του AfD τη φέρνουν οι μετανάστες. Στην πραγματικότητα, στην Ανατολική Γερμανία υπάρχουν πολύ λιγότεροι μετανάστες από την υπόλοιπη Γερμανία. Από τα 14 εκατομμύρια «ξένων» που καταγράφει η Στατιστική Υπηρεσία της Γερμανίας, 350 χιλιάδες είναι στη Σαξονία, 200 χιλιάδες στο Βρανδεμβούργο και μόλις 180 χιλιάδες στη Θουριγγία. ⁹ 35 χρόνια μετά την ενοποίηση των δύο Γερμανιών, οι ίδιοι οι ντόπιοι της Ανατολικής Γερμανίας, ιδιαίτερα οι νέοι, συνεχίζουν να μεταναστεύουν εσωτερικά προς τις πλουσιότερες περιοχές στη Δύση. Το AfD χτίζει τη βάση του στην Ανατολική Γερμανία ρίχνοντας την ευθύνη για τη φτώχεια στους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Η συγκυβέρνηση του SPD συγκατανεύει πλέον στο ρατσισμό και απαντάει πως όντως οι μετανάστες φταίει και υπόσχεται κλειστά σύνορα. Το AfD ρίχνει επίσης την ευθύνη στους Πράσινους και λέει πως η κλιματική αλλαγή είναι μια απάτη. Οι Πράσινοι με την υπεράσπιση της λιτότητας και με τις επιθέσεις στους αγρότες επιβεβαιώνουν στα μάτια εκατομμυρίων πως η μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής, αν δεν έχει ταξικό πρόσημο, μπορεί να μετατραπεί σε μια επίθεση κατά των φτωχών.

Το AfD δεν είναι, ωστόσο, απλώς ένα λαϊκιστικό κόμμα που εκμεταλλεύεται το πολιτικό κενό μοιράζοντας ψέματα. Από την ίδρυσή του, το 2013, μετατρέπεται ανοιχτά σε φασιστικό κόμμα μέσα από μια σειρά διευρύνσεις και αποχω-

ρήσεις στην ηγεσία του. Όπως εξηγούσε ο Σωτήρης Κοντογιάννης, στην Εργατική Αλληλεγγύη: «Το AfD πρωτοεμφανίστηκε στην πολιτική σκηνή το 2013 με μια ευρωσκεπτικιστική ατζέντα που έβαζε στο στόχαστρό της τη “διάσωση” των χρεοκοπημένων χωρών του ‘Ευρωπαϊκού Νότου’ –και ιδιαίτερα τους ‘τεμπέληδες Έλληνες’ που, όπως έγραφαν τότε οι γερμανικές κίτρινο-φυλλάδες ‘έκαναν μόνιμα διακοπές με τα λεφτά των Γερμανών φορολογουμένων’. Τα ιδρυτικά του στελέχη προέρχονταν όλα από την χριστιανοδημοκρατία, την παραδοσιακή δεξιά της Γερμανίας, το κυβερνών την εποχή εκείνη κόμμα της Άνγκελα Μέρκελ και του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε.

Στη συνέχεια, χάρη στη ρατσιστική του φρασεολογία μίσους, κατάφερε να συσπειρώσει γύρω του όλα τα ακροδεξιά και νεοναζιστικά αποβράσματα της Γερμανίας. Το 2017 κάποια από τα τότε ηγετικά στελέχη του AfD προσπάθησαν να διαγράψουν τον Μπιέρν Χέκε, έναν αμετανόητο θαυμαστή του Χίτλερ και των SS που ανάμεσα στα άλλα ζητάει την κατεδάφιση του Μνημείου των Δολοφονημένων (στο Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο) Εβραίων (βρίσκεται στο Βερολίνο) και την αποποινικοποίηση της άρνησης του Ολοκαυτώματος –αλλά χωρίς αποτέλεσμα. Ο Χέκε είναι σήμερα ο αρχηγός της κομματικής οργάνωσης του AfD στη Θουριγγία και ο ‘μεγάλος νικητής’ των εκλογών της 1ης Σεπτεμβρίου. Η πτέρυγα του Χέκε, που ηγήθηκε της ενοποίησης του αρχικά ‘νεοφιλελεύθερου’ AfD με τις ναζιστικές συμμορίες, πλέον είναι το κέντρο βάρους του κόμματος, είτε εμφανίζεται ανοιχτά είτε μεταμφιεσμένη. Στη Σαξονία, ο αρχηγός του κόμματος, πλασάρεται ως πιο σοβαρός, αλλά προέρχεται από την τάση του Χέκε. Στο Βρανδεμβούργο, οι ίδιες οι γερμανικές αρχές είχαν την ηγεσία του AfD στη λίστα των “ακροδεξιών απειλών για το γερμανικό Σύνταγμα”.

Στο μεταξύ το κέντρο του κόμματος, στο Βερολίνο, λειτουργεί ως “μοντέρνα” βιτρίνα. Έχει δύο συμπεδέρους, έναν



Ναζιστικός χαιρετισμός από ηγέτη του AfD.



Αντιφασιστικό συλλαλητήριο. Η πικέτα γράφει «Ποτέ ξανά 1933».

από την Ανατολή και μία από τη Δύση. Ο μεν Τίνο Κρουπάλα προέρχεται από το CDU και μεταπήδησε στο AfD το 2015. Η δε Αλίσε Βάιντελ πέρασε κατευθείαν από τραπεζίτσα σε “υπερασπίστρια του λαού”. Έκανε καριέρα ως σύμβουλος στη Goldman Sachs, σε τράπεζες της Φρανκφούρτης και για έξι χρόνια βρισκόταν στην Τράπεζα της Κίνας. Δηλώνει θαυμάστρια της Θάτσερ και για χρόνια ήταν μέλος του ιδρύματος Φρίντριχ φον Χάγιεκ [ενός από τους ‘πατεράδες’

του νεοφιλελευθερισμού’].

Απέναντι σε ένα σύστημα που δεν δουλεύει, το AfD ρίχνει την ευθύνη σ’αυτούς “που ζουν με δανεικά”, στους πρόσφυγες και μετανάστες, στα τρανς άτομα, στους περιβαλλοντιστές, στη σύγχρονη εκπαίδευση που “διαφθείρει τη νεολαία”, στους “εχθρούς της Γερμανίας”. Το πολιτικό πρόβλημα στη Γερμανία όμως δεν προκαλείται από αυτή την προπαγάνδα μίσους. Αλλά από το γεγονός ότι η Αριστερά δεν τολμάει να πει



Ο Όλαφ Σολτς του SPD προσφέρει ανθοδέσμη στη Μέρκελ

την αλήθεια για το ποιος φταίει. Να μιλήσει και να οργανώσει ενάντια στους πλούσιους και τον καπιταλισμό.

Θεσμική αριστερά

Η πρόσφατη διάσπαση της Linke, του ισχυρότερου μέχρι πρόσφατα κόμματος της Αριστεράς, δεν είναι η αιτία αλλά το αποτέλεσμα της αδυναμίας της κοινοβουλευτικής Αριστεράς να παρέμβει και να κερδίσει μέσα σε συνθήκες τόσο έντονης κρίσης. Η Linke παρουσίασε όλα τα συντηρητικά χαρακτηριστικά που έδειξε όλο το πολιτικό σύστημα της Γερμανίας. Μέχρι τα μέσα της περασμένης δεκαετίας φαινόταν να κινείται σταθερά ανοδικά. Αλλά η άνοδος και οι εκλογικές επιτυχίες μετατόπισαν όλη την έμφαση στο κοινοβούλιο και στις πολιτικές συμμαχίες με το SPD και τους Πράσινους. Όσοι ασκούσαν κριτική από τα Αριστερά κατηγορούνταν ότι δεν ήθελαν να αφήσουν το κόμμα να μεγαλώσει. Ιδεολογικά έδινε όλο και περισσότερο την εικόνα ενός κόμματος του

κράτους που υπερασπίζεται τα ιερά και τα όσια του γερμανικού καπιταλισμού, απλά με "προοδευτικό πρόσημο".

Είναι μια εμπειρία κοινή σχεδόν σε όλες τις χώρες της Ευρώπης την τελευταία δεκαετία. Καθώς η κρίση βάθυνε και απλώθηκε (οικονομία, πανδημία, πόλεμοι), οι υπερασπιστές του κοινοβουλευτικού δρόμου βρέθηκαν μπροστά της πιο σαστισμένοι ακόμη και από τη Δεξιά. Στη Γερμανία, αυτή η αντίφαση έγινε ακόμη πιο βίαια, μιας και η κοινοβουλευτική Αριστερά ήταν και είναι βαθιά συνδεδεμένη με όλους τους θεσμούς του κράτους που ζουν και αναπαράγονται με βάση την αδιατάρακτη σταθερότητα (ιδρύματα, ισοτιμία, Πανεπιστήμια, γραφειοκρατίες των συνδικάτων, υπηρεσίες και οργανώσεις - παραρτήματα του κράτους). Όσο οι ρεφορμιστές διεισδύουν στους θεσμούς, τόσο ισχυρίζονται πως μπορούν να παλεύουν το σύστημα από ισχυρότερες θέσεις. Όταν όμως ξεσπάει η κρίση, αντί να χρησιμοποιήσουν αυτή την ισχύ ενά-

ντια στο σύστημα, τρέχουν πρώτοι να σώσουν τους θεσμούς γιατί από αυτούς εξαρτάται η επιβίωσή τους. Πρόκειται για μια διαδικασία που πρώτη απ'όλους κατανόησε, περιέγραψε και αντιπάλεψε η Ρόζα Λούξεμπουργκ ακριβώς στη Γερμανία στις αρχές του 20ου αιώνα.

Δεν υπάρχει μεγαλύτερη απόδειξη για το κατρακύλισμα στην υπεράσπιση του κράτους από τη στάση της Linke μπροστά στη σφαγή των Παλαιστίνιων. Το γερμανικό κράτος είναι ένας από τους ισχυρότερους πάτρωνες του σιωνισμού, οικονομικά, στρατιωτικά, και στη διεθνή διπλωματία. Η Μέρκελ είχε αποκαλέσει την ασφάλεια του Ισραήλ, "Staatsräson" για τη Γερμανία (ζήτημα εθνικού συμφέροντος).¹⁰ Είναι ο δεύτερος μεγαλύτερος προμηθευτής εξοπλισμών στο Ισραήλ και ο Όλαφ Σολτς διέταξε καινούργιες παρτίδες όπλων. Τα γερμανικά ναυπηγεία χτίζουν τα υποβρύχια του Ισραήλ από τη δεκαετία του '90. Αυτή τη βρόμικη ηγετική συμμετοχή του στα αποικιοκρατικά εγκλήματα, το γερμανικό κρά-

τος την κρύβει πίσω από τον μανδύα της “αντίθεσης στον αντισημιτισμό”. Τα κραυγαλέα ψέματα τα υπερασπίζονται με επιβολή άγριας καταστολής μέσα στη Γερμανία σε επίπεδο μακαρθισμού. Απαγορεύουν συγκεντρώσεις, διαδηλώσεις υπέρ των Παλαιστίνιων, αλλά ακόμη και εκδηλώσεις, παρουσιάσεις βιβλίων.¹¹ Τι έκανε η Linke για όλα αυτά; Η απάντηση είναι τίποτα άλλο από το να αναπαράγει την φιλο-ισραηλινή προπαγάνδα. Υπάρχουν πολλοί τρόποι κάποιος να ντύσει τις υπηρεσίες σου προς το κράτος με αριστερά χρώματα. Όταν η αστυνομία επιτίθεται στις μουσουλμάνες, ισχυρίζεται πως γίνεται ενάντια στην καταπίεσή τους από το ισλάμ. Όταν επιτίθεται στους Παλαιστίνιους, είναι για λόγους “αντιφασιστικής μνήμης”. Όταν αγκαλιάζει το NATO και κλιμακώνει τους εξοπλισμούς λόγω Ουκρανίας, πρόκειται για τον αγώνα ενάντια στον “αυταρχισμό του Πούτιν”. Όσες δικαιολογίες κι αν βρει ο ρεφορμιστής, δεν παύει να είναι ένα τομάρι ξεπουλημένο στο κράτος του.

Αυτή η δυναμική του ρεφορμισμού παρέσυρε (και διέσυρε) ακόμη και οργανώσεις που ισχυρίζονταν πως ανήκουν στην επαναστατική παράδοση. Η κυρίαρχη τάση στο δίκτυο Marx21 έβγαλε εκτός οργάνωσης τους αγωνιστές που συνδέονται με την Διεθνή Σοσιαλιστική Τάση (στην οποία ανήκει το ΣΕΚ), καθώς ένα μεγάλο κομμάτι του μηχανισμού της οργάνωσης είχε μετατραπεί σε γραφειοκράτες της Linke ή των συνδικάτων. Κάθε ανεξάρτητη επαναστατική παρέμβαση της οργάνωσης θεωρούταν κίνδυνος για να χαλάσουν οι σχέσεις με τους θεσμούς. Οι επαναστάτες σοσιαλιστές στη Γερμανία βρίσκονται μπροστά στο καθήκον να ανασυγκροτήσουν την επαναστατική Αριστερά, προς το παρόν μέσα από δύο οργανώσεις, το Sozialismus von Unten (Σοσιαλισμός από τα Κάτω) και τη Revolutionäre Linke (Επαναστατική Αριστερά).

Η διάσπαση της Linke σε κεντρικό επίπεδο με την αποχώρηση της Ζάρα Βάγκενκνεχτ και τη δημιουργία του BSW έκανε την κρίση της Αριστεράς ακόμη

πιο εξόφθαλμη αλλά ταυτόχρονα προσέφερε μια υπηρεσία: άνοιξε τη συζήτηση για τη στρατηγική. Η Βάγκενκνεχτ μαζί με άλλους εννιά βουλευτές της Linke αποχώρησαν και ίδρυσαν το κόμμα με το οποίο κατέβηκαν πρώτα στις ευρωεκλογές, καταφέροντας σχεδόν συντριπτικό χτύπημα στο πρώην κόμμα τους. Το BSW πήρε 6,2% και η Linke 2,7%. Και στις τρεις τοπικές εκλογές του Σεπτεμβρίου, το BSW πήρε περισσότερες ψήφους από τη Linke.

Το φαινόμενο έχει πάνω από μία πλευρές. Η Βάγκενκνεχτ για πολλά χρόνια ήταν προβεβλημένο στέλεχος του κόμματος αλλά ταυτόχρονα και ηγέτης μιας τάσης που κατηγορούσε τη Linke για υπερβολικά φιλο-μεταναστευτικές και αντιρατσιστικές πολιτικές. Ισχυριζόταν πως οι αριστερές πολιτικές στο ζήτημα των δικαιωμάτων έρχονται σε αντίθεση με την υπεράσπιση της εργατικής τάξης. Στην πραγματικότητα αναπαράγει τα γνωστά κυρίαρχα επιχειρήματα λέγοντας πως “δεν υπάρχει χώρος για όλους”. Λέει πως το φταίξιμο για την πτώση του επιπέδου στο σύστημα εκπαίδευσης, για την έλλειψη κατοικίας και για ένα σωρό άλλα προβλήματα του καπιταλισμού οφείλεται στον υπερβολικό αριθμό μεταναστών.¹²

Όμως η ρήξη με την Linke προχώ-

ρησε ένα βήμα παραπέρα όταν η τάση της βγήκε ανοιχτά ενάντια στο NATO και τον πόλεμο στην Ουκρανία. Η ηγεσία της Linke ακολουθούσε τη γραμμή του συμβιβασμού με την επίσημη πολιτική του γερμανικού κράτους. Επισήμως ενάντια στην αποστολή όπλων στην Ουκρανία, αλλά με πολλά ‘ναι μεν, αλλά’. Ξανά, η πολιτική της Linke κρυβόταν πίσω από έναν υποκριτικό “αντιφασισμό”, λέγοντας πως η αντίθεση στον πόλεμο δεν πρέπει να είναι τόσο ξεκάθαρη για να μην ταυτίζεται η Αριστερά με τους ακροδεξιούς υποστηρικτές του Πούτιν. Το αποτέλεσμα ήταν να δοθεί ακόμη περισσότερος χώρος στο AfD να εμφανίζεται σαν “αντιπολεμικό” και “αντιNATOϊκό” κόμμα. Η ηγεσία της Linke κατηγορεί τώρα την Βάγκενκνεχτ ότι εγκατέλειψε την Αριστερά και πως γίνεται ουρά του AfD. Όμως, την ευκαιρία στην Βάγκενκνεχτ να εμφανιστεί ως παράγοντας ανατροπής του πολιτικού σκηνικού την έδωσε ξανά η Linke. Η Βάγκενκνεχτ απαντάει σε μια πραγματική ανάγκη για έναν φορέα που στέκεται απέναντι στις μεγάλες πολιτικές δυνάμεις και όχι πλάι τους- αλλά το κάνει δίνοντας όλες τις λάθος και επικίνδυνες απαντήσεις. Ωστόσο, παρά την εικόνα που θέλει η ίδια να δώσει για το κόμμα της (ούτε Αριστερά, ούτε Δεξιά), οι αλλαγές που



Σάρα Βάγκενκνεχτ

έφερε το κόμμα της έχουν να κάνουν με την Αριστερά. Στο Βρανδεμβούργο για παράδειγμα οι εκλογικές αναλύσεις δείχνουν ότι οι περισσότεροι ψηφοφόροι της ήρθαν από τη Linke και αμέσως μετά από κόσμο που δεν είχε ψηφίσει το 2019. Τρίτοι στη σειρά είναι όσοι πέρασαν στην Βάγκενκνεχτ από το SPD.¹³

Επαναστατική απάντηση

Αυτό που επιβεβαιώνεται είναι ότι η κρίση τρέχει με μεγαλύτερους ρυθμούς από όσους προβλέπουν σε κάθε χρονική στιγμή οι “ψύχραιμες εκτιμήσεις”. Η Γερμανία δεν είναι μια τυχαία χώρα, είναι η μεγαλύτερη χώρα της Ευρώπης και συνεχίζει να είναι η βιομηχανική της καρδιά. Δεν χρειάζεται να ξέρει κανείς πολλή ιστορία για να σοκαριστεί μπροστά στην κατάρρευση των κομμάτων και τη νίκη των φασιστών για πρώτη φορά σε μεγάλες εκλογές. Η Αριστερά πρέπει να πιάσει το ρυθμό αυτών των εξελίξεων, ειδάλλως θα βρίσκεται πάντα ένα επεισόδιο πίσω.

Όπως σωστά επισημαίνει μια πρόσφατη παρέμβαση της οργάνωσης Sozialismus von Unten σε διαδικασία της Linke: «Οι εκδηλώσεις της κρίσης του καπιταλισμού γίνονται ολοένα και πιο σοβαρές και απαιτούν μια Αριστερά ικανή να αναλαμβάνει δράση. Είναι καιρός για αποφάσεις και όχι για συμβιβασμούς. Σε συνδυασμό με την άνοδο του AfD, μετατοπίζονται τα όρια για το τι μπορεί να ειπωθεί και να γίνει. Ο ρατσισμός απλώνεται στην κοινωνία και οι επιθέσεις σε κουίρ, μετανάστες και πρόσφυγες γίνονται όλο και πιο συχνές. Χρειαζόμαστε πλατιές αντιφασιστικές διαδηλώσεις και αντιρατσιστικές καμπάνιες για να τα σταματήσουμε όλα αυτά.

Η κλιματική καταστροφή κλιμακώνεται και απαιτεί λύσεις έξω από την καπιταλιστική λογική της αγοράς που κυνηγάει το κέρδος. Για να τα καταφέρουμε, δεν αρκεί απλώς να θέλουμε να διαχειριστούμε το σύστημα της εκμετάλλευσης. Ο στόχος πρέπει να είναι να το ξεπεράσουμε.

Οι πόλεμοι στην Ουκρανία, τη Γάζα,

το Λίβανο και αλλού, όπως και ο μαζικός επανεξοπλισμός και στρατιωτικοποίηση της Γερμανίας που πάνε μαζί τους, απαιτούν συνολική αντίθεση από την Αριστερά. Αυτός είναι ο μόνος δρόμος για να κριτικάρουμε με αξιοπιστία την πολιτική της άγριας λιτότητας.

Η Linke δεν απαντάει σε αυτές τις προκλήσεις καθαρά και αποφασιστικά, και γενικά δρα εντελώς διστακτικά. Αλλά σε καιρούς κοινωνικής πόλωσης, ένα αριστερό κόμμα πρέπει να μπορεί να τοποθετηθεί ξεκάθαρα. Αν προσπαθήσει να ενοποιήσει αντιφατικές τάσεις, γίνεται ανίκανο να αναλάβει δράση. Κάνοντάς το, ψαλιδίζει τις δυνατότητές του να σταθεί ως αριστερή εναλλακτική στην ρατσιστική ψευτο-αντιπολίτευση του AfD προς την κυβέρνηση. Το κόμμα της Βάγκενκνεχτ ξεδιάντροπα αλλά έξυπνα εκμεταλλεύεται αυτό το κενό».

Η εμπειρία των συντρόφων στη Γερμανία είναι πολύτιμη για την καυτή αναγκαιότητα να χτιστεί μαζική, ανεξάρτητη, επαναστατική Αριστερά. Ακριβώς επειδή το σύστημα βασανίζεται από τις ίδιες του τις αντιφάσεις, μόνο αν οι επαναστάτες και οι επαναστάτριες οργανώνονται ανεξάρτητα μπορούν να μην θαφτούν μέσα στις ίδιες αντιφάσεις. Το αντιφασιστικό κίνημα είναι το πιο χαρακτηριστικό αλλά και πιο επείγον παράδειγμα. Χρειάζεται κινητοποίηση των πάντων για να σταματήσει η άνοδος του AfD και η μετατροπή των νοσταλγών του Χίτλερ σε “κανονικό κόμμα”. Χρειάζεται ενιαίο μέτωπο με τη βάση των συνδικάτων, με τον κόσμο που ψηφίζει SPD και Πράσινους. Αυτό όμως δεν μπορεί να γίνει με όρους κοινοβουλευτικού παιχνιδιού, αφήνοντας τη μάχη ενάντια στην κυβέρνηση και τη λιτότητά της για μετά. Η κυβέρνηση του SPD και οι επιθέσεις της στρώνουν το χαλί στους φασίστες και τα δυο μέτωπα είναι παράλληλα αναγκαία. Η “υγειονομική ζώνη” που έστηνε το κράτος για δεκαετίες απέναντι στους φασίστες αποδείχθηκε χάρτινη. Η μαζική κινητοποίηση επανέρχεται στο προσκήνιο.¹⁴ Ούτε μπορεί πλέον κανείς να αφήνει τον ρατσισμό έξω από

τη μάχη με τους φασίστες, πολεμώντας τους μόνο στο “όνομα της δημοκρατίας”, τη στιγμή που η επίσημη Δεξιά, το ίδιο το SPD και πλέον και κομμάτια της Αριστεράς αναπαράγουν τη ρατσιστική προπαγάνδα.

Το ίδιο όσον αφορά στον πόλεμο. Το γερμανικό κράτος την ίδια στιγμή που στέλνει στα σκουπίδια την “παραδοσιακή” μεταπολεμική δέσμευση της Γερμανίας ενάντια στην αποστολή όπλων και αύξηση των εξοπλισμών, ορκίζεται στο όνομα της “παραδοσιακής” φιλίας με το Ισραήλ και κυνηγάει τους Παλαιστίνιους και τους υπερασπιστές τους. Χρειαζόμαστε μια Αριστερά που μπορεί να σταθεί όρθια και να λέει την αλήθεια χωρίς καμιά δέσμευση απέναντι στις “παραδόσεις του κράτους”. Με τους Παλαιστίνιους μέχρι τη νίκη και ενάντια σε όλους τους εξοπλισμούς, ενάντια στο NATO. Η Γερμανία έχει μετατραπεί με ταχύτατους ρυθμούς σε μια χώρα εντελώς διαφορετική πολιτικά από ό,τι ήταν μόλις πριν από πέντε χρόνια. Πρέπει να βοηθήσουμε στο χτίσιμο μιας Αριστεράς που θα αντιστοιχεί σε αυτές τις τεράστιες αλλαγές. ■

Σημειώσεις

1. Tagesspiegel 19 Σεπτέμβριον 2024.
2. Politico, 11 Σεπτέμβριον 2024.
3. El Pais, 19 Οκτώβριον 2024.
4. Adam Tooze, “Analyzing the right-wing swing in Germany”, Chartbook 314
5. Michael Roberts, “Germany: the end of EU hegemony?”, The Next Recession blog, 1 Σεπτέμβριον 2024.
6. “German economy could shrink again in Q3, Bundesbank warns”, Reuters 19 Σεπτέμβριον 2024.
7. Judith Arnal, “Above pre-pandemic levels? Not entirely: lessons and comparative visual analysis of the Eurozone”, Real Instituto El Cano, 16 Οκτώβριον 2024.
8. Ρόμπερτς, στο ίδιο
9. “Foreign population on 31 December 2023, by Land”, destatis.de
10. Pankaj Mishra, “Memory Failure”, London Review of Books, 4 Γενάρη 2024.
11. Δείτε την ανταπόκριση του Λευτέρη Αραμπατζή από τη Γερμανία, “Γερμανία: Οργή ενάντια στις απαγορεύσεις”, Εργατική Αλληλεγγύη 16 Απριλίου 2024.
12. Sahra Wagenknecht, “Condition of Germany”, συνέντευξη στο New Left Review Μάρτη/Απρίλη 2024.
13. Tagesspiegel, 23 Σεπτέμβριον 2024.
14. Βλ. Σωτήρης Κοντογιάννης, “Γερμανία: Ο ρατσισμός δεν είναι εναλλακτική”, Εργατική Αλληλεγγύη 24 Γενάρη 2024 και “Γερμανία: Αντιφασιστική διαδήλωση ενάντια στο AfD”, Εργατική Αλληλεγγύη 3 Ιούλη 2024.



ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Συλλαλητήριο αλληλεγγύης
στην Παλαιστίνη,
Αθήνα 5 Οκτώβρη 2024.

Για τη νίκη της Αντίστασης

Μπορεί να νικήσει η παλαιστινιακή αντίσταση το Ισραήλ, ένα από τα πιο στρατιωτικοποιημένα κράτη του κόσμου; Μπορεί να νικήσει, ακόμη περισσότερο τις ΗΠΑ, που μαζί με όλους τους συμμάχους στο ΝΑΤΟ του κάνουν πλάτες εδώ και σχεδόν 80 χρόνια; Τι τύχη μπορεί να έχει η αντίσταση όταν όχι μόνο οι υπερδυνάμεις της Ρωσίας και της Κίνας αλλά και τα διεφθαρμένα αραβικά καθεστώτα, πέρα από τις καταγγελίες, κοιτάνε εκ του μακρώθεν το έγκλημα να εξελίσσεται;

Αυτά είναι τα «ρεαλιστικά» ερωτήματα που τίθενται από διάφορες πλευρές προκειμένου να αναδείξουν τη «ματαιότητα» του να αντιστέκεσαι στις επιταγές των ιμπεριαλιστών. Αλλά η ιστορία,

Ένα χρόνο μετά, ο πόλεμος στη Μέση ανατολή κλιμακώνεται. Ο Γιώργος Πίπτας παρουσιάζει την εμπλοκή των ΗΠΑ στα εγκλήματα του Ισραήλ και δείχνει τον δρόμο για το κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη.

η πρόσφατη ιστορία των τελευταίων 30 χρόνων και οι πρόσφατες εξελίξεις στη Μέση Ανατολή άλλα δείχνουν.

Από την Pax Americana στις «Συμφωνίες του Αβραάμ»

Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ και του Ανατολικού Μπλοκ στις αρχές της δεκαετίας του '90 χαρακτηρίστηκε ως η αρχή μιας νέας περιόδου, της νέας Pax Americana, της «αμερικάνικης ειρήνης», στην πραγματικότητα της αμερικάνικης κυριαρχίας στον πλανήτη. Σε αυτό το πλαίσιο

προβάλλονταν τότε και οι ειρηνευτικές συμφωνίες του Όσλο ανάμεσα στο Ισραήλ και την PLO, σύμφωνα με τις οποίες η εγκαθίδρυση Παλαιστινιακής Αρχής στη Δυτική Όχθη και στην Γάζα θα μπορούσε να ανοίξει τον δρόμο σε ένα παλαιστινιακό κράτος.

Ήταν άδικες συμφωνίες για τους Παλαιστίνιους, όχι μόνο γιατί νομιμοποιούσαν την κατοχή του Ισραήλ στο μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της Παλαιστίνης, όχι μόνο έδιναν στους Παλαιστίνιους ένα πολύ μικρότερο κομμάτι από

αυτό που προέβλεπε η απόφαση του 1948 αλλά και γιατί περιείχαν μια σειρά από όρους που καθιστούσαν από την αρχή την «κυριαρχία» της Παλαιστινιακής Αρχής «αδειανό πουκάμισο» ανοίγοντας τον δρόμο στο Ισραήλ να την καταστρατηγήσει με κάθε δυνατό τρόπο, όπως και τελικά έπραξε. Ήρθαν κάτω από την πίεση της πρώτης Ιντιφάντα και δεκαετίες σκληρής παλαιστινιακής αντίστασης. Αλλά έγιναν με τους όρους που επέβαλλαν οι ΗΠΑ.

Η εικόνα της απόλυτης κυριαρχίας των ΗΠΑ δεν κράτησε πολύ. Μπαίνοντας η νέα χιλιετία ανέδειξε μια διαφορετική πραγματικότητα.

Κάτω από το ιδεολογικό προκάλυμμα του «πολέμου κατά της τρομοκρατίας» και το επιθετικό «νέο δόγμα» του προέδρου Μπους, πρώτος στόχος έγινε το Αφγανιστάν το 2001. Ο αμερικάνικος και ο βρετανικός στρατός εισέβαλλαν σε μια χώρα διαλυμένη από την ρωσική κατοχή και τον εμφύλιο πόλεμο που ακολούθησε, ελεγχόμενη από τους Ταλιμπάν. Στο πλευρό τους πήγαν όλες οι χώρες του ΝΑΤΟ, ανάμεσα τους και η Ελλάδα, στέλνοντας στρατό.

Η εισβολή στο Αφγανιστάν ήταν το πρελούδιο για αυτήν που ακολούθησε δύο χρόνια αργότερα το 2003 στο Ιράκ. Χωρίς καν να πάρουν την έγκριση του ΟΗΕ τον Μάρτη του 2003 οι ΗΠΑ, και η «συμμαχία των προθύμων» που δημιούργησαν, εισέβαλλαν στο Ιράκ. Χρειάστηκαν περίπου δύο μήνες μέχρι ο αμερικάνικος στρατός που ξεπερνούσε τις 500.000 στρατιώτες να νικήσει τον ιρακινό στρατό και να εκτελέσει τον Σαντάμ τον Δεκέμβρη του 2003.

Πού κατέληξε το «νέο δόγμα» του Μπους; Σε μια νέα ταπεινωτική ήττα του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Ο αμερικανικός στρατός αποχώρησε ηττημένος από το Ιράκ το 2011 και από το Αφγανιστάν το 2021 μέσα από τον ίδιο συνδυασμό που βγήκε ηττημένος στο Βιετνάμ: Από τη μία, την αντίσταση του ιρακινού και αφγανικού λαού που πλήρωσε το τίμημα των πολέμων και δεν θεώρησε ποτέ ότι το πεπρωμένο του ήταν την

τυρανία των Ταλιμπάν ή του Σαντάμ να αντικαταστήσει η τυρανία του αμερικάνικου ιμπεριαλισμού. Και από την άλλη του αντιπολεμικού κινήματος που οι διαστάσεις του ξαναζωντάνεψαν τις εφιαλτικές για τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό μνήμες του Βιετνάμ. Πριν ακόμη ξεκινήσει ο πόλεμος στις 15 Φλεβάρη του 2003 είχε διαδηλώσει κατά εκατομμύρια στον πλανήτη για να κλιμακωθεί όλα τα επόμενα χρόνια.

Οι ΗΠΑ απέτυχαν να ελέγξουν τη Μέση Ανατολή και τα πετρέλαιά της και έστειλαν τελικά μήνυμα αδυναμίας στον πλανήτη. Φεύγοντας από το Ιράκ απέτυχαν να στήσουν ελεγχόμενες από αυτές κυβερνήσεις αφήνοντας πίσω τους ένα χάος αποσταθεροποίησης.

Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός επιχείρησε να καλύψει το χαμένο έδαφος μέσα από την ενδυνάμωση των συμμάχων του στην περιοχή. Από τη μία του κράτους χωροφύλακα των ΗΠΑ, του Ισραήλ και από την άλλη της Σαουδικής Αραβίας, της Αιγύπτου, της Ιορδανίας και των υπόλοιπων αραβικών καθεστώτων. Με στόχους να μπει φραγμός στη ρωσική, ιρανική και κινεζική διείσδυση στην περιοχή και κυρίως να μπει ταφόπλακα στις αραβικές επαναστάσεις που απειλούσαν να ανατρέψουν τα συμμαχικά στις ΗΠΑ καθεστώτα –πάνω απ' όλα στην Αίγυπτο όπου στήριξε την αιμοσταγή δικτατορία του Σίσι.

Η ενδυνάμωση περνούσε μέσα από την εξομάλυνση και τη σύσφιξη των σχέσεων του Ισραήλ με τα αραβικά καθεστώτα -που είχαν ξεκινήσει ήδη από τη δεκαετία του '70, με την Αίγυπτο στο Καμπ Ντέιβιντ και μετά τις συμφωνίες του Όσλο με την Ιορδανία. Μέσα στην τελευταία πενταετία υπό την αιγίδα των ΗΠΑ πραγματοποιήθηκαν οι «Συμφωνίες του Αβραάμ» ανάμεσα στο Ισραήλ και τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα, το Μπαχρέιν και το Μαρόκο, ενώ η Σαουδική Αραβία ετοιμαζόταν να βγει από το εμπόλεμο στάτους με το Ισραήλ συμπαρασύροντας και άλλα κράτη του Κόλπου.

Το Ισραήλ εκμεταλλεύτηκε στο έπα-

κρο τη νέα του αναβάθμιση από τις ΗΠΑ και τους συμμάχους του, καταστρατηγώντας τις ήδη ευνοϊκές για το ίδιο συμφωνίες του Όσλο, πνίγοντας την όποια ελπίδα αυτοδιάθεσης των Παλαιστινίων, σκληραίνοντας την κατοχή και προχωρώντας σε μια αργή αλλά συστηματική εθνοκάθαρση στη Δυτική Όχθη όπου επέκτεινε τους παράνομους εποικισμούς και τη σταδιακή κατάληψη εδαφών με 700.000 νέους εποίκους να τοποθετούνται εκεί από το 1993 μέχρι σήμερα.

Για να το πετύχει, μόνο την τελευταία δεκαετία από το 2008 μέχρι το 2023 δολοφόνησε 6.500 Παλαιστίνιους ενώ τραυμάτισε και φυλάκισε εκατοντάδες χιλιάδες. Στην Γάζα προχώρησε στον πολυετή στρατιωτικό, οικονομικό και φυσικό αποκλεισμό πάνω από 2 εκατομμυρίων Παλαιστίνιων. Ύψωσε παντού φράχτες, τείχη, τσεκ πόνιτ, πέρασε νόμους που βάθυναν το ρατσιστικό apartheid εναντίον των Παλαιστίνιων σε όλους τους τομείς της ζωής. Μετέτρεψε και επισήμως το κράτος του Ισραήλ σε ένα «έθνος-κράτος του εβραϊκού λαού και μόνο αυτού», όπως δήλωνε χαρακτηριστικά ο Νετανιάχου το 2019.

Τα σχέδια νομιμοποίησης αυτού του αίσχους έλαβαν τέλος στις 7/10/23 διαλύοντας σαν τραπουλόχαρτα όλον τον πολυετή σχεδιασμό της αμερικάνικης διπλωματίας αναδεικνύοντας στις ΗΠΑ, στο Ισραήλ, στα αραβικά καθεστώτα και σε όλον τον πλανήτη, ότι το παλαιστινιακό ζήτημα είναι εδώ.

Ένας χρόνος γενοκτονικού πολέμου- ένας χρόνος αντίστασης

«Αυτό που θα κάνουμε τους επόμενους μήνες θα μείνει στην Ιστορία» δήλωσε ο Νετανιάχου αμέσως μετά την επίθεση. Όλες οι δυτικές κυβερνήσεις υπό την αιγίδα των ΗΠΑ έσπευσαν να στηρίξουν ολόψυχα τον «πόλεμο αυτοάμυνας» του Ισραήλ. Τι έχει πετύχει 13 μήνες μετά; Ας δούμε τους στόχους τους οποίους το ίδιο αρχικά ανέδειξε, η απελευθέρωση των ισραηλινών ομήρων και

η διάλυση της Χαμάς και των υπόλοιπων αντιστασιακών οργανώσεων στην Γάζα.

Όσον αφορά τον πρώτο, οι μοναδικές μαζικές απελευθερώσεις ομήρων στο διάστημα της σύντομης εκχειρία τον περσινό Νοέμβρη, πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο ανταλλαγής με Παλαιστίνους φυλακισμένους, κάτι που ήταν στόχος της Χαμάς όταν έκανε τις απαγωγές. Όσον αφορά τον δεύτερο στόχο, η Χαμάς και οι υπόλοιπες Παλαιστινιακές αντιστασιακές οργανώσεις εξακολουθούν να μάχονται με σφοδρότητα στην Γάζα. Ο ισραηλινός στρατός δεν μπορεί να ελέγξει την Γάζα. Ο ισραηλινός στρατός αναγκάζεται να ξαναγουρνάει συνέχεια σε περιοχές τις οποίες είχε υποτίθεται «καθαρίσει» από την αντίσταση.

Αν το κοιτάξει κανείς επιφανειακά, το γεγονός μοιάζει αξιοπερίεργο. Η Γάζα έχει έκταση μικρότερη από την Άνδρο, είναι επίπεδη και εντελώς αποκλεισμένη από θάλασσα και ξηρά. Οι αγωνιστές της παλαιστινιακής αντίστασης μάχονται απέναντι σε ένα αντίπαλο με απόλυτη στρατιωτική υπεροπλία. Δεν έχουν μετόπισθεν είτε για να οπισθοχωρήσουν είτε για να λάβουν ενισχύσεις. Αλλά η παλαιστινιακή αντίσταση αποδεικνύεται πολύ σκληρή για να πεθάνει. Και ο βασικός λόγος είναι ότι είναι βαθιά ριζωμένη στον παλαιστινιακό λαό και στο αίτημά του για ένα ελεύθερο παλαιστινιακό κράτος.

Η συστηματική στοχοποίηση των αμάχων έχει να κάνει με αυτό το γεγονός. Το Ισραήλ επιδίδκει να τσακίσει εντελώς τον παλαιστινιακό λαό, να τον αναγκάσει να στοχοποιήσει την αντίσταση και να την εγκαταλείψει. Γι' αυτό τον λόγο πριν μήνες αναζητούσε «συνεργάτες» στη Γάζα για τη διανομή υποτίθεται «ανθρωπιστικής βοήθειας» ενώ τώρα πετάει προκηρύξεις στην Γάζα με την φωτογραφία της εκτέλεσης Σινουάρ που γράφουν «η Χαμάς δεν κυβερνά πιά».

Αλλά τα εγκλήματα του Ισραήλ στην Γάζα δεν έχουν να κάνουν απλά με μια κτηνώδη στρατιωτική τακτική για να καμφθεί η αντίσταση του αντιπάλου. Εί-



Στο πελινό της Παλαιστίνης σε Λονδίνο, Γενεύη, Μινεσότα

ναι εργαλεία για την επίτευξη του μεγάλου στρατηγικού του στόχου, την εθνικάθαρση των Παλαιστινίων προκειμένου να υπάρξει ένα κράτος του Ισραήλ από τον Ιορδάνη ως τη Μεσόγειο. Εκεί λογοδοτεί ο μακρύς κατάλογος των εγκλημάτων πολέμου του Ισραήλ. Όπως γράψαμε στο τεύχος ΣαΚ του Μαρτίου:

«Δεν υπάρχουν άλλες λέξεις για να περιγράψουν τη στρατηγική του Ισραήλ στη Γάζα πέρα από αυτές: Εθνοκάθαρση των Παλαιστινίων από τη Γη τους ή Γενοκτονία. Το ισραηλινό κράτος από τη μια δολοφονεί μαζικά τον Παλαιστινιακό πληθυσμό καθιστώντας τον απόλυτα ανασφαλής όπου κι αν βρίσκεται. Και από την άλλη ισοπεδώνοντας τα πάντα, μέχρι και τα νεκροταφεία, επιδιώκει να σβήσει τη Γάζα από τη συλλογική του μνήμη και να τον αναγκάσει να θεωρήσει "μάταιη" την επιστροφή του σε αυτήν. Να κάνει πράξη μια νέα Νάκμπα δηλαδή, διπλάσια από εκείνη του 1948».

Σε αυτήν την κατεύθυνση ο ισραηλινός στρατός ώθησε στις αρχές του καλοκαιριού τον άμαχο πληθυσμό στην Ράφα προκειμένου να τον σπρώξει προς την Αίγυπτο. Αλλά οι Παλαιστίνιοι, παρότι καταβεβλημένοι, δεν έτρεξαν να σπάσουν τα σύνορα για να σωθούν, αντίθετα όποτε τους δίνεται η ευκαιρία, γυρίζουν στις κατεστραμμένες γειτονιές τους.

Στόχος της γενοκτονίας είναι κάθε Παλαιστίνιος. Γι' αυτόν ακριβώς το λόγο το Ισραήλ έχει επεκτείνει τις στρατιωτικές επιθέσεις στην Δυτική Όχθη όπου τον έλεγχο δεν έχει η Χαμάς αλλά η Παλαιστινιακή Αρχή με αποτέλεσμα εκατοντάδες νεκρούς και πολλές χιλιάδες τραυματισμούς και συλλήψεις. Σε συνεργασία με οπλισμένους εποίκους που επιχειρούν πογκρόμ στα χωριά -αυτές τις μέρες εναντίον των ανθρώπων που προσπαθούν να μαζέψουν την ελιά. Την ώρα που το Ισραήλ δεσμεύει χρήματα που όφειλε να δίνει στην Παλαιστινιακή Αρχή ενώ δικαστήρια και υπουργεία προχωρούν σε νέες δημεύσεις παλαιστινιακής γης για «λόγους ασφαλείας» και ανακοινώνουν νέους εποικισμούς.



Βηρυτός

Αλλά το μόνο που έχει καταφέρει με όλα αυτά είναι να ενώσει την αντίσταση στη Δυτική Όχθη με την αντίσταση στην Γάζα.

Φυγή προς τα «εμπρός» γκρεμός και πίσω ρέμα

Η αδυναμία του Ισραήλ να υλοποιήσει τους στόχους του μεταφράζεται σε σαμποτάζ οποιουδήποτε σχεδίου εκχειρίας. Δεν αφορά μόνο τα μικροπολιτικά οφέλη του Νετανιάχου να παραμείνει στην εξουσία παρατείνοντας τον πόλεμο.

Είναι μια στρατηγική συνεχούς ώθησης για κλιμάκωση του πολέμου σε ένα μεγάλο περιφερειακό πόλεμο στη Μέση Ανατολή στον οποίο θα μπουνε ακόμη πιο ενεργά οι ΗΠΑ. Γι' αυτό εδώ και μήνες το Ισραήλ βομβαρδίζει ασταμάτητα σε ένα πόλεμο «χαμηλής έντασης» στον Λίβανο, τη Συρία, το Ιράκ, την Υεμένη. Και σε αυτήν την κατεύθυνση, πλησιάζοντας στις αμερικανικές εκλογές, προχώρησε σε μια κάθετη κλιμάκωση:

Τον Απρίλη βομβάρδισε την ιρανική πρεσβεία στη Δαμασκό. Μετά δολοφόνησε έναν από τους βασικούς στρατιωτικούς ηγέτες της Χεζμπολάχ στη Βηρυτό. Ακολούθησε η δολοφονία του ηγέτη της Χαμάς, Χανίγιε, μέσα στην Τεχεράνη ενώ ήταν καλεσμένος στην ορκωμοσία του νέου μετριεπαθούς προέδρου του

Ιράν, Πεζεσκιάν. Ακολούθησαν οι μαζικές τυφλές τρομοκρατικές εκρήξεις χιλιάδων υπονομευμένων από τη Μοσάντ συσκευών στον Λίβανο. Μαζικοί βομβαρδισμοί στην καρδιά του Λιβάνου. Δολοφονία του Νασράλα, ενός από τους ηγέτες της Χεζμπολάχ. Και την 1η Οκτωβρίου, χερσαία εισβολή στον Λίβανο.

Σε όλη αυτήν την πορεία είχαν την ασταμάτητη υποστήριξη της διακυβέρνησης Μπάιντεν. Οι ΗΠΑ εξαπλάσιασαν τη στρατιωτική βοήθεια στο Ισραήλ παρέχοντάς του όπλα και πυρομαχικά αξίας 17,9 δις δολαρίων. Έθεσαν σε ετοιμότητα νατοϊκά πολεμικά πλοία, αεροπλάνα και χερσαίες δυνάμεις στην Ανατολική Μεσόγειο. Αμερικάνικα και βρετανικά μαχητικά συμμετείχαν στην αναχαίτιση της πρώτης συμβολικής ιρανικής επίθεσης μετά την επίθεση στην πρεσβεία στη Δαμασκό και στην δεύτερη που ήρθε σαν απάντηση στην δολοφονία Χανίγιε.

Ταυτόχρονα ξεκίνησαν να βομβαρδίζουν μαζί με την Βρετανία, και με τη στήριξη στόλου της ΕΕ, τους Χούθι στην Υεμένη όταν αυτοί ανακοίνωσαν σε συμπαράσταση με τον αγώνα των Παλαιστινίων, να εμποδίζουν πλοία στην Ερυθρά. Εμπόδισαν αλληπάλληλες φορές ψηφίσματα για εκχειρία στον ΟΗΕ, υποστήριξαν το Ισραήλ ενάντια στις καταδικαστικές αποφάσεις των διεθνών δικαστηρίων.



Ο αμερικάνικος ιμπεριαλισμός, βλέποντας όλους τους προ 7/10/23 σχεδιασμούς τους να έχουν καταρρεύσει, θεωρεί, και σωστά, ότι οποιαδήποτε ήττα για το Ισραήλ θα είναι ήττα για τον ίδιο. Από την άλλη είναι αντιμέτωπος με μια ολοένα και διογκούμενη δυσαρέσκεια στο εσωτερικό του και διεθνώς που τείνει να πάρει ξανά χαρακτήρα «Βιετνάμ». Γι' αυτό ταλαντεύεται πάνω στο τι στρατηγική να χαράξει στη Μέση Ανατολή.

Αρχικά ο Μπάιντεν είχε σαν στόχο μια γρήγορη επικράτηση του Ισραήλ αλλά κάτω από τον δικό του έλεγχο και με στόχο την αποφυγή απλώματος του πολέμου στη Μέση Ανατολή. Σε αυτήν την κατεύθυνση λογοδοτούσαν οι διάφορες προτάσεις εκεχειρίας που μεθόδευσε με όρους που θα εξασφάλιζαν στο Ισραήλ κάποιου τύπου «νίκη». Τις οποίες όμως ο Νετανιάχου αγνόησε προκλητικά γνωρίζοντας ότι ούτως ή άλλως χαίρει προσασίας και αξιοποιώντας επιπλέον τις αμερικανικές εκλογές και το γεγονός ότι ο Τραμπ έχει ταχτεί υπέρ μιας κλιμάκωσης στη Μέση Ανατολή.

Η κλιμάκωση του Νετανιάχου στον Λίβανο αρχικά αντιμετώπιστηκε με απόπειρες της αμερικανικής διπλωματίας για 21ημερη «εκεχειρία». Απόπειρες που εγκαταλείφθηκαν -με τον Μπάιντεν να κάνει στροφή δίνοντας το πράσινο φως για τη χερσαία επίθεση στον Λίβανο.

Ενώ έδωσε το πράσινο φως στον Νετανιάχου να βομβαρδίσει ξανά το Ιράν με την προϋπόθεση να μην χτυπήσει πυρηνικές και πετρελαϊκές εγκαταστάσεις τοποθετώντας σε χρόνο ρεκόρ το σύστημα αντιπυραυλικής άμυνας THAAD και μαζί αμερικάνους στρατιώτες στο Ισραήλ και σχεδιάζοντας μαζί με το Ισραήλ την επίθεση, όπως αποκάλυψαν διαρροές από το αμερικάνικο πεντάγωνο.

Η επιθετική στροφή του Δημοκρατικού Κόμματος φάνηκε από τις δηλώσεις του εκπροσώπου του υπ.Εξ των ΗΠΑ Μίλερ που χαρακτήρισε τον πόλεμο στον Λίβανο ως «ευκαιρία» για να αλλάξει πολιτικά η χώρα. Η διακυβέρνηση Μπάιντεν βλέπει πλέον «ευκαιρίες» στην ισραηλινή κλιμάκωση στον Λίβανο και κλιμακώνει και η ίδια τη στήριξή της στο Ισραήλ με στόχο την αποδυνάμωση της Χεζμπολάχ στον Λίβανο, την αποδυνάμωση του Ιράν και την επιβεβαίωση της κυριαρχίας του μαντρόσκυλου τους στη Μέση Ανατολή.

Η «προσωπική επιστολή» που έστειλαν οι υπουργοί των ΗΠΑ, Μπλίνκεν και Όστιν, στους ισραηλινούς ομολόγους τους ότι, αν μέσα σε 30 μέρες δεν έχουν εξασφαλίσει την είσοδο ανθρωπιστικής βοήθειας στη Γάζα, οι ΗΠΑ μπορεί να επανεξετάσουν την παροχή στρατιωτικής βοήθειας στο Ισραήλ -καθώς και η κοινή δήλωση Μπάιντεν, Σολτς, Μακρόν

και Στάρμερ για «άμεση ανάγκη να επιστρέψουν οι όμηροι στις οικογένειές τους, να τερματιστεί ο πόλεμος στη Γάζα και να διασφαλιστεί ότι η ανθρωπιστική βοήθεια θα φτάσει στους αμάχους»- έρχεται να καλύψει την στροφή των ΗΠΑ.

Να δώσει «κάτι» στην Κάμαλα Χάρις για να προσελκύσει ψηφοφόρους τρεις εβδομάδες πριν τις αμερικανικές εκλογές την ώρα που εκατομμύρια ψηφοφόροι του Δημοκρατικού Κόμματος δηλώνουν ότι δεν θα το ψηφίσουν λόγω της στάσης του στο μεσανατολικό. Να δώσει κάτι στον Μακρόν που δυσανασχετεί με την ισραηλινή εισβολή στον Λίβανο -που ο γαλλικός ιμπεριαλισμός θεωρεί δικό του αμπελοχώραφο. Να δώσει κάτι στον Στάρμερ που πιέζεται εξίσου από το αντιπολεμικό κίνημα. Και πάνω απ' όλα να κατευθύνει τις τυχόν αντιδράσεις στον αραβικό κόσμο μετά και τη δολοφονία Σινουάρ, που σύσσωμοι οι ηγέτες της Δύσης πανηγύρισαν τις προηγούμενες μέρες.

Οι «πιέσεις» προς το Ισραήλ είναι αστείες από άποψη ουσίας. Το «τελεσίγραφο» δεν κάνει λόγο καν για εκεχειρία αλλά για «ανθρωπιστική βοήθεια» στην Γάζα. Ο Νετανιάχου απάντησε στα περί εκεχειρίας ότι η δολοφονία του Σινουάρ μπορεί να γίνει η «αρχή του τέλους του πολέμου». Με άλλα λόγια ότι ο πόλεμος θα συνεχίζεται μέχρι να τελειώσει... Στην πράξη κλιμακώνει την επίθεση και στη Βόρεια Γάζα και στον Λίβανο με αντάλλαγμα να ικανοποιήσει το αίτημα των ΗΠΑ μη βομβαρδίζοντας, προς το παρόν, τα πυρηνικά και τα πετρέλαια του Ιράν στην τελευταία του επίθεση.

Η Μέση Ανατολή έχει μπει ανεπιστρεπτί σε μια περίοδο πολέμου και κρίσης και το ίδιο ισχύει για τον αμερικάνικο ιμπεριαλισμό. Οι ΗΠΑ είτε με τον Τραμπ που κάλεσε τον Νετανιάχου να βομβαρδίσει τις πυρηνικές εγκαταστάσεις του Ιράν είτε με το Δημοκρατικό Κόμμα που θέλει «πόλεμο χαμηλής έντασης» με το Ιράν, θα συνεχίσουν να στηρίζουν τα πολεμικά σχέδια και τη νίκη του Ισραήλ στην περιοχή.

Νέα αδιέξοδα

Αν ο ισραηλινός στρατός δεν έχει καταφέρει να τσακίσει την παλαιστινιακή αντίσταση στη Γάζα, πόσες πιθανότητες έχει να το πετύχει ενάντια στην πολύ πιο δυνατή στρατιωτικά Χεζμπολάχ και εξίσου ριζωμένη με την Χαμάς στον πληθυσμό του Λιβάνου; Ιδιαίτερα τώρα που η πλειοψηφία των Λιβανέζων στρέφονται ενάντια στο Ισραήλ. Σε ένα εχθρικό φυσικά και πολιτικά έδαφος όπου ο ισραηλινός στρατός τα βρήκε σκούρα και αναγκάστηκε να υποχωρήσει ηττημένος το 2006. Το Ισραήλ βομβαρδίζει ανηλεώς στον Λίβανο αλλά οι πρώτες τρεις εβδομάδες της χερσαίας επίθεσης προχωράνε με εξαιρετικά αργούς ρυθμούς, συναντώντας σφοδρή αντίσταση.

Κάθε μέρα που περνάει με το Ισραήλ να συνεχίζει τα εγκλήματά του, εγκυμονεί τον κίνδυνο να χαθεί η εξουσία σε κάποιον από τους βασικούς άραβες εταίρους του ίδιου και των ΗΠΑ στην περιοχή. Ο φόβος για μια νέα Αραβική Άνοιξη είναι διάχυτος σε μια περιοχή που έχει δείξει ότι επαναστάσεις μπορούν να πάρουν χαρακτήρα κύματος που θα σαρώσει τα πάντα.

Η Ιορδανία, της οποίας ένα μεγάλο κομμάτι του πληθυσμού, όπως και στον Λίβανο, είναι Παλαιστίνιοι συγκλονίζεται από διαδηλώσεις υπέρ της Παλαιστίνης. Στις πρόσφατες εκλογές που έγιναν στο πλαίσιο του «εκσυγχρονισμού» της μοναρχίας από το καθεστώς του βασιλιά Αμπντάλα, οι Αδελφοί Μουσουλμάνοι βγήκαν πρώτο κόμμα. Στην Αίγυπτο ο μόνος δρόμος που έχει βρει ο Σίσι είναι η σκληρή καταστολή. Αλλά το κλείσιμο της βαλβίδας σε ένα καζάνι που βράζει απειλεί ανά πάσα στιγμή με έκρηξη.

Οι υπουργοί Εξωτερικών Αιγύπτου-Ιορδανίας έκαναν συνάντηση για να τερματιστεί η ισραηλινή επίθεση στον Λίβανο ενώ για πρώτη φορά μετά από μια δεκαετία ιρανόσ υπ. Εξ πήγε για συνάντηση στο Κάιρο.

Το βίντεο του ηγέτη της Χαμάς Σινουάρ να μάχεται ως την ύστατη στιγμή πετώντας ένα ξύλο στο ντρόουν που τον

αποτελείωσε σε μια πολυθρόνα ενός κατεστραμένου σπιτιού στην Ράφα υπερασπιζόμενος τον τόπο στον οποίο γεννήθηκε ταξιδεύει ήδη σε όλο τον κόσμο. «Είδα το βίντεο 30 φορές από χτες το βράδυ, δεν υπάρχει κανένας καλύτερος τρόπος να πεθάνει κανείς», είπε από την πλευρά του ο Αλί, ένας 30χρονος οδηγός ταξί στη Γάζα. Η εικόνα του ηγέτη που πεθαίνει με το όπλο στο χέρι έχει οπλίσει ήδη το χέρι εκατομμυρίων αράβων σε όλη τη Μέση Ανατολή. Κάθε μέρα που περνάει χωρίς να κλείνουν τον πόλεμο θα ξημερώνει με την αμφιβολία μιας εξέγερσης στο Κάιρο ή στο Αμμάν.

Τα κράτη του Κόλπου συμπεριλαμβανομένης της Σαουδικής Αραβίας, των Ηνωμένων Αραβικών Εμιράτων και του Κατάρ ανακοίνωσαν ότι απαγορεύουν στο Ισραήλ να χρησιμοποιήσει τον ενεργό χώρο τους προκειμένου να κάνει επίθεση στο Ιράν. Μπορεί να μην απειλούνται από μια επανάσταση αλλά θεωρούν ότι απειλούνται τα πετρέλαιά τους. Πίεσαν τις ΗΠΑ να σταματήσουν το Ισραήλ από οποιαδήποτε επίθεση στις πετρελαϊκές εγκαταστάσεις του Ιράν, εκφράζοντας την ανησυχία για τις δικές τους αν η σύγκρουση κλιμακωθεί.

Η επέκταση του πολέμου εκ μέρους των ΗΠΑ και του Ισραήλ, μπορεί να απολαμβάνει την απόλυτη στήριξη της κυβέρνησης Σολτς στην Γερμανία αλλά οι ρωγμές που προκαλεί στο δυτικό στρατόπεδο είναι πολύ περισσότερες. Μέσα στον πρώτο χρόνο του πολέμου το Ισραήλ απομονώνεται διπλωματικά από όλο και περισσότερες χώρες στον πλανήτη. Η διεθνής απονομιμοποίηση και απομόνωση (αποφάσεις ΟΗΕ, διεθνή δικαστήρια) είναι τόσο μεγάλη ώστε ο γγ του ΟΗΕ Γκουτέρες κηρύχθηκε persona non grata στο Ισραήλ που επιτέθηκε στους κυανόκρανους στον Λίβανο προκειμένου να αποχωρήσουν από τα σύνορα.

Οι συνεχιζόμενες επιθέσεις εναντίον τους είχαν σαν συνέπεια η Γαλλία, η Ιταλία και η Ισπανία να εκδώσουν κοινή ανακοίνωση που καταδίκασαν το Ισραήλ, όπως και η Ιρλανδία και στο τέλος

και ο επίτροπος της ΕΕ Μπορέλ. Ο Μακρόν, σε μια κίνηση πολιτικής κυρίως σημασίας, απείλησε το Ισραήλ ότι σταματάει να του παρέχει όπλα αν συνεχίσει στον Λίβανο. Ακόμη και ο Στάρμερ έκανε μια συμβολική κίνηση ανακοινώνοντας ότι θα σταματήσει ένα μικρό μέρος του πολεμικού εφοδιασμού του Ισραήλ.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα για τις ΗΠΑ και κατ' επέκταση για το Ισραήλ είναι ότι αν ο αμερικανικός ιμπεριαλισμός δεν κατάφερε να επικρατήσει στρατιωτικά στη Μ. Ανατολή όταν «έπαιζε μπάλα μόνος του» την δεκαετία του 2000, τι εγγυάται ότι θα το καταφέρει σήμερα που είναι μπλεγμένος σε δύο διαφορετικά μεγάλα μέτωπα κόντρα σε αναβαθμισμένους ανταγωνιστές; Όταν ο πόλεμος NATO-Ρωσίας στην Ουκρανία έχει βαλτώσει για τον αντιπρόσωπο της Δύσης Ζελένσκι; Όταν η Κίνα κάνει «ασκήσεις» γύρω από την Ταϊβάν και ο ρώσικος και ιρανικός στόλος, κοινές ασκήσεις στο Ομάν; Τίποτε απολύτως δεν μπορεί να εγγυηθεί ότι τα πράγματα θα πάνε καλά για τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό και το Ισραήλ στη Μέση Ανατολή.

Υπάρχει διέξοδος;

Δεν έχει να περιμένει κανείς τίποτε απολύτως από τις ΗΠΑ και την ΕΕ που κάθε λίγο ανακοινώνουν τζάμπα εκκλήσεις για «ειρήνη» και την υποκριτική τους πίστη στη λύση «δύο κρατών», με τη Γάζα ισοπεδωμένη και τη Δυτική Όχθη τσακισμένη. Καλές οι καταγγελίες του Γκουτέρες αλλά ούτε οι κυανόκρανοι θα σταματήσουν τον ισραηλινό στρατό ούτε ο ίδιος ο Οργανισμός –που συνόδεψε την ίδρυσή του αποφασίζοντας την ίδρυση του κράτους του Ισραήλ. Το ίδιο ισχύει για τα αραβικά καθεστώτα που έχουν δέσει σφιχτά την ύπαρξή τους με τον αμερικανικό ιμπεριαλισμό. Και ο Πούτιν και ο Σι Τζιν Πινγκ, ο καθένας για τους δικούς του λόγους, πέρα από τη στάση τους στις ψηφοφορίες στον ΟΗΕ, δεν δίνουν δεκάρα για τους Παλαιστίνιους. Η όποια παρέμβασή τους έχει να κάνει με την εξασφάλιση των δικών του συμφερόντων στην

περιοχή σε κόντρα με τις ΗΠΑ, καθιστώντας τους το λιγότερο αναξιόπιστους «σύμμαχους» και το ίδιο ισχύει για την άρχουσα τάξη του Ιράν.

Και βέβαια δεν έχει να περιμένει κανείς τίποτε να αλλάξει από τα μέσα, στο ρατσιστικό, στρατοκρατικό κράτος εποίκων του Ισραήλ. Προφανώς από τον Νετανιάχου και τους υπουργούς του που εξακολουθούν να δηλώνουν την πίστη τους σε ένα Ισραήλ από τον Ιορδάνη μέχρι τη Μεσόγειο. Αλλά ούτε και από την αντιπολίτευση που διαδηλώνει εδώ και μήνες για την «ανικανότητα Νετανιάχου» απαιτώντας «να γυρίσουν πίσω οι όμηροι» αλλά δεν δίνει δεκάρα για την γενοκτονία στην Γάζα ενώ τάσσεται αναφανδόν για την επέκταση του πολέμου στον Λίβανο.

«Για πολλούς Ισραηλινούς, τον τελευταίο χρόνο ο πόλεμος είχε γίνει μέρος της ύπαρξης του Ισραήλ. Οι άνθρωποι πιστεύουν ότι ο πόλεμος είναι απαραίτητος» είπε ο αναλυτής Όρι Γκόλντμπεργκ με έδρα το Τελ Αβίβ στο Αλ Τζαζίρα. Δεν πρόκειται για μια συγκυριακή κατάσταση. Ο μόνος τρόπος με τον οποίο συντηρεί και ανανεώνει την ύπαρξή του εδώ και 80 χρόνια αυτό το φυτευτό στη Μέση Ανατολή κράτος εποίκων είναι ο πόλεμος. Όπως έλεγε ο Μπεν Γκουριόν, πρώτος πρωθυπουργός του Ισραήλ κι οργανωτής της εθνοκάθαρσης του 1948: «Οι Άραβες θα πρέπει να φύγουν, αλλά χρειάζεται μια κατάλληλη στιγμή για να συμβεί αυτό, όπως ένας πόλεμος... Δεν είναι θέμα διατήρησης του status quo. Πρέπει να δημιουργήσουμε ένα δυναμικό κράτος, προσανατολισμένο στην επέκταση».

Αυτό ακριβώς έγινε το Ισραήλ. Και γι' αυτό, ο μοναδικός δρόμος για να υπάρξει ειρήνη στην περιοχή, για να κερδίσουν την ελευθερία και το δικαίωμά τους στην αυτοδιάθεση οι Παλαιστίνιοι, περνάει από τη διάλυση του σιωνιστικού κράτους του Ισραήλ και την αντικατάστασή του από ένα ελεύθερο, δημοκρατικό παλαιστινιακό κράτος που θα εξασφαλίζει ίσα δικαιώματα για όλους τους κατοίκους του ανεξαρτήτως θρη-

σκείας και εθνότητας. Πόσο μακριά είμαστε από κάτι τέτοιο;

Σε άρθρο του για τον ένα χρόνο του πολέμου στην Γάζα, ο Εβραίος αντισιωνιστής Ιλάν Παπέ τονίζει ότι «η αρχική σιωνιστική ιδέα της εγκαθίδρυσης ενός ευρωπαϊκού εβραϊκού κράτους στην καρδιά του αραβικού κόσμου μέσω της απαλλοτρίωσης των Παλαιστινίων ήταν εξαρχής παράλογη, ανήθικη και ανεφάρμοστη». Αλλά «η διαδικασία που αναδύθηκε σε πλήρη ισχύ το τελευταίο έτος ήταν η αποσύνθεση του Ισραήλ και η πιθανή κατάρρευση του σιωνιστικού σχεδίου... Οι ιστορικοί δεν μπορούν να προβλέπουν το μέλλον, αλλά μπορούν τουλάχιστον να διατυπώσουν ένα λογικό σενάριο γι' αυτό. Υπό αυτή την έννοια, νομίζω ότι είναι λογικό να πούμε ότι το ερώτημα "αν" η καταπίεση των Παλαιστινίων θα τελειώσει, μπορεί τώρα να αντικατασταθεί από το "πότε". Δεν ξέρουμε το "πότε", αλλά μπορούμε όλοι να προσπαθήσουμε να το πετύχουμε όσο το δυνατόν νωρίτερα».

Ο δικός μας ρόλος

Το συμπέρασμα του Ιλάν Παπέ αναδεικνύει τον κρίσιμο ρόλο που έχει να παίξει το κίνημα αλληλεγγύης στην Παλαιστίνη. Μέσα στην χρονιά που μας πέρασε, κόντρα σε όλες τις απαγορεύσεις, την καταστολή, την προπαγάνδα περί «τρομοκρατίας» και «αντισημιτισμού» που χρησιμοποίησαν οι κυβερνήσεις στη Δύση, το κίνημα αλληλεγγύης δεν κάμφθηκε ούτε για μια στιγμή.

Αντίθετα γιγαντώθηκε μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ με τις μαζικές φοιτητικές καταλήψεις που στη συνέχεια πέρασαν τα σύνορα. Κάνοντας τους πάντες να μιλάνε όχι μόνο για το μεγαλύτερο διεθνές αντιπολεμικό κίνημα από την περίοδο του Βιετνάμ αλλά και για ένα κίνημα που ριζοσπαστικοποιείται με μεγάλη ταχύτητα εστιάζοντας στον στόχο μιας Παλαιστίνης ελεύθερης από τη Μεσόγειο μέχρι τον Ιορδάνη. Ένα κίνημα που δηλώνει παρών σε κάθε μικρή και μεγάλη κοινωνική δραστηριότητα, στους Ολυμπιακούς Αγώνες, στα γήπεδα, τις συ-

ναυλίες, στις κινηματογραφικές αίθουσες, τις απονομή των Όσκαρ –και βέβαια κάθε διαδήλωση και απεργία γιατί είναι ένα κίνημα που διαπερνά και συνδέεται με όλα τα άλλα:

Ενάντια στον ρατσισμό και την ισλαμοφοβία που καλλιεργούν προκειμένου να δικαιολογήσουν τον πόλεμο κλείνοντας ταυτόχρονα τα σύνορα στους πρόσφυγες. Ενάντια στον φασισμό καθώς οι μεγαλύτεροι αντισημίτες από την Μελόνη και τον Ορμπάν μέχρι την Λεπέν και το AfD έχουν γίνει οι μεγαλύτεροι υποστηρικτές του Νετανιάχου. Ενάντια στη λιτότητα που οξύνεται λόγω της έντασης των εξοπλισμών που προκαλεί ο πόλεμος. Ενάντια στις πολυεθνικές κάθε είδους που στηρίζουν το Ισραήλ και τις πολεμικές μηχανές του ίδιου και του NATO ενεργοποιώντας τα συνδικάτα και τους φοιτητικούς συλλόγους, με διαδηλώσεις και μποϊκοτάζ. Ενάντια στην κλιματική αλλαγή –με την Γκρέτα Τούνμπεργκ πλέον να συλλαμβάνεται στις διαδηλώσεις υπέρ της Παλαιστίνης.

Βλέπουμε ήδη την τεράστια αντανάκλαση της δύναμης αυτού του κινήματος στις αμερικάνικες εκλογές, πάνω στην κυβέρνηση Μπάιντεν αλλά και όλες τις υπόλοιπες κυβερνήσεις. Πιέζονται βλέποντας την κρίση στη Μέση Ανατολή και την αδυναμία τους να επιβάλουν τους δικούς τους όρους να μετατρέπεται σε κρίση στο εσωτερικό τους, δημιουργώντας ρωγμές στο ιμπεριαλιστικό στρατόπεδο.

Αυτό το κίνημα που επιβεβαίωσε τη δύναμή του κατεβάζοντας εκατομμύρια στους δρόμους του πλανήτη στην επέτειο του πρώτου χρόνου του πολέμου, είναι εδώ για να κάνει χαράδρες τις ρωγμές, όχι μόνο για τη νίκη της Παλαιστινιακής Αντίστασης. Αλλά και για τη δική μας νίκη ενάντια στην κυβέρνηση Μητσοτάκη και την τάξη που εξυπηρετεί δένοντας τα συμφέροντά της περισσότερο από οποιαδήποτε άλλη στην περιοχή με το κράτος του Ισραήλ και τους πολέμους της Δύσης. ■

Βιβλιοκριτική

Πολιτικές διαιρετικές τομές και κοινωνικές ανισότητες

Amory Gethin, Clara Martinez – Toledano, Thomas Piketty,

με ένα επίμετρο για την Ελλάδα
1974-2019 των Πάνου Τσοούκαλη
και Νίκου Στραβελάκη

460 σελίδες, 28€

Εκδόσεις Τόπος

Ο κεντρικό στόχος του βιβλίου «Πολιτικές διαιρετικές τομές και κοινωνικές ανισότητες» που κυκλοφόρησε πρόσφατα στα ελληνικά από τις εκδόσεις Τόπος, είναι να απαντήσει σε δυο απλά αλληλένδετα ερώτημα: πρώτον, γιατί έχουν πάψει οι εργάτες να ψηφίζουν τα «αριστερά, σοσιαλδημοκρατικά, κομμουνιστικά και πράσινα κόμματα». Δεύτερον, γιατί έχουν εγκαταλείψει τα κόμματα αυτά τα -βασικά κάποτε- αιτήματα της αναδιανομής του εισοδήματος και του πλούτου; Και μάλιστα όλα αυτά την ίδια ακριβώς στιγμή που το χάσμα ανάμεσα στους πλούσιους και τους φτωχούς έχει φτάσει σε επίπεδα ρεκόρ –και συνεχίζει να διευρύνεται ολοένα και περισσότερο.

«Οι ανισότητες του εισοδήματος και του πλούτου έχουν αυξηθεί σημαντικά σε πολλές περιοχές του κόσμου από τη δεκαετία του 1980 και έπειτα» γράφουν οι συγγραφείς στο πρώτο, εισαγωγικό κεφάλαιο. «Αυτή η εξέλιξη σημειώθηκε μετά από μια περίοδο σχετικής ισότητας, από το 1950 μέχρι το 1980, η οποία συνοδεύτηκε από μια συμπεριληπτική ανάπτυξη και επέκταση των κρατών πρόνοιας. Παρ' όλα αυτά αυτή η μεταστροφή δεν οδήγησε σε ευρέως διαδεδομένα αιτήματα για αναδιανομή ή στην αναζωπύρωση των ταξικών συγκρούσεων. Αντί αυτού, στις περασμένες δεκαετίες παρατηρήθηκε μια αύξηση των διαφορών μορφών ταυτοτικά προσδιορισμένων πολιτικών, όπως αυτές εκφράστηκαν με την ψήφο για το Brexit και την επιτυχία ξενο-

φοβικών κομμάτων στην Ευρώπη, με την εκλογή του Ντόναλντ Τραμπ στις Ηνωμένες Πολιτείες, του Ζαΐρ Μπολσονάρο στη Βραζιλία και του Ναρέντα Μόντι στην Ινδία».¹

Από πρώτη άποψη το ερώτημα που θέτει το βιβλίο έχει μια απλοϊκή και εύκολη απάντηση: οι εργάτες εγκαταλείπουν την Αριστερά ακριβώς γιατί έχει εγκαταλείψει αυτή τα «ταξικά ζητήματα» για να στραφεί «στην woke κουλτούρα» και τον «δικαιωματισμό» -την κλιματική αλλαγή, τα τρανς άτομα ή τους πρόσφυγες. Αυτή είναι η απάντηση που δίνει, για παράδειγμα, η Ζάρα Βάγκενκνεχτ στη Γερμανία –που διέσπασε την Die Linke για να φτιάξει ένα κόμμα που θα μπορεί να ανταγωνίζεται το ημφασιστικό AfD «στο δικό του γήπεδο». Προφανώς αυτή η απάντηση δεν είναι μόνο θεωρητικά λάθος αλλά και πολιτικά επικίνδυνη.²

Το βιβλίο προσπαθεί να σκιαγραφήσει τις απαντήσεις σε αυτά ερωτήματα μέσα από μια συγκριτική μελέτη που επεκτείνεται σε πενήντα διαφορετικές «δημοκρατικές»³ χώρες. Η μελέτη στηρίζεται σε έναν συνδυασμό στατιστικών δεδομένων, εκλογικών αποτελεσμάτων και δημοσκοπήσεων –με έμφαση στα exit polls– που δίνουν μια ιδέα για το πώς ψήφισαν οι ψηφοφόροι ανά ηλικιακή ομάδα, εισόδημα, επάγγελμα, μορφωτικό επίπεδο κλπ. Στη συνέχεια τα δεδομένα αυτά «ενοποιήθηκαν» έτσι ώστε να είναι εφικτή η σύγκριση μεταξύ τους και η εξαγωγή συμπερασμάτων. Η ελληνική έκδοση περιλαμβάνει τις μισές μόνο χώρες (αυτές που έχουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για το ελληνόφωνο κοινό) ενώ έχει και ένα επίμετρο για την Ελλάδα γραμμένο από τον Πάνο Τσοούκαλη και τον Νίκο Στραβελάκη.

Η «ενοποίηση» των δεδομένων απαιτεί πρώτα απ' όλα έναν «πρακτικό ορισμό της κοινωνικής τάξης». Για τον Μαρξ το καθοριστικό στοιχείο, αυτό που χωρίζει

μεταξύ τους τις τάξεις, είναι η σχέση τους με τα μέσα παραγωγής. Οι περισσότερες μελέτες προσπαθούν συνήθως να προσεγγίσουν πρακτικά αυτή τη σχέση μέσω του επαγγέλματος. Το βιβλίο αυτό στηρίχτηκε αντίθετα (και εν γνώση των προβλημάτων που έχει αυτή η επιλογή) σε «δυο συμπληρωματικούς δείκτες των θέσεων των ατόμων στην κοινωνική ιεραρχία: εισόδημα και μόρφωση».⁴

Ένα δεύτερο στοιχείο που απαιτεί η «ενοποίηση» είναι έναν ορισμό του «κόμματος ή των κομμάτων υπέρ φτωχών». Το βιβλίο έχει έναν κατάλογο με τα «κόμματα των χαμηλόμισθων» ανά χώρα. Στο παράρτημα για την Ελλάδα οι Τσοούκαλης και Στραβελάκης κατέταξαν με την ίδια μεθοδολογία στην «οικογένεια των αριστερόστροφων κομμάτων» το ΠΑΣΟΚ, τον ΣΥΡΙΖΑ/ΣΥΝ, το ΚΚΕ, την ΔΗΜΑΡ και το ΜΕΡΑ25.⁵ Το βασικό κριτήριο πίσω από αυτήν την κατάταξη δεν είναι η ιδεολογία ή οι πολιτικές θέσεις των κομμάτων όσο η «σταθερή» εκλογική τους σχέση το φτωχότερο του πληθυσμού: «Στο πλαίσιο αυτής της ανάλυσης, ορίζουμε τα σοσιαλδημοκρατικά κόμματα (με την ευρεία έννοια) ως τα μόνα υπέρ φτωχών για όλο το διάστημα από το 1948 ως το 2020».⁶ Με αυτόν τον τρόπο η ομάδα του Πικετί (οι συγγραφείς του βιβλίου δηλαδή) έχει κατατάξει στα «κόμματα των χαμηλόμισθων» το Δημοκρατικό Κόμμα των ΗΠΑ, το Κογκρέσο της Ινδίας και το Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης (το κόμμα του Ερντογάν) της Τουρκίας.

Η μελέτη κατέγραψε μια «εντυπωσιακή μακροχρόνια εξέλιξη», όπως γράφει ο Πικετί στο δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου που ασχολείται με την «μεταβαλλόμενη δομή της πολιτικής σύγκρουσης» σε τρεις ισχυρές χώρες –τις ΗΠΑ, τη Βρετανία και τη Γαλλία.⁷ «Στις δεκαετίες του 1950-1960 η ψήφος για την 'αριστερή πτέρυγα' συνδεόταν με τους χαμηλότερα

εισοδηματικά και μορφωτικά ψηφοφόρους... Από τις δεκαετίες του 1970 και 1980 η ψήφος στην αριστερή πτέρυγα έχει σταδιακά συνδεθεί με τους ψηφοφόρους υψηλότερου μορφωτικού επιπέδου, καθιστώντας εύλογη την πρότασή μου να βάλουμε το ταμπελάκι 'πολλαπλών ελίτ' στο κομματικό σύστημα των δεκαετιών 2000-2010: οι ελίτ ως προς την μόρφωση ψηφίζουν την Αριστερά ενώ οι ελίτ υψηλών εισοδημάτων/μεγάλου πλούτου ψηφίζουν ακόμη τη Δεξιά. Δηλαδή η Αριστερά έχει γίνει το κόμμα της διανοητικής ελίτ ενώ η Δεξιά μπορεί να θεωρηθεί το κόμμα της επιχειρηματικής ελίτ». Αυτή η τάση (με λίγες μόνο εξαιρέσεις, ανάμεσά τους και η Ελλάδα όπως εξηγούν στο επίμετρο οι Τσούκαλης και Στραβελάκης) εμφανίζεται -αν και με διαφορετικές ταχύτητες- σε όλες τις δυτικές τουλάχιστον δημοκρατίες της μελέτης.

Ο Πικετί ονομάζει «βραχμανική»⁸ αυτή την Αριστερά της «διανοητικής ελίτ». Στην εισαγωγή της ελληνικής έκδοσης οι επιμελητές (Τσούκαλης και Στραβελάκης) είναι ακόμα πιο εκφραστικοί: «πολλά αριστερά κόμματα φαίνεται να χάνουν τις ρίζες τους στα λαϊκά στρώματα και αντ' αυτού να έχουν καταληφθεί από τα ανώτερα μορφωτικά στρώματα. Αυτή η συνθήκη πιθανώς εξηγεί την κυριαρχία της δικαιωματικής ατζέντας στην Αριστερά, όπως και τον παραγκωνισμό της αναδιανεμητικής πολιτικής σε μια εποχή έντονης εισοδηματικής ανισότητας».

Ο Πικετί και η ομάδα του χρησιμοποιεί τους όρους «κόμμα υπέρ των φτωχών», «κόμμα των χαμηλόμισθων», «σοσιαλδημοκρατία» για να περιγράψει τα κόμματα της «βραχμανικής αριστεράς». Υπάρχει όμως ένας πολύ καλύτερος όρος που μπορεί να περιγράψει τα (περισσότερα τουλάχιστον από τα) κόμματα που περιλαμβάνει στις λίστες των 50 χωρών το βιβλίο: ρεφορμιστική αριστερά. Κόμματα «αστικά-εργατικά» όπως τα ονόμαζε ο Λένιν.

Η εκλογική συρρίκνωση των αριστερών κοινοβουλευτικών κομμάτων και οι διάρρηξη των σχέσεων τους, ακόμα και εκλογικά, με την εργατική τους βάση δεν οφείλεται στην «κατάληψή τους» από την «διανοητική ελίτ» αλλά στην κρίση τους. Το κοινό χαρακτηριστικό αυτών των κομμάτων ήταν ένα κυβερνητικό πρόγραμμα για την διαχείριση του συστήματος που θα μπορούσε να γεφυρώσει το χά-

σμα ανάμεσα στις τάξεις. Ένα πρόγραμμα «οικονομικής ανάπτυξης, με κέντρο το κράτος, προς όφελος του λαού και του τόπου» όπως έλεγε ένα παλιό σύνθημα του ΚΚΕ. Τις δεκαετίες του 1950 και 1960 αυτό έμοιαζε εφικτό: ο καπιταλισμός βρισκόταν σε διαρκή άνοδο και οι εργοδότες ήταν διατεθειμένοι να μοιράσουν κάποια από τα κέρδη τους με τους εργατές τους, με αντάλλαγμα την εργασιακή (και πολιτική) ειρήνη. Αυτό δεν ήταν κάτι το οποίο επέλεξαν μόνοι τους: τους επιβλήθηκε συχνά από το ίδιο το εργατικό κίνημα με πολύ σκληρούς αγώνες. Τον Οκτώβρη του 1956 οι μεταλλεργάτες στη Γερμανία, για παράδειγμα, κατέβηκαν σε απεργία για τα επιδόματα ασθένειας και γύρισαν στη δουλειά τους ύστερα από 114 ημέρες -νικητές.

Αυτό που έκλεισε αυτή την περίοδο των εύκολων αυταπατών ήταν η κρίση «του στασιμοληθωρισμού» της δεκαετίας του 1970. Ο Κεϊνσιανισμός⁹ -που υποτίθεται ότι είχε σώσει τον καπιταλισμό από την τάση του να πέφτει σε κρίσεις, είχε αποτύχει. Η διέξοδος για τους καπιταλιστές ήρθε το 1979 με την επικράτηση της Μάργκαρετ Θάτσερ στην Αγγλία και του Ρόναλντ Ρέιγκαν στις ΗΠΑ και την επιβολή του νεοφιλελευθερισμού -δηλαδή την επιστροφή στην εποχή της ασυδοσίας του κεφάλαιου και των ολοένα και μεγαλύτερων ανισοτήτων. Στην εποχή του νεοφιλελευθερισμού κυβερνητικά προγράμματα ικανά να γεφυρώσουν τις ταξικές αντιθέσεις δεν υπάρχουν -ούτε στη φαντασία.

Σήμερα ακόμα και η μικρότερη εργατική διεκδίκηση παίρνει αυτόματα αντικαπιταλιστικό χαρακτήρα. Αλλά το τελυταίο πράγμα που θα ήθελε η «σοσιαλδημοκρατία» (όλα αυτά τα αριστερά, δημοκρατικά και πράσινα κόμματα που παρουσιάζει το βιβλίο) είναι να στραφεί ενάντια στο σύστημα. Αυτό όμως δεν ισχύει για τους ίδιους τους εργατές. Το βιβλίο κάνει απλά λάθος όταν γράφει ότι η «μεταστροφή» από την εποχή της σχετικής ισοτιμίας στην εποχή της ολοένα και πιο διευρυνόμενης ανισότητας δεν οδήγησε «στην αναζωπύρωση των ταξικών συγκρούσεων». Οδήγησε «με το καλημέρα σας» σε τεράστιες ταξικές συγκρούσεις. Στη Βρετανία οι ανθρακωρύχοι κατέβηκαν σε μια απεργία που κράτησε ένα ολόκληρο χρόνο την εποχή της



Θάτσερ. Και μέσα στις τέσσερις δεκαετίες που έχουν περάσει από τότε το εργατικό κίνημα έχει γράψει μερικές από τις πιο ηρωικές του σελίδες -και στα τέσσερα σημεία του ορίζοντα.

Το πρόβλημα δεν είναι η «σοσιαλδημοκρατία» που έχει χάσει την διάθεσή της για μεταρρυθμίσεις και την σχέση της με την εργατική τάξη. Το πρόβλημα είναι η επαναστατική αριστερά που δεν έχει καταφέρει να καλύψει το κενό. Προς το παρόν.

Σωτήρης Κοντογιάννης

Σημειώσεις

1. Σελίδα 17
2. Η Βάγκκεννεχτ ευθυγραμμίστηκε, για παράδειγμα, με το ρατσιστικό AfD μετά την δολοφονική επίθεση στο Ζόλιγκεν τον περασμένο Αύγουστο: «όποιος επιτρέπει την ανεξέλεγκτη μετανάστευση», δήλωσε, «εισπράττει την ανεξέλεγκτη βία».
3. Δημοκρατικό θεωρείται το σύστημα «στο οποίο οι πολιτευόμενοι χάνουν εκλογές και αποχωρούν όταν χάνουν», σελίδα 37.
4. Σελίδα 34
5. Σελίδα 375
6. Προφανώς εφ' όσον υπήρχαν για όλο αυτό το διάστημα.
7. Σελίδα 101
8. Οι Βραχμάνοι είναι η κάστα των ιερέων της Ινδίας
9. Ο Κεϊνσιανισμός ήταν το κυρίαρχο οικονομικό δόγμα από τη δεκαετία του 1930 ως τη δεκαετία του 1980. Οι ιδέες του Κένυς για τον κρατικό παρεμβατισμό ήταν αποδεκτές από όλο το πολιτικό φάσμα της εποχής -συμπεριλαμβανομένης και της Αριστεράς.

Δυναμώνουμε την Αριστερά

Το μεγαλύτερο μέρος στο χώρο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης είναι, ως γνωστόν, ελεγχόμενο.

Γι' αυτό το λόγο η μαχητική παρουσία της **Εργατικής Αλληλεγγύης** είναι απαραίτητη. Απέναντι στον κοινωνικό εφησυχασμό και την ισοπέδωση των ανισοτήτων που προσπαθούν να επιβάλλουν, η **Εργατική Αλληλεγγύη** επισημαίνει, πληροφορεί και κινητοποιεί για τα προβλήματα που επιδρούν καθοριστικά στην ελληνική κοινωνία.

Προκόπης Παπαστράτης

Ομότιμος Καθηγητής, Πάντειο Πανεπιστήμιο

Η **Εργατική Αλληλεγγύη** είναι ένα έντυπο μέσο ενημέρωσης, που διαχρονικά στηρίζει τον εργασιακό σωματειακό συνδικαλισμό, μέσα από την ανάδειξη των παγίων προβλημάτων και δυσλειτουργιών της τοπικής αυτοδιοίκησης και του κρατικού μηχανισμού.

Κάθε ευρώ ενίσχυσης είναι πολύτιμο για να συνεχίσει.

Ευχόμαστε να συνεχίσει με δύναμη και αντοχή ώστε να έχουμε νικηφόρους αγώνες!

Χριστίνα Κυριαζή, Στέλλα Τζανίνη, Ανθή Κοντογιάννη

για την ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΝΩΤΙΚΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ ΔΗΜΟΥ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Γνώρισα την **Εργατική Αλληλεγγύη** ως φοιτήτρια στη Φιλοσοφική Σχολή και ξεκίνησα να τη διακινώ ως μέλος του ΣΕΚ μέσα στο κίνημα των καταλήψεων του περασμένου έτους.

Η **Εργατική Αλληλεγγύη** έρχεται να συνδέσει τους αγώνες, από τις καταλήψεις στις σχολές μέχρι τις απεργίες των ντελιβεράδων και των νοσοκομειακών, μέχρι τον αγώνα για ελεύθερη Παλαιστίνη, μέχρι την εξέγερση των φοιτητών και φοιτητριών του Μπαγκλαντές.

Τη στηρίζουμε οικονομικά γιατί είναι η εφημερίδα της τάξης μας και το όπλο μας για να τελειώνουμε μία ώρα αρχύτερα με το σύστημα τους.

Σοφία Γαρμπή *φοιτήτρια ΦΛΣ*

Ο ελληνικός λαός είναι με την Παλαιστίνη, στέκεται στην σωστή πλευρά της Ιστορίας!

Φωνές σαν την **Εργατική Αλληλεγγύη** έχουν την δική τους ιδιαίτερη συμβολή σε αυτήν την προσπάθεια. Όχι μόνο γιατί από τις σελίδες της κάθε βδομάδα αναλύει τις εξελίξεις, καταρρίπτει τους μύθους της σιωνιστικής προπαγάνδας που δυστυχώς προβάλλονται και από τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης, προβάλλει τις κινητοποιήσεις σε όλον τον κόσμο και εξοπλίζει με επιχειρήματα.

Καλή επιτυχία στην οικονομική της εξόρμηση, αξίζει την ενίσχυση όλων μας!

Μοχάμεντ Αμπουάσαμπε

Παλαιστινιακή Παροικία Ελλάδα

Χρειαζόμαστε μια φωνή για εκείνους που δεν έχουν. Η περίπτωση του Μοχάμεντ Καμράν Ασίκ, του μετανάστη διανομέα από το Πακιστάν πρέπει να ηχήσει δυνατά στα αυτιά όλων μας.

Στην εποχή του αποκλεισμού από τα μεγάλα ΜΜΕ όσων δεν έχουν φωνή, η **Εργατική Αλληλεγγύη** παραμένει στο πλευρό τους. Είναι με τους φτωχούς και τους αποκλεισμένους, είναι η φωνή τους!

Μαρία Σφέτσου

δικηγόρος οικογένειας Μοχάμεντ Καμράν

Όσοι από εμάς κάνουμε μια προσπάθεια να αλλάξουμε κάπως τα πράγματα εκεί που εργαζόμαστε, η **Εργατική Αλληλεγγύη** μας προσφέρει ιδέες και μια πιο ολοκληρωμένη ματιά που είναι σημαντική.

Ευχομαι καλή επιτυχία στην οικονομική εξόρμηση!

Σταύρος Ψαρράς

εργαζόμενος στην ΑΑΔΕ

Είμαι συνδρομητής στη βδομαδιατική **Εργατική Αλληλεγγύη** γιατί είναι το μόνο έντυπο που μπορείς να ενημερωθείς για αυτά που συμβαίνουν παγκόσμια αλλά και στον ελλαδικό χώρο για την κρίση του συστήματος.

Ένα μεγάλο ευχαριστώ στην συντακτική της ομάδα που κάθε Τετάρτη μας ενημερώνει με άποψη. Σας καλώ να γραφτείτε συνδρομητές!

Φούλη Σταμελοπούλου

Νοσηλεύτρια νοσ/μειο Γεννηματάς